

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
MEDYA VE İLETİŞİM SİSTEMLERİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Futbol, Medya ve Siyaset Üçgeni

Futbolda Medya ve Siyaset Üçgeni Hakkında Vaka İncelemesi

Yüksek Lisans Tezi

Volkan Uzunoglu

113684031

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. İtir Erhart

İSTANBUL – 2016

Futbol, Medya ve Siyaset Üçgeni
Futbolda Medya ve Siyaset Üçgeni Hakkında Vaka İncelemesi

The Triangle of Football, Media and Politics
A Case Study About the Triangle of Football, Media and Politics

Volkan Uzunoglu

113684031

Tez Danışmanı: *Hilari Echart*

Jüri Üyesi: *Yağmur Nuhurat*

Jüri Üyesi: *Erkan Selek*

Tezin Onaylandığı Tarih: 30.03.2016

Toplam Sayfa Sayısı: 101

Anahtar Kelimeler (Türkçe)

- 1) Futbol
- 2) Medya
- 3) Endüstriyel Futbol
- 4) Şike
- 5) 3 Temmuz

Anahtar Kelimeler (İngilizce)

- 1) Football
- 2) Media
- 3) Industrial Football
- 4) Match Fixing
- 5) July 3rd

Özet

Toplumların gelişmesi ve değişen zamana yönelik değişiklikler göstermeleri sonucunda futbol da değişmiş, gelişmiş ve yalnızca futbol olmaktan çıkmıştır. Futbol artık dünya çapında milyarlarca insanın hayatına etki eden potansiyel bir güçtür. Futbol dünyadaki ulusal, politik ve kültürel kimlikleri belirler, aynı zamanda dünyanın umutları ve korkuları ile tutkuları ve nefreti arasındaki kesişim noktası olmuştur. Bilgilendirici ve gerçeğin peşinde olmasını beklediğimiz medya ticari kaygıların odağında basın ilkelerinden uzaklaşmış ve tarafsızlığını kaybetmişçesine davranıyor gibi görülmektedir. Medyanın okuyucularını kendi tarafına çekmeye çalıştığı son dönemlerde kamuoyu, akademisyenler ve hatta gazeteciler tarafından sıkça dile getirilmeye başlanmıştır. Politikanın gücü futbolu ve medyayı kontrol etmeye çalışmaktadır. Politik güçler futbolu ve medyayı bir araç olarak kullanmışlardır. Bu sayede iktidarlar varlıklarını sürdürmeye çalışmışlardır. Futbol, medya ve politika ilişkiler ağı bir üçgen oluşturmuştur. Hepsi birbirinden etkilenmektedir.

2011 Türkiye Spor Yolsuzluk Skandalı; Türkiye'nin en üst düzeydeki iki profesyonel futbol ligini ilgilendiren şike, rüşvet, organize suçlar ve tehdit suçlamaları içeren soruşturmadır. Türkiye'nin spor tarihinin en büyük skandallarından birisi olarak adlandırılmaktadır. Sürecin başından sonuna kadar olan süreçte yalnızca şike kavramı değil, futbolun politika ve medya ile olan ilişkisi, endüstrileşen futbol, politikanın medyaya etkileri ve futbolun ulusal ve uluslararası alandaki ekonomik büyüklüğü tartışma konusu olmuştur.

Bu araştırma, endüstrileşen futbol ve futbolun artık yalnızca bir oyun olmadığı gerçeği ile başlayacaktır. Futbol günümüzde spor endüstrisinin bir parçası değildir, kendi bağımsız endüstrisini oluşturmuştur. Futbolun kitleleri etkileme potansiyeline sahip olması nedeniyle politikacılar ve medya bu güçten yararlanmak adına futbol ile yakın ilişkiler kurmuşlardır. Araştırmada futbol – medya – siyaset ilişkiler ağı seçilen örnek vaka temelinde incelenecektir. Burada cevabı aranan soru, medyanın futbol ve siyaset dünyalarını etkileme ve yönlendirme yetisine sahip olup olmadığını görebilmektir.

Abstract

Since the beginning of the human history, people always develop themselves and change. As humanity, football has always evolved and it continues to change alongside with the humanity. Today, football has a great potential to influence millions of people. When we focus the national identities, political differences and ethnics, football is at the intersection point through the world's all feelings and expressions. It's expected that media is an informative fact and should be seeking for the truth but media is under pressure from commercial concerns. Because of this situation, media is away from the general principles of press and the fact of the objectivity. Lately, the media are often discussed by society to try to convey their thoughts to their readers. It's an effort to control media and football as a tool by political powers. Football, media and politics create a complex communication triangle and they are all effected by each other.

July 3 Turkish Football Corruption Case was an inspection about game rigging, the mob and bullying in Turkish Super League and Turkish First Division. It seems one of the biggest scandals of Turkish sports history. Throughout the whole process; match fixing, the relationship of football against politics and media, industrializing football and national and international economics of football discussed by almost everyone.

This research starts with the industrializing football and the reality of football is not just a game anymore. Football isn't a part of the sports industry, football create his own industry. Today, politics and media is trying to use football because football has a great potential to influence the masses. In this research, the liaison between football, politics and press examine through the selected example case. The media impact of football and politics is the key question of this study.

İçindekiler

GİRİŞ.....	VII
1. Kuramsal Çerçeve	1
1.1 Futbol – Medya – Siyaset Üçgeni.....	1
1.1.1 Geçmişten Bugüne Futbol	1
1.1.2 Endüstriyelleşen Futbol	4
1.1.3 Sosyolojik Açıdan Spor/Futbol.....	9
1.1.4 Objektivite Kavramı ve Medyada Objektiflik	10
1.1.5 Sübjektivite Kavramı ve Medyanın Sübjektif Olması	14
1.2 Futbol ve Medya	15
1.3 Futbol ve Siyaset.....	18
1.4 Medya ve Siyaset	19
2. Araştırmanın Amacı ve Kullanılan Metot	25
2.1 Araştırmada Cevabı Aranılan Soru	25
2.2 Vaka Analizi	25
2.3 Söylem Analizi	26
3. Araştırmanın Kaynakları.....	27
3.1 Kaynak Belirleme Süreci	27
3.2 Neden Bu Kaynaklar?.....	27
3.2.1 Sözcü Gazetesi	27
3.2.2 Yeni Şafak Gazetesi.....	28
3.2.3 Hürriyet Gazetesi	28
3.2.4 Zaman Gazetesi.....	29
4. Örnek Vaka Seçimi	30
4.1 Örnek Vaka Belirleme Süreci	30
4.2 Neden 3 Temmuz?.....	30
4.3 Araştırmada Kullanılacak Tarih Aralığının Belirlenmesi ve Nedeni	30

5. 3 Temmuz Şike Davası	31
5.1 Vakanın Tarafları.....	31
5.1.1 Fenerbahçe.....	31
5.1.2 Beşiktaş.....	32
5.1.3 Trabzonspor.....	32
5.1.4 Türkiye Futbol Federasyonu (TFF).....	32
5.1.5 Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA).....	33
5.1.6 Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS).....	33
5.2 Vakayı Etkileyenler ve Vakaya Eklenenler.....	34
5.2.1 Kurumlar – Kişiler Ayrılışın Tartışması.....	34
5.2.2 Sporda Şiddet Yasası ve Değişen TFF Yönetmeliği.....	35
5.2.3 17 – 25 Aralık Operasyonları.....	36
5.2.4 Fethullah Gülen Cemaati (Hizmet Hareketi).....	37
5.3 Vakanın Akışı.....	39
5.3.1 Vakanın Kronolojik Akışı.....	39
6. Araştırmanın Verileri	53
6.1 Birinci Sayfalar.....	53
6.1.1 26 Haziran 2011.....	53
6.1.2 27 Haziran 2011.....	54
6.1.3 28 Haziran 2011.....	55
6.1.4 29 Haziran 2011.....	56
6.1.5 30 Haziran 2011.....	57
6.1.6 1 Temmuz 2011.....	59
6.1.7 2 Temmuz 2011.....	60
6.1.8 3 Temmuz 2011.....	61
6.1.9 4 Temmuz 2011.....	62
6.1.10 5 Temmuz 2011.....	63
6.1.11 6 Temmuz 2011.....	64
6.1.12 7 Temmuz 2011.....	65
6.1.13 8 Temmuz 2011.....	66
6.1.14 9 Temmuz 2011.....	68
6.1.15 10 Temmuz 2011.....	69
6.2 Spor Sayfaları.....	70
6.2.1 26 Haziran 2011.....	70
6.2.2 27 Haziran 2011.....	71

6.2.3 28 Haziran 2011	72
6.2.4 29 Haziran 2011	72
6.2.5 30 Haziran 2011	73
6.2.6 1 Temmuz 2011	74
6.2.7 2 Temmuz 2011	75
6.2.8 3 Temmuz 2011	75
6.2.9 4 Temmuz 2011	76
6.2.10 5 Temmuz 2011	77
6.2.11 6 Temmuz 2011	77
6.2.12 7 Temmuz 2011	78
6.2.13 8 Temmuz 2011	79
6.2.14 9 Temmuz 2011	80
6.2.15 10 Temmuz 2011	81
7. Bulgular.....	82
7.1 26 Haziran 2011 – 3 Temmuz 2011 Arası Dönem	82
7.2 4 Temmuz 2011	85
7.3 5 Temmuz 2011	86
7.4 6 Temmuz 2011 – 10 Temmuz 2011	87
8. Sonuç, Genel Değerlendirme ve Öneriler	89
KAYNAKÇA	91

GİRİŞ

Dünya futbolunun patronu konumundaki FIFA'ya göre, futbola benzeyen ilk aktivite M.Ö. Çin'de askeri eğitim amaçlı olarak oynanan Cujuya oyudur. Zaman içerisinde bu oyun kabuk değiştirmiş ve dünyanın çeşitli yerlerine yayılmıştır. Antik Yunan'da Episkiros adıyla bilinen oyun kamunun her kesimine yayılmış ve Orta Çağ Avrupası'nda sıradan halkın oyunu olarak nitelendirilmeye başlamıştır. Askeri, sosyal veya sportif açıdan kullanılsa da, futbol insanları ortak bir amaçta bir araya getiren bir oyun olmuştur. Endüstriyelleşme ile birlikte futbol artık çeşitli amaçlar için kullanılan bir oyun olmaktan çıkmış ve ekonomik bir boyut kazanmıştır. Yirminci yüzyılda futbol endüstriyelleşmeye başlamış ve bu söz konusu dönüşümü spor endüstrisinden bağımsız bir sektöre dönüştürerek gerçekleştirmiştir. Futbol her ne kadar spor endüstrisinin bir alt bölümü olarak tanımlansa da, sahip olduğu potansiyel ve göstermiş olduğu hızlı değişimler sonucunda futbol başlı başına bir sektöre dönüşmüştür. Futbolun toplum sahip olduğu sembolik değerlerle kurmuş olduğu bağ futbolu halkın gözünde daha önemli bir hale getirmiş ve futbolun değişmesine ve gelişmesine katkıda bulunmuştur. Futbol ve toplum arasındaki ilişkinin yoğunlaşması sonucunda ekonomik gücü öncelik alan düzen gün geçtikçe spora egemen olmuştur. Bu dönüşüm, kazanma ve başarılı olma hedefinin tüm sportif değerlerin önüne geçmesine sebep olmuştur. Futbol bir oyundan bir sektöre evrilmiş olması ve oluşan modern futbol anlayışı yalnızca futbolun kendisini değil, insanoğlunun futbola bakışını da değiştirmiştir (Giulianotti, 2012). Modern dünyada futbol toplumsal yaşamın içerisindeki bir simülasyon modeli olarak işlev görmektedir ve bu gücü yönetenler futbol üzerinden topluma çeşitli görevler ve değerler yüklemektedir. Bu nedenle futbolun bir endüstri olarak adlandırılması, futbolun artık sadece futbol olmadığının kesin bir dille ifade edilmesi açısından önemlidir.

Türkiye'de ve dünya spor kamuoyunda futbolun bir oyun olarak kalması gerektiğine dair bir düşünce hâkimdir. Her ne kadar futbolun bir eğlence, bir şov yani bir oyun olarak kalması için temenniler dile getirilse de bugün futbol başlı başına bir endüstri haline gelmiştir (Adamson, Jones ve Tapp, 2006:158).

Futbolun bir oyun olarak kalması arzusu, bir endüstri haline gelen futbolun gün geçtikçe daha kompleks bir yapıya sahip olmasıyla ilişkilendirilebilir. M.Ö. 200'lerde askeri amaçlarla kullanılan, Antik Yunan'da bir sosyalleşme ve yarışma amacı taşıyan, Orta Çağ Avrupası'nda köyler arasındaki sorunları çözmeye kullanılan, Endüstriyelleşme sürecinde benzer sosyal kimliklere sahip olan insanları örgütleyen (İngiltere'deki fabrika işçilerinin takımları, vb.), Modern Çağ olarak adlandırılan on dokuzuncu yüzyılın sonlarından yirmi birinci yüzyıla kadar olan sürede bir endüstri haline gelen futbolun her geçen gün daha karmaşık ve yoğun bir yapıya kavuştuğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Giulianotti, 2012).

Bu noktada futbolun bir oyun olarak kalması imkansız olarak görülse de, bunu mümkün olduğunca başarabilmenin de çeşitli yararları olacaktır. futbolun özellikle çocuklara bir oyun olarak anlatılması, sporcuların ilk kez profesyonel kontratlar imzalayabildiği on sekiz yaşına kadar olan süreçte hem bireysel karakter gelişimi hem de takım olabilmeye anlamında önemli gelişmeler sağlayacaktır. Futboldan para kazanan sporcuların futbolu yalnızca bir para kazanma aracı olarak görmemeleri, futbolun hayatın bir parçası olduğunu kabullenmeleri hem toplum psikolojisine hem de futbolun ruh haline pozitif katkılar sağlayacaktır.

Yirminci yüzyıl itibariyle, futbol artık bir oyun olmanın ötesinde iştir. Deloitte araştırma şirketinin açıkladığı rakamlara göre futbol endüstrisinin büyüklüğü 2015 yılı itibariyle 20 milyar dolar seviyesine gelmiştir (Foer, 2004:12). Futbol bir oyun olmaktan çıkmakla kalmamış; spor dünyasında da kendine has bir konuma gelmiştir.

Futbolun bir oyundan bir endüstriye dönüşmesi yalnızca futbolu ve sporu değil; ekonomiyi, siyaseti ve elbette medyayı da etkilemiştir. Futbolun beşiği olarak kabul edilen Avrupa'da Real Madrid, Manchester United ve Barcelona gibi başarılı kulüplerin maçlarını izleyebilmek için pek çok gelişmekte olan ülkenin asgari ücreti seviyesinde bedeller ödenmektedir. Bu kulüplerin idmanları için bile bilet sattığı bilinmektedir. Bunun dışında modern futbolda kulüplerin şirketleşmiş olması onları birer marka haline getirmiştir. Kulüpler artık formalar dışında bilimum giyecekten cep telefonu aksesuarlarına ve üzerinde kulüplerin logolarının bulunduğu tost makinelerine kadar pek çok üründen gelir elde etmektedir. Bu da futbolun başlı başına bir Pazar haline geldiğini göstermektedir. Futbol elde ettiği ekonomik gücün dışında kitleleri etkileme potansiyeline de sahiptir. Futbolun kitleleri etkileme gücü medya ile yakın bir ilişki içerisinde olmasına sebep olmuştur. Futbol da medya da diğerini etkileme potansiyeline sahiptir. Medya sahip olduğu büyük kitlelere ulaşma gücünü futbolu geniş kitlelere yaymak için kullanmış, futbol da bu duruma medyaya büyük paralar kazandırarak karşılık vermiştir. Örneğin Türkiye'de 2010 yılında düzenlenen futbol yayın ihalesinde bugünün yayıncı kuruluşu Digitürk firması yayın hakları için 321 milyon dolarlık bir rakam ödemeyi kabul etmiştir. Yalnızca Türkiye'de değil, global anlamda pek çok yayıncı uluslararası futbol liglerini yayınlayabilmek için büyük miktarlarda paralar ödemektedir (Bird, 1982:642). Bu yatırımın karşılığı kanallara daha çok izlenme olarak gelmekte, böylece bu kanallar daha çok reklam ve sponsor edinerek daha fazla gelir elde etmektedirler.

Bu çalışma, günümüzde futbolun etkileme gücünden yola çıkılarak gerçekleştirilmiştir. Türkiye futbolu 2011 yılı şike operasyonu ve şike davası süreci futbol, medya ve siyaset ilişkisi ağını inceleyebilmek adına örnek vaka olarak seçilmiştir. Çalışma sürecinde Türkiye'nin en yüksek tiraja sahip gazetelerinden farklı dünya görüşlerine sahip olan gazeteler ifade farklılıklarını inceleyebilmek ve tartışabilmek amacıyla seçilmiş ve süreç analizi sonunda kararlaştırılan süre aralığında incelenmiştir. Bu çalışmada amaç futbolun siyaseti ve medyayı, siyasetin futbolu ve medyayı, medyanın ise futbolu ve siyasete olan etkisini 3 Temmuz Şike Davası penceresinden analiz edebilmektir.

1. Kuramsal Çerçeve

1.1 Futbol – Medya – Siyaset Üçgeni

1.1.1 Geçmişten Bugüne Futbol

Popüler kültür; toplumların kültürel ve eğlenme güden aktivitelerinin genel adıdır. Toplumların, popüler ikonlar olarak sunulan ve etkileme potansiyeline sahip olan sportif ve müzikal olaylara ilgi duyduğu görülmektedir. Kültürün bir parçası olan sportif faaliyetler, kültürden etkilendiği üzere kültürü de etkileyen bir pozisyonadadır. Sporun bireysel anlamda veya takımlar düzeyinde bir icra edilmenin ötesinde toplumsal bir nitelik haline gelmiş olması, sportif giyimün günlük giyim içerisinde önemli bir yere sahip olması, ön plandaki sporcuların davranışlarının insan ilişkilerine örnek olması spor ve kültür bağına örnekler olarak gösterilebilir. Sporcuların başarı edindikten sonraki davranışları da zamanla gündelik yaşamın içerisindeki sevindirici durumlarda kullanılan öğeler haline dönüşmüştür (Öztürk, 1998) (Özdağ, Duman ve Fişekçioğlu, 2011:13).

Halk arasındaki yaygın bir deyişle yirmi iki kişinin bir topun peşinde koşturması olarak tanımlanan futbolun insanoğlunu etkilediği ve etkilemeye de devam edeceği varsayılmaktadır (Tomlinson ve Young, 2006). Futbolun bu etkisi topluma yeni bir eğlence kazandırmak olarak başlamış ve ardından futbol rekabetçi bir spor dalına dönüşmüştür. Bugün ise futbol profesyonel bir çerçevede uluslararası alanda kabul görmüş kurallarla yönetilen, kendisi dışında pek çok sektörü etkileyen bir endüstridir. Bu gelişim ve değişim süreci boyunca futbol hayatın bir parçası olmakla kalmamış, pek çok insan için hayatın kendisi haline gelmiştir. Günümüzde futbolun spor endüstrisinin ötesinde başlı başına devasa bir sektöre dönüştüğünü de düşünecek olursak, futbolun toplumsal bir etken haline geldiğini, futbolun hayatın her hücrelerine yerleştiğini söylemenin bir sakıncası olmayacaktır. Kısacası; “Futbol bir oyundan fazlası, futbol pek çok oyundur” (Özdağ, Duman ve Fişekçioğlu 2011:14). Bir şey daha eklemek gerekir ki, futbol artık oyun olmanın dışında bir iş olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde, 1800'lü yılların sonlarında Balkanlar ve Anadolu'nun futbol ile tanışması Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupalı toplumlara özendiği bir dönemde gerçekleşmiştir (Okay, 2002:2). Sultan II. Abdülhamit'in hükümdarlığı dönemine denk gelen bu tanışma, devletin yoğun bir baskı ile yönetildiği bir devirde gerçekleşmiştir. Ayrıca bu dönem batı etkisinden uzaklaşma isteğinin hissedildiği bir dönem olarak da bilinir. Tarihçiler bu dönemi “istibdat dönemi” olarak adlandırırlar. Osmanlı tarihçisi Halil İnalcık'a göre, istibdat dönemine ait yazılarda özellikle İstanbul'da paranoya havasının hâkim olduğu izlenimine varılmıştır. İnalcık, sokak ortasında üç kişinin dahi yan yana gelip sohbet etmekten korktuğunun söylendiğini aktarmıştır. Futbolun Osmanlı İmparatorluğuna böyle bir dönemde gelmiş olması Müslüman nüfusun bir süre futboldan uzak durmasına yol açmıştır. Bu nedenle futbol Anadolu'da ilk olarak gayri Müslimler tarafından oynanmaya başlanmıştır (Okay, 2002:3). Bu durumun temel nedeni gayri Müslim nüfusa tanınan sosyal ve ekonomik avantajlar sebebiyle gayri Müslim nüfusun Müslüman nüfusa oranla bazı konularda daha rahat hareket ediyor olmasıdır. Okay'ın aktardığına göre gayri Müslimlerin bu rahatlığı bölgeden bölgeye değişiklikler göstermiştir. Selanik ve İzmir şehirlerinin istibdat yönetimi sırasında Sultan Abdülhamit'in baskısından nispeten daha az etkilenmiş olması da futbolun ilk olarak bu şehirlerde popüler hale gelmesini sağlamıştır (Okay, 2002:3).

Kesin tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte, futbol Anadolu topraklarında ilk kez İzmir'deki Rum vatandaşlar tarafından oynanmıştır (Okay, 2002:3). Rum vatandaşların bölgede yaşayan İngilizlerle maçlar yapması da bu bölgelerde oyuna olan merakı arttırmıştır. 1890 – 1897 arasında İzmir ve İstanbul'da İngiliz ve Yunan takımları kurulmuştur (Okay, 2002:4). Gayri Müslimler arasında bu oyun popüler bir hale gelmişken nüfusun yaklaşık %90'ını oluşturan Müslüman vatandaşların bu oyundan haberdar olmamaları mümkün olmamıştır. Pek çok Müslüman gencin futbol oynarken dönemin zabıtası ve polisine yakalandığı futbol tarihi kitaplarında anlatılmaktadır. İstibdat döneminin baskıcı yönetimi hayatın her alanına olduğu gibi futbola da engel olmaya çalışmıştır.

İstanbul'da, 1899 yılında futbol oynamak isteyen Kadıköylü gençler ilk kez bir futbol takımı kurmuştur. Ancak Sultan'ın baskısının farkında olan bu gençler yakalanmamak için İngilizce bir isim "Black Stockings" (Siyah Çoraplılar) adını seçmişlerdir. Bu isim altında birkaç maç yapmayı başaran Siyah Çoraplılar takımı, haklarında yapılan ihbarların ortasında açığa çıkmıştır. Siyah Çoraplılar ile bir İngiliz takımı arasında oynanan bir maç sırasında dönemin kolluk kuvvetlerinin sahayı basması ile takım dağıtılmıştır. Bu kulübün kurucuları daha sonra Fenerbahçe Spor Kulübü'nün de kurucuları arasındadır. Bundan dolayı Fenerbahçe Spor Kulübü'nün Black Stockings (Siyah Çoraplılar) takımının devamı olduğu iddia edilmektedir.

Bunun dışında, yine 1899 yılında Fuad Hüsnü Bey adlı bir Türk gencinin bir İngiliz ismi kullanarak Kadıköy Futbol Kulübüne katıldığı ve Rum vatandaşlar ile futbol oynadığı da bilinmektedir (Okay 4). Gizli saklı başlayan bu futbol aşkı 1905 yılında İstanbul Kulüpler Ligi'nin kurulması ile biraz daha büyümüştür (Kadıköy FC – Moda Kulübü – Imogene Club). 1906'da bu lige Galatasaray, 1907'de ise Fenerbahçe kulüpleri dâhil olmuş ve Türk kulüpleri de tarih sahnesine çıkmayı başarmıştır (Okay, 2002:5). Yıllar ilerledikçe futbolun popülerliği artmıştır. Futbolun 1980'li yıllarda başlayan değişimi tüm dünyayı olduğu gibi Türkiye'yi de etkilemiştir.

Futbolu farklı ve popüler kılan çeşitli etkenlerden söz edilebilir. Farklı toplumsal sınıfların amaçlarına hizmet eden futbolda da çeşitli sınıflar oluşmuştur. Futbolun tüketim kültürüne çok yakın bir spor kültürüne sahip olması, insanlarda heyecan uyandırması ve aidiyet duygusu kazandırması futbolun diğer spor dallarına oranla daha popüler olmasına ve daha toplumun büyük bir kesimi tarafından içselleştirilmesini sağlamıştır. Aidiyet duygusunun varlığı futbolun diğer popüler spor dallarına oranla ön planda olmasını sağlayan etkenlerden olmuştur. Futbolun sahip olduğu büyük potansiyeli harekete geçiren en önemli etkenleri basın, satış - pazarlama, reklam ve politika olarak saymak mümkündür. Medyanın düşünce ve kamuoyu oluşturması bu etkenler arasında bir adım önde olmasını sağlayan bir farklılık görülebilir. Medya, eylemlere ve topluma egemen bir düşünce havuzu oluşturur, böylece toplumun davranışlarını, hayallerini, sahip oldukları düşünce ve yaşam biçimleri ile yaptıkları seçimleri de yönlendirir. Erimhan'ın ifadesine göre, medya toplumun düşünce yapısını nasıl oluşturursa toplum da o şekilde hissedecek ve hareket edecektir (Erimhan, 1996:1504). Bu nedenle, futbolun medyada önemli bir yere sahip olması da futbolun toplum tarafından hızlı bir biçimde içselleştirilmesini sağlamıştır (Özdağ, Duman ve Fişekçioğlu, 2011:15).

Futbolun oynanmaya başlandığı ilk dönemlerinden 1990'lı yıllara gelene dek, futboldaki ekonomik öğelerin dönüşümler geçirerek kendilerine bir yer edindiklerini ancak 1990'larla birlikte dünya çapında futbolun kendisinin başlıca bir sektöre haline dönüştüğü görülmüştür. Öncelikle kârlılığı hedefleyen bu düzende futbol kendi yarattığı ve kabul ettiği kurullarla

oynanmaya başlamıştır (Aydın, Hatipoğlu ve Ceyhan, 2008:297). Kültürel olarak dünyada büyük değişimlerin yaşandığı bilinen 1990'lı yıllarla birlikte bir ekonomik güçten büyük bir endüstri haline gelen futbol; kurumsallaşan sportif organizasyonlar, halka arz operasyonları, hazırlanan yeni nesil güvenlik önlemleri, git gide daha pahalı hale gelen biletler yükselen şiddet olaylarıyla bir tartışma ikonu olmuştur (Aydın, Hatipoğlu ve Ceyhan, 2008:290).

Türkiye'de yapılan atılımlarla birlikte 1980'li yıllarda başlayan Türkiye futbolundaki değişim 1996 tarihinde zirveye çıkmıştır. Bunun sebebi 1996 yılında Türk Milli Futbol takımının tarihinde ilk kez Avrupa Futbol Şampiyonası'na katılım hakkı kazanmasıdır. Dönemim spor otoritelerinin "Altın Jenerasyon" olarak adlandırdığı dönemin Türkiye A Milli Futbol Takım kadrosunun da yarattığı etkiyle birlikte Türkiye'de futbol ile ilgili verilerin ilk kez hatırı sayılır bir seviyeye 1996 yılında ulaşması da bu başarıya paralel bir ilgi artışının olduğunu göstermektedir (Yarar, 2005:205). Bu değişim ve ilerleme ilerleyen yıllarda da devam etmiştir, 2000'li yıllarda Türkiye'deki spor kulüpleri gelirlerini arttırmak amacıyla pazarlama faaliyetlerine başlamışlardır (Yarar, 2005:207).

Sporun ve medyanın karşılıklı etkileşimi geçmişten bugüne net bir şekilde görülmektedir. Sporun sosyal bir olgu olarak kabul edildiği bir düzende kitle iletişim araçlarının da bu olgunun gerçekleşmesinde rolü olmuştur ve olmaktadır. Gelişen teknolojinin de söz konusu iletişim faaliyetlerini daha etkili bir hale getirmiştir. Örneklendirmek gerekirse, modern uluslararası yayınlar aracılığıyla dünyanın herhangi bir bölgesinde oynanan bir futbol müsabakasını anında izleme imkanı oluşmuştur. Farklı sporların popülerleşmesi, spor yapma olanağına sahip olmayanların dahi sporu takip etmesi de gelişmiş iletişim teknolojileri sayesinde gerçekleşmiştir. Bu durum her ne kadar medyanın sporu kontrol ettiği bir görünüm oluştursa da artık sporun medyayı kontrol edecek ve yönlendirecek bir pozisyona geldiğini söylemek mümkündür (Devecioğlu, Çakar ve Çoban, 2005:4). Spor, ortaya çıkışından bu yana insanoğlunun önemseydiği ve etkilendiği bir olgu haline gelmiştir ve her geçen gün daha büyük önem kazanmaktadır. Spor bu yönüyle yaşamın müsabakaların yapıldığı zaman dilimlerine göre düzenlenmesine ve toplumun genişçe bir eğlence dünyasına doğru kaymasına sebep olmuştur (Çaha, 1999:119).

Modern çağda spor toplumları itibarlı kılan, toplumsal, ekonomik, kültürel olay ve durumlara reaksiyon vermede kullanılan, iktidarların yanında olan veya muhalefet oluşmasını sağlayan, gelir elde edebilmek amacı doğrultusunda vazgeçilemez bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor artık sadece sağlıklı olmak amaçlı yapılan bir etkinlik olmaktan çıkmış, toplumsal ve ekonomik amaçlar çerçevesinde gelir amaçlı bir güce dönüşmüştür (Özdağ, Duman ve Fişekçioğlu, 2011:13).

1.1.2 Endüstriyelleşen Futbol

İktidara gelenler var olabilmek ve iktidarlarını devam ettirebilmek amacıyla toplumlara hayatlarını anlamlı kılacak bir şeyler sunmak zorunda kalmışlardır (Talimciler, 2008:90). Spor, bu eğlencenin yani anlamlandırmanın türlerinden birisi olmak kabul edilmektedir. Sportif organizasyonlar toplumların farklı sosyal, kültürel ve ekonomik tabakalarındaki insanları ortak bir paydada buluşturur ve sporun büyük kitlelere ulaşmasında katkı sağlarlar (Karademir ve Çoban, 2010:56). Yavaş'ın da aktardığı üzere spor en etkili toplumsal dinamiklerden biri olarak görülmektedir (Yavaş, 2005:8).

Günümüzde futbolun varlığının genel spor olgusunun ötesine geçtiği görülmektedir. Günümüzün profesyonel futbolu tıpkı Simon Kuper'in de vurguladığı üzere yalnızca endüstriyel bir sistemin baskısı altında değildir (Kuper, 1996:121). Futbol, toplumsal yapı içerisinde yer alan bir oyun olduğundan dolayı iktidarların ideolojilerinden ayrı değerlendirilememektedir. İktidarlar futbolu politika üretimine katkıda bulunacak çok yönlü bir olgu olarak görürler. İktidar sahipleri futbola daima ilgiyle yaklaşmışlardır (Yücesoy, 2009:39). Futbol bir hayatın simülasyonu olarak görülmektedir. İnsanoğlu yaşamı boyunca adını koyamadığı duygu ve düşüncelerin örneklerini futbolda bulmaktadır. Bu nedenle, futbolun yalnızca futbol olmadığını, futbolu oynanan oyunun ötesinde anlamlar barındıran bir olgu haline geldiği görülmüştür. Futbol, toplumlara keyif, güç, hüznün, mutluluk ve gurur katmasının dışında toplumlara kendilerini ait hissettikleri bir dünyanın da anahtarını sunmuştur (Giulianotti ve Williams, 1994) (Giulianotti, 2013). Futbol aidiyet konusunda yalnızca kimlikleşmenin oluşmasına katkıda bulunmaz, aynı zamanda farklı sosyal grupların da karşı karşıya gelmesine ve etkileşim içerisine girmelerini sağlamıştır (Talimciler, 2008:90).

Futbol bir spor dalı olsa da; içinde bulunduğu toplumun özelliklerini yansıtabilme özelliğiyle sosyolojik bir olgu olarak da ele alınmalıdır. İngilizlerin geliştirerek kurumsallaştırdığı bu spor dalı zamanla endüstriyel değişimlerden etkilenmiş ve gelişmiştir. Futbol o denli etkili bir endüstri olmuştur ki, kimi zaman iktidarların halkı uyutmak için kullandığı bir araç olarak da kullanılmıştır. Portekizli diktatör Salazar'ın "ben bu ülkeyi Fado – Fiesta – Futbol (3F) ile yönettim" söylemi veya İspanyol diktatör Franco'nun Santiago Bernabéu stadı için "bana 100 bin kişilik uyku tulumu yapın" demesi buna güzel örnekler olarak kabul edilebilir (Akkaya, 2008:2).

Futbol modern çağın kilit iktidar araçlarından birisi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, futbolun mevzu bahis olduğu her an aynı zamanda politikadan, sınıf farklılıklarından, ekonomik problemlerden, kadına ve çocuğa şiddetten, yaşamdaki değişimlerden ve sıkıntılardan da söz edilmektedir (Armstrong ve Giulianotti, 1997). Futbol, bir spor olmanın ötesinde toplumsal bir model olarak konumlandırılmıştır. Futbol aracılığıyla topluma bir takım roller ve değerler entegre edilmektedir. Tam da bu sebeple futbolun "endüstriyelleşen futbol" kavramı ile anlatılıyor olması, bahsini ettiğimiz oyunun artık futboldan öte bir şey olduğunun net bir biçimde söylenebilmesi açısından değerli bir tespittir (Talimciler, 2008:91).

Sporun endüstrileşmesine değinecek olursak, spor satış-pazarlaması kavramına ilk kez 1978'de ABD'de yayın yapan Advertising Age adlı dergide rastlanmıştır. 1970'li yıllarda pazarlama ile spor bağı oturtulmaya çalışılırken bugün spor pazarlama dünyasının altın çocuğu konumuna gelmiştir (Yavaş, 2005:63).

Yücesoy'un dünyanın değiştiği dönem olarak tanımladığı 1980'li yıllar ve sonraki dönem futbol adına bir dönüm noktası olmuştur (Yücesoy, 2009:32). Ekonomik düzenin ürün ve hizmeti tüketen kitleleri yarattığı ve yücelttiği yıllarda turistik faaliyetler, serbest faaliyetler ve spor etkinlikleri toplum gözünde değer kazanmışlardır. Günümüzde futbol müsabakaları ve olimpiyatlar gibi önemli spor etkinlikleri sporu var etmenin ötesinde birer iş alanına dönüşmüştür. Bu etkinliklerde yer alanların neyi ne şekilde tüketecekleri ve bu tüketimin sürdürülebilir bir döngüye dönüştürülmesi süreçleri organizasyonların çok öncesinden planlanmaktadır ve hazırlanmaktadır. Bu tür stratejik çalışmalar sporun bir iş haline geldiğini göstermektedir.

Pazarlamacılar planlamalarında yıldız sporculardan yararlanma yoluna gitmişlerdir. Yıldız sporcular medya aracılığıyla hayatlarımıza ortak olmaktadır. Pazarlamacıların medya aracılığıyla bu sporcuları birer rol model olarak sunması da bu sürecin bir adımıdır. Örneklendirecek olursak; Roger Federer, Kobe Bryant, Serena Williams, Cristiano Ronaldo gibi popüler sporcuların üstünlükleri topluma örnek olması amacıyla disiplinli yaşam, doğru eğitim ve maddi başarı üçgenini bizlere aşılacaktır. Bu sporcular tipik olarak toplumdaki rekabette başarılı, yetenekli ve çalışkan bireyler olarak betimlenirler. Ayrıca spordaki başarıda şansın vurgulanması da kamuoyunu eşitsiz bir yaşamı sorgulamak yerine kaderci bir tutuma teşvik etmektedir. Sonuç olarak; sporun açıkça bilinen işlevi toplumu eğlendirmek ise, gizli kalan işlevi de örnek alarak harekete geçmemizi sağlayacak rol modeller sunmaktır (Arık, 2004:174–175). Türkiye’den de örnek verecek olursak, 2002 Dünya Kupası sırasında ve sonrasında Türkiye kalecisi Rüştü Reçber’in maçlarda göz altlarını kömür ile boyamış olması, yine milli takım oyuncularından Ümit Davala’nın Amerikan Yerlileri gibi kestirmiş olduğu saçlarının ardından pek çok çocuk ve gençte benzer eğilimlerin oluştuğu görülmüştür (Talimciler, 2008:100).

Modern dünyada spor bireyin sağlığını korumayı amaçlayan ve geliştiren nitelikleriyle bir hizmet sektörü olarak da görülmektedir. Ayrıca, medyanın kar amaçlı reklam ve tanıtım aracı haline gelen sporun kitlelerin yoğun ilgisini çeken bir şova dönüşmüş olması girişimcilerin de spora yatırım yapmasına katkıda bulunmuştur. Spor üretim ve tüketim boyutlarıyla işletmecilik ve spor işletmeciliği bilimlerinin de araştırma haline gelmiştir (Ekmekçi, Ekmekçi ve İrmiş, 2013:96).

Talimciler’in “Yapılandırılmış bir gerçeklik alanı” olarak tanımladığı spor (Talimciler, 2008:92), medyanın kamuoyu oluşturma süreçleri içerisinde yeniden düzenlenmektedir. Bu süreçte toplumun ne izlemesi gerektiği ya da gerekmediği, ön planda olacak programların ve spor dallarına dair kararlar alınmaktadır. Medya spor olaylarını özenle ve belirli amaçlar doğrultusunda seçmektedir. Bu durum medya kuruluşlarının belirli hedeflerine göre değişiklik gösterebilen bir durumdur. Medya, olayları sadece seçmez, seçtiği olayları anlam çerçeveleri ile kaplayarak toplumun önüne getirir. Medya toplumun tercihlerini şekillendirir ve sportif değerlerin güçlenmesini sağlar (Boyle ve Haynes, 2006). Elbette bu taraflılık tartışmasının ötesinde, ilerleyen bölümlerde bu durum ayrıntılı olarak tartışılacaktır, sportif organizasyonların medyayı ekonomik anlamda desteklemesi de medyanın bu karar verme sürecine etkiye bulunmaktadır.

Futbol uluslararası bir ürün haline gelmiştir ve bu ürünün ön plana gelmesini ve bu durumu sürdürmesini sağlayacak ilahlara gereksinim duymaktadır. Bu amaçla futbol endüstrisinden gelir elde etmek isteyen büyük medya şirketleri yirmi birinci yüzyılın en etkili iletişim araçlarından olan dijital yayıncılığa da yatırım yapmakta, kulüpleri bünyesine katma ya da ortakları olma yoluna gitmektedir. Futbolun kitleleri etkileyebilme potansiyeli aynı zamanda siyasi yönlendirmeye de olanak sağlayan bir husustur. Böylesi bir potansiyele sahip olmak isteyenlerin futbola bu denli yakın olmaya çalışmalarının arkasındaki temel neden karşılaşmaların yayın hakkını elinde bulundurmasıdır. Yayın haklarına sahip medya kuruluşları sporun dışında ideolojik olarak da etkin olabilme şansını eline geçiriyor olmalarıdır (Talimciler, 2008:93–94).

Futbolun endüstriyelmesi her şeyin metalaştığı dünyada yeni anlamlandırmalarla biçimlendirildiği görülmektedir. Yücesoy'un da ifade ettiği üzere maç kavramı artık meta'nın karşılığı olurken, işgücünü sağlayanlar da futbolcu ya da teknik adam olarak tanımlanmakta kulüpler de bu işgücünü yöneten şirketler olarak işlev görmektedir (Yücesoy, 2009:32). Simon Kuper'in ifadeleriyle, "İtalya'nın Napoli şehrindeki biri önce kendisine yemek alır. Ardından futbol maçı izlemek için stadın yolunu tutar. En sonunda da parası olur ise kendisine oturabileceği bir ev arar. Brezilya'da ise büyük ya da küçük insanların olduğu her yerde kilise ve futbol sahası vardır. Öyle ki, bir oyun çok sayıda insan için önemli hale geldiğinde oyun olmaktan çıkar. Bu yüzden, Futbol asla yalnızca futboldan ibaret değildir!" (Kuper, 1996:1-2).

Futbolun profesyonelleşmesi, endüstrileşmesi sürecinde sporcuların, kulüplerin ve stadyumların yönetim biçimleri de değişmiştir. Paranın önemli bir güç haline geldiği bu yeni düzende yaşanan her metalaşma durumu spora ait bütün olumlu ve olumsuz niteliklerin yeniden değişmesine ve yeniden yorumlanmasına sebebiyet vermiştir. Spor kulüpleri artık birer şirkete dönüşmüştür. Çok uluslu firmalardaki gibi, faaliyet alanları çok uluslu hale gelmiş kulüplerde de "CEO"lar göreve gelmeye başlamıştır. Bu sportif organizasyonların geleceğini planlayan, yatırımlarını belirleyen ve yönlendiren, transferlerin gerçekleşmesini sağlayanlar da hep bu üst düzey yetkili kişiler olmaktadır. Ne olursa olsun kazan düşüncesinin olduğu bir düzende spor aracılığı ile yaşamın içerisine entegre edilmektedir (Talimciler, 2008:104).

Futbolun endüstrileşerek üretim sürecine girmesi futbolun örgütlü yapısı içinde sınırlı kalmamıştır. Futbolun üretimi, hayatın her tür üretimiyle değişen ölçülerde ilişkili hale gelmiştir. Örnek olarak; futbolun televizyondaki üretiminin sonuçları arasında kahvehanelerdeki ilişkiler dahi değişmiştir. Spor ve taraftarlıkla ilgili olan üretimler spor yapılan alanların içerisini ve çevresini aşmış, mümkün olan her yerde çeşitli ürünlerin ortaya çıkmasına ve bu ürünlerin yiyecekten giyeceğe ve içeceğe kadar çeşitlendirildiği söylenebilir (Erdoğan, 2008:7). Özetle; "futbol artık bir endüstridir, oyun olma özelliği tarihin tozlu sayfalarında kalmıştır" (Çoban, 2008:60).

Endüstriyel futboldan bahsettiğimizde küreselleşme ve futbolun küreselleşmesinden de bahsetmek gerekir. Küreselleşme kavramsal olarak son yıllarda bir moda haline gelmiş, insan hayatına dair her türlü tarifte başvuru referanslardan birisi olmuştur. "Yaşanan değişimler ve dönüşümler dünyanın sahip olduğu değerlere anlam katma amacındaki bir terim olarak kullanılmaktadır. Küreselleşme kavramı, kişilerin ve dolayısıyla da toplumların ekonomik var oluşlarını, kültürel açıdan etkin olmalarını ve birbirlerini etkilemelerini, politik görüşlerini ve farklılıklarını, ayrıca sahip oldukları sosyal ilişkileri de değiştirmekle kalmamış ve kullanmakta olduğumuz kavramlara yeni boyutlar eklemektedir" (İçli, 2011:163). Küreselleşme kültürel yapıyı etkileyerek kitle kültürü/popüler kültür gibi alanlar yaratmıştır. Oluşan bu küresel kültür günümüz modern araçları, görsel medya tarafından iyice yayılmaktadır. Pek çok alan bundan etkilenmektedir (Akkaya, 2008:3).

Spor yirminci yüzyıldan itibaren bir popüler kültür ögesi haline gelmiş ve hayatın kaliteli bir şekilde devam edebilmesi için gerekli olan bir görüntüye bürünmüştür. Boyle ve Haynes'in 2009 yılındaki çalışmalarına göre, "kültürel faaliyetler ve spor etkinlikleri bireylerin günlük hayata ruhsal anlamda adapte olmasına yardımcı olduğu düşüncesi günümüzde genel kabul görmeye başlamıştır" (Boyle ve Haynes, 2009). Atasoy ve Kuter'e göre de; küresel bir değer

haline gelen spor, insanoğlunun sahip olduğu sosyal ve ekonomik koşullara bağlı olarak gelişmektedir (Atasoy ve Kuter, 2005:11).

Bunun dışında, küreselleşmenin yayılmasına hız kazandırmış olduğu tüketim olgusu sporu da kapsamaktadır. Yirminci yüzyılda adını bile duymadığımız spor branşlarının yirmi birinci yüzyılda popülerleşmesi ve bu sporlarla ilgilenenlerin sayıları da hızla artmaktadır. Küreselleşmenin dışında spordaki profesyonelleşme süreci de sportif etkinliklerin bir oyun olmaktan öte bir ekonomik düzene dönüşümünü sağlamıştır. Bu dönüşümün sonucunda, kapitalist düzen spora egemen olmayı başarmıştır. Kazanma kültürünün ve başarı arzusunun sportif değerlerin önüne geçmesi de bu durumun bir sonucudur. Özellikle futbolu oyun olmasının dışında toplumda bir örnek yapılanma olarak görülmesi de bu sonuçlardan birisidir (Ekmekçi, Ekmekçi ve İrmiş, 2013:92).

Futbol küreselleşmenin önemli aşamalarından, evrelerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Futbol küresel bir gerçeklik haline gelmiştir. Toplumun bu söz konusu “Futbol İmparatorluğu”ndan etkilenmesi şaşırtıcı olmayacaktır. Küreselleşmenin araçlarından olan basılı ve dijital basının yaygınlaşması, futbolun toplum arasında ırk, dil, din ve cinsiyet fark etmeden yayılmasını sağlamıştır. Cinsiyet konusundan detaylandırılacak olursak, yirmi birinci yüzyılda futbolun önemli derecede kadın seyircisi bulunmaktadır (Akkaya, 2008:4). Bu duruma yakın dönemden bir örnek verecek olursak; Fenerbahçe ile Manisaspor takımları arasında o günkü adıyla Kadıköy Şükrü Saraçoğlu Stadı’nda oynanan lig maçı Fenerbahçe kulübünün cezası dolayısıyla yalnızca kadınlara ve çocuklara oynanmış, 50.000’i aşkın kadın ve çocuk stadyumu doldurmuştur. Bu uygulamanın başlangıcından itibaren kamuoyunda kadın ve çocukların taraftardan sayılmadığı eleştirileri ortaya çıkmıştır. Her ne kadar güvenlik ve kadına şiddeti ve kadına baskıyı engellemek amacıyla bu uygulamanın katkısı da olabileceği söylenmesine rağmen gelen tepkilerin ardından kısa sürede bu uygulama vazgeçilmiştir. Bu çalışmanın yapıldığı dönemde futbolun cinsiyet ayrımı yapıp yapmadığı konusu çeşitli boyutlarıyla tartışılmaktadır.

Boniface’a göre futbol küreselleşmenin ilk örneğidir. Boniface, futbolun demokratik düzen den, ekonomiden ve hatta internetten bile geniş çaplı bir olgu olduğunu ifade etmektedir (Boniface, 2007:11). Akkaya’ya göre de futbol profesyonel sporlar arasında en yüksek popülariteye sahip olanıdır ve bu durum onu en birleştirici spor dalı yapmaktadır. Futbol çeşitli kültürlerden, toplumsal sınıflardan pek çok insanı bir araya getirme potansiyelini barındırmaktadır. Futbol, küreselleşmenin somut etkilerini ilk olarak tecrübe eden spor dallarından birisidir. Aslında küreselleşme yalnızca futbolu değil, sporda genel olarak bazı dönüşümler meydana getirmiştir. Futbol sporun dönüşümü içerisinde payına düşeni en fazla alan spor dalıdır. (Authier, 2002:13).

Sonuç olarak, bir sektör haline dönüşmüş olan futbolda kulüpler birer şirket olarak hareket etmekte ve varlıklarını sürdürmeye çalışmaktadır. Futbolda 12. Adam olarak nitelendirilen taraftarlar ise artık müşteri olarak görülmektedir. Gelişen pazarlama faaliyetleri ve stratejileri spor dünyasını da etkisi altına almış ve kurumsallaşan tüm sportif organizasyonlar kendilerini birer marka, futbolu ve futbolla ilgili materyalleri ise ürün olarak görmeye başlamıştır (Santomier, 2008:16) (Giray ve Salman, 2008:148–149).

Futbolun popülaritesi ve kitleleri etkileye bilme özelliği farklı sektörlerden firmaların da dikkatini çekmiş, futbola olan yakınlıklarını arttırmalarına sebep olmuştur. Örneklendirecek olursak; Barclays'ın Brooklyn Nets ile imzaladığı 400 milyon dolarlık kontrat ve Alman Futbol Federasyonu ile Adidas arasındaki 298 milyon dolarlık kontrat ve Brezilya'da düzenlenen 2014 Dünya Kupası için Adidas'ın Almanya Futbol Federasyonu adına bir arazi satın alarak buraya spor tesisleri inşa etmiş olması bunun en güncel örneklerindedir (Clark, Cornwell ve Pruitt, 2009:170). Dünya kupası boyunca Almanya milli takımı otelde kalmak yerine bu tesislerde konaklamıştır. Kupanın ardından bu tesisler Almanya Futbol Federasyonu tarafından uluslararası futbol okulu olarak kullanılmaktadır.

Spor endüstrisi her geçen gün büyümekte, topluma ve ekonomiye katkıda bulunmaktadır. Ancak tüm bu oluşumun içindeki gelişmeler olumlu etkide bulunmamaktadır. Büyük bir sektöre dönüşen spor, oluşan gelire bir şekilde pay sahibi olmak isteyen sporcular ve yöneticiler bu konuda farklı yöntemler geliştirmişlerdir. Başlangıçta tamamen amatörece düşüncelerle sporun icra edilmesine ve başarı elde ederek manevi tatmine erişilmesine rağmen modern dünyada spor mücadelelerinin sonuçlarına bağlı olarak maddi kazanç elde etme arzusu önem kazanmıştır. Karşılaşma sonuçlarının manipülasyonu sporcuların rakipleri karşısında başarısızlığı olabileceği gibi, rakiplere üstünlük sağlamaları şeklinde de olabilir. Bunun adı şikedir. Tanım olarak şike, bir karşılaşmanın sonucunu değiştirmek amaçlı maddi – manevi çıkar karşılığında yapılan anlaşmadır (Sugden ve Tomlinson, 1999). Mecazi anlamdaysa, çıkar karşılığında uzlaşma, aldatma anlamındadır. Teşvik primi kavramıysa bir takımın sporcularının söz konusu müsabakayla ilgili başka takım veya takımlar yararına bir performans sergilemeleridir. Şike direkt olarak kulüp yöneticileri arasında yapılan pazarlıklar sonucu belli bir menfaat önerilerek fayda edinmeye yönelik sonuç elde etmektir. Teşvik priminde ise belirlenen miktardaki para karşılığında istenilenin sağlanmasında sporcuların kullanılmasıdır. Aralarındaki fark; şikedeki karşılaşma sırasında pasif davranılması, diğerinde ise maçın kazanılması için aktif olunmasıdır. Her iki olay da gizli anlaşma veya anlaşmalara dayanmaktadır (Kızar, Dalkılıç ve Bayrak, 2015:213–214).

Şike suçu, spor karşılaşmalarının sonuçlarını manipüle edebilmek amacıyla başkasına kazanç temin edildiğinde tamamlanır. Çıkar hususunda anlaşılması ise teşebbüsü oluşturur (Kızar, Dalkılıç ve Bayrak, 2015:214).

Gazeteci Can Dündar'ın 11 Temmuz 2011 tarihli Milliyet gazetesindeki yazısında da belirttiği üzere, Türkiye'deki futbolda şike operasyonunu iktidar kavramı çerçevesinde incelemek gerekir. Fenerbahçe'nin kulüp tarihinin Türkiye'deki siyasi eğilimlerle paralellikler sergilediğini ifade eden yazar, Fenerbahçe'nin o dönemde yaşadıklarının iddia edildiği gibi bir temizlik çalışmasından ibaret olmadığını, yaşananların bir iktidar çatışmasının sonucu olduğunu belirtmiştir. Can Dündar yazısında bu kavga'nın siyasal bir kavga olduğunu ifade etmiştir. Elbette yazarın bu ifadeleri vakanın sonucuyla ilgili bir yorum değildir. Bu yazısında Can Dündar futbol endüstrisinin siyasetle olan yakın ilişkisini belirtmekte ve siyasal alandaki çatışmaların futbol dünyası üzerinde gerçekleştirildiğini iddia etmektedir. Sonuç olarak futbol bir mücadele alanı olarak görülmektedir (Kızar, Dalkılıç ve Bayrak, 2015:218).

1.1.3 Sosyolojik Açıdan Spor/Futbol

Spor konusunda farklı çalışma alanları farklı tanımlamalarda bulunmuştur. Spor; sosyo-kültürel ve ekonomik kalkınmanın temel faktörlerinden bir tanesi olan insanoğlunun fizyolojik ve psikolojik açıdan gelişmesini amaçlamaktadır (Yetim, 2005:129–132). Sosyoloji çerçevesinden bakıldığında spor; bireylerin yeteneklerini geliştirmeyi amaçlayan, belirlenmiş kurallar çerçevesinde yardımcı araçlarla ya da araç kullanmadan yapılan, bireysel veya toplu olarak gerçekleştirilebilen serbest zaman faaliyetleri olarak görülmektedir. Bu faaliyetler kapsamında meslek olarak da yapılabilen, kişileri sosyalleştiren, bütünleştirici duygular katan, ruha ve fiziğe iyi gelen, rekabet duygusunu oluşturan ve kültürel anlama sahip bir olgu olarak tanımlanmaktadır (Duke, 1991).

Spor sosyolojisi ile ilgili olarak çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bunları örneklendirecek olursak; Voight'ın “spor sosyolojisi, sporu sistematik olarak araştıran; bundan dolayı ampirik çalışma yöntemleri kullanan deneysel bir bilim dalıdır” (Voight ve Atalay, 1998:18) şeklindeki tanımı ile başlamak uygun olacaktır. Öztürk'ün 1998'de yapmış olduğu spor sosyolojisi tanımı da sporu toplumsal bir kurum olarak kabul etmekte ve sporun sosyolojisinin sporu bir toplumsal sistem olarak inceleyen toplum bilimi olarak açıklamaktadır (Öztürk, 2014:7).

Sporun sosyolojisi; en kısa tanımıyla sporun toplumsal bir değer olarak kabul edilmesi ve sporu bu çerçevede inceleyen bir çalışma alanıdır (Afacan, Bal, Gümüşdağ ve Çobanoğlu, 2014:528). İlk kez Heinz Riese'nin 1921 yılındaki bir çalışmasında spor sosyolojisi ifadesi kullanılmıştır. Spor kavramını yarışmak ile benzer olarak kabul eden Riese, sporu biçimsel sosyolojik yaklaşım kullanarak ele almıştır. Riese çalışmalarında sporun fonksiyonları üzerinde durmuştur. Spor sosyolojisinin bilimsel bir konuma gelmesi ve bu konuda çalışmaların artması ise 1950'li yıllardan sonra gerçekleşebilmiştir. Bunun temel nedenleri şöyle açıklanabilir:

- 1950'li yıllardan itibaren spor olgusunun önem kazanması ve spor yapanların sayısının artış göstermesi,
- Spor yapanların bir araya gelerek örgütlenmeleri ve kurumlaşmaları, akabinde önemli miktarlarda yatırım yapılması gerektiren bir alanın oluşmuş olması,
- Gelişen teknolojinin sonucunda belirli bir seviyede de olsa, serbest zamanın spor etkinlikleriyle değerlendirilmeye çalışılması,
- Ulusal/uluslararası düzeyde spor faaliyetlerinin ve organizasyonlarının yaygınlaşması,
- Spor hakkında bilimsel ve sosyolojik araştırmaların artış göstermesi,
- Sporun bir araştırma alanına dönüşmesi ve bunun kimi sosyologlar tarafından yakın bir ilgiyle takip edilmesi,
- Spor araştırmalarının ve bu araştırmaları yapanların desteklenmesi ve teşvik edilmesi (Yiannakis ve Melnick, 2001).

Spor sosyolojisi penceresinden sporu tanımlayabilmek için öncelikle sporu anlamak, açıklamaya çalışmak, bilgi toplamak, elde edilen bilgileri uygulamaya dökmek, bilgileri ve uygulamaların geri dönüşleri çerçevesinde eleştiriler yapmak, elde edilen verilerle kuram oluşturmaya çalışmak gereklidir. Spor sosyolojisi bu verileri kamuoyuna açıklamayı hedef alan bir alt sosyoloji dalıdır. Sporun sosyolojisi sporu bir bilimsel araştırma sahası olarak ele alır, sporun toplumla, ekonomiyle, demokrasiyle, bireylerle, müzikle, kültür-sanat aktiviteleriyle çevrenin sosyolojisinin ilişkilerini karşılaştırmalarla analiz eden uygulamalı bir sosyolojik araştırma alanıdır (Nash, 2000). Spor sosyolojisi; sosyolojinin öncelikle spor

bilimi, ardından da diğer bilim alanlarıyla olan ilişkisinin, sporun ekonomisinin, spor organizasyonlarının, spor pratiğinin, spor tıbbının, spor eğitiminin ve sporun sistemsel olarak varlığının var olma savaşıdan oluşan bir etki alanı içerisinde yer almasıdır (Voight ve Atalay, 1998:23). Dolayısıyla; sosyolojik açıdan spor, spora salt bir rekabet arenası ve üstünlük mücadelesi olarak değil, daimi bir sosyal nitelik olarak yaklaşılması gerektiğini ve sporun karakteristik özelliklerini sosyal olarak ifade etmeye ve tanımlamaya çalışmaktadır (Öztürk, 1998). Bu nedenle, belirli teoriler ışığında spor sosyolojisi diğer bilim dallarıyla işbirliği içerisinde bulunur ve spordaki sosyal yapıları, sosyal davranışları ve sporun sosyal etkilerini araştırmaya odaklanır (Voight ve Atalay, 1998:25).

Öztürk'e göre spor sosyolojisinin çıkış noktası spor olayıdır (Öztürk, 2014:28). Spor olayını ele alan spor sosyolojisi, ilgi alanı açısından sporla karşılıklı bir bilgi alışverişi beklentisi içerisine girer. Sosyolojinin işlevleri ile sporun işlevleri bir araya gelerek spor sosyolojisinin amacını oluşturur (Voight ve Atalay, 1998:76). Spor sosyoloji temel olarak sporu toplumsal bir değer olarak incelemeyi ve araştırmalara dayanan teoriler geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu amaç doğrultusunda spor olgusunun ve spor eyleminin incelenmesi, spor kurumlarının yapısal özelliklerinin ortaya çıkarılması ve spor olgusunun bir mekanizma olarak ele alınarak bu sistemin işleyiş kurallarının belirlenmesi gerekir. Toplumun bulunduğu ekonomik yapının da etkisiyle sporun oluşum-gelişiminin incelenmesi, kurumların spor üzerindeki etkilerinin araştırılması da spor sosyolojisinin amaçlarındandır. Zaman içerisinde önem kazanan ve bir haberleşme aracı özelliğini de edinen sporun toplumsal işlevlerinin haberleşme, propaganda ve eğitime olan etkilerini incelemek, uluslararası ilişkilerin gelişiminde ve yönlendirilmesinde sporun önem ve sınırlarını incelenmesi de spor sosyolojisinin amaçları dahilindedir (Afacan, Bal, Gümüşdağ ve Çobanoğlu, 2014:528-529).

Dolayısıyla, sporu/futbolu incelemek; sporun fiziksel ve psikolojik gelişiminin, rekabetin, sporun toplumu ve bireyi etkilemesinin veya sporun bireyden ve toplumdan etkilenmesinin de ötesinde tüm bunların bir arada değerlendirilmesi ile anlam kazanacaktır (Erdoğan, 2008:5).

1.1.4 Objektivite Kavramı ve Medyada Objektiflik

Objektiflik düşüncesi temel olarak olgular ve değerler arasında mutlak bir ayırım yapılabileceği fikrinden beslenmektedir. Bilgi ve yorumun arasındaki farkın kökeni Platon'a kadar uzanmaktadır (Rorty, 1991:22). Tibor M. Machan, objektif olmanın bilginin vazgeçilemez bir bileşeni olduğunu ve objektivite fikri devre dışı kaldığında karşımıza dezenformasyonun yani yanlış bilgilendirmenin oluşacağını belirtmiştir (Machan, 2004:85). Objektivitenin devre dışı kalarak sübjektiviteye yani kişiselleşmeye başladığını örneklendirdiğimizde Sontag'ın "Fotoğrafı bir yorumlama olarak düşünmeye başladığımızda medyanın fotoğraf makinesinin objektifi üzerinden kurguladığı objektiflik ve Tarafsız olma düşüncesi farklı açılardan genelin ötesinde gözlerle değerlendirilmelidir. Fotoğrafın bir soyutlama olduğu düşüncesinden yola çıkarak, fotoğrafın yaşanan gelişmelere atılan kişisel bir imza olduğunu söyleyebiliriz (Sontag, 1999:20). Sontag, aynı makalesinde bilgiyi doğru anlamak ve konumlandırabilmek açısından fotoğrafın önemini "Modern çağda fotoğraflama oluşturulan bilgi sistemlerinin vazgeçilemez bir parçası haline gelmiştir. Fotoğraflanan her şey söz konusu bilgi sistemi oluşumuna dahil olmuş olur. Bilinmeyenlerin ya da az bilinenlerin fotoğraflama ile yayılması, o anda yaşananların sonsuzluğa erişmesini sağlar.

Fotoğraf, kendisinden daha köklü bir geçmişe sahip olan yazı ile elde edilemeyecek seviyede keşif ve kontrol olanakları da sunar” sözleriyle ifade etmiştir (Sontag, 1999:22). Bunun dışında dikkat çekici olan bir başka nokta da neyin kadrajın içerisinde olduğu olmamalıdır. Önemli olan fotoğrafın çekiminde veya sunumunda hangi keşif ve bilgilerin kadrajın dışarısında kaldığıdır. Bu bizlere medyanın gösterme stratejisini değil aksine göstermeme stratejisini ortaya koyar niteliktedir.

Bourdieu çalışmasında televizyonun yüksek maliyetli bir medya aracı olduğunu ancak televizyonlardan izleyicilere aktarılan görüntülerin pek çoğunun televizyon yayıncılığının aksine ucuz olarak nitelendirilebilecek görüntüler olduğunu belirtmiştir. Elbette, daha önce de değindiğimiz üzere bu görüntülerin hangi bilgiyi nasıl gösterdiğinden öte hangi bilgi ve gerçeklerin kadrajın dışarısında bırakılarak nelerin saklandığı ile ilgilidir (Bourdieu, 1997:22–24). Bu noktada sorulması gereken soru; tarafsızlık ve objektiflik ile ilgili eleştirilerin tüm medyayı bir propaganda aracı olarak kabul edip etmemek gerekliliğidir. Bu hususta konuya hakim olabilmek amacıyla bir ayrıma gidilmesi gereklidir. Söz konusu ayrımı temellendirebilmek amacıyla olgu kavramı ile değer kavramı arasındaki farklılık üzerinde durmak kilit önem arz edecektir. Olgulardan bahsettiğimizde sorulması gereken ilk soru; olguyu bilgiye dönüştürmek isteyenlerin sahip oldukları değerlerin ötesine geçerek mümkün olan en bağımsız biçimde bunu gerçekleştirebilip gerçekleştiremeyecekleridir. Pozitivist bilim hayali bu soruyu temel alarak oluşturulmuştur. Peki, toplumsal alanlarda bilgi üretiminde bulunan kişi ve kurumların da artık bahsi geçen alanın bir parçası haline geldiklerini düşünecek olursak, sürece dair kesin bir ayırmadan söz etmek ne derece mümkün olacaktır?

Bu sorular herhangi bir araştırma konusunun seçiminin değer yönelimli olduğunu yani kişisel değerlerle araştırma konularının seçildiğini belirtir. Ancak, Weber’in de çalışmasında bu sorunsala cevap aradığı üzere, “söz konusu araştırmanın yürütülmesinin değer bağımsız bir biçimde gerçekleştirilmesi gerektiğini yani değer yargılarımızı araştırma sürecinde barındırmamız gerektiği” unutulmamalıdır (Weber, 2002:14).

Gazete – objektivite ilişkisinin tarihsel ve toplumsal koşullara göre değişiklik gösterdiğini belirtmek gerekir. Medya kuruluşları dönem dönem görüşlerini paylaştıkları siyasi güçlerin haklılığını ifade eder görüntüde olmuş, kimi zaman da bu medya kuruluşları sonuna kadar destekledikleri siyasi örgütlenmelerin arkasında olduklarını açık açık belli etmişlerdir. Medyanın “olay ve olguların tarafsız kaydedicisi olması” durumu, kitle kavramının toplumsal kategori olarak ortaya çıktığı 19. yüzyıla dayanmaktadır. Bu durum aynı dönemde büyük gazetelerin kurulması, telgrafın keşfi ve haber ajanslarının oluşturulmaya başlanması ile pekişmiştir. Bu doğrultuda, söz konusu kitleyi kucaklayacak bir yaratmak amacıyla medyanın gerçeğin aynası olduğu söylemi ortaya atılmıştır. Bu doğrultuda kitlelerin şekillendirilmesi ve kontrol altına alınması süreci kitleleri bilgilendirme ve salt gerçekleri gösterme düşüncesi ile devam ettirilmesi amaçlanmış, söz konusu salt gerçeklerin medyadaki tarafsızlığın ve objektif kalma idealinin tartışmasız bir gerçek olduğu öne sürülmüştür (Altun, 2011:13–14).

Yansız olma (tarafsızlık) ve objektif kalma kavramları medyanın yürütmekte olduğu faaliyetlere dönük iktidar müdahalelerin önüne geçebilmek ve medyanın ekonomik anlamda değerli olabilmesi amacıyla ortaya atılan ifadelerdir. Bu süreçte, yansız ve objektifliğe sahip medya düşüncesi, haber ajanslarının çabaları sonucunda ahlaki bir norma dönüşmüştür. Reuters haber ajansının da 1921 yılında belirttiği üzere “olgu ve olayların yansız kaydedicileri olmak” haberciliğin temel geleneği olarak ön plana çıkarılmıştır (Altun, 2011:14).

Bu hususta akla gelen sorulardan bir tanesi de medyanın neden toplumun her kesimini eşit oranda temsil etmek zorunda olduğudur. Aslında, medyanın toplumun tüm kesimlerini eşit bir şekilde temsil etmesi beklentisinin sebepleri karmaşık olmanın ötesinde basit olarak nitelendirilebilir. Medyanın devlet veya özel sektör taraflı bir ayrımcılık tartışmasına itilmiş olmasının ve söz konusu medya kuruluşlarının her kesime eşit mesafede durmasının beklenmesinin gerçekçi sebepleri vardır. Örnek olarak da, bir gelişme mevzu bahis olduğunda medyanın her kesime eşit olduğunu, doğru ve kapsamlı bir haber politikası izlediğini öne sürerek izleyicinin ilgisini talep etmesini aktarabiliriz. Bu iddia, her kesimin diğer kesimlere eşit mesafede olduğuna dair bir eşitlik mücadelesini de ortaya çıkararak izleyicilerin sözü edilen söylemin geçerli olup olmadığını gerçekten anlama şansı ortaya çıkmış olur (Çelenk, 2010:223).

Tarafsızlık, medya kuruluşlarının her faaliyet alanında uyması gereken temel bir ilke olarak kabul edilmektedir. Medyanın bir düşünce veya politik görüş lehine/aleyhine tavır almasının bir ilke olarak kabul edilebilmesi mümkün değildir. Örnek olarak Türkiye'deki gazetecilik sektörüne baktığımızda, medya kuruluşlarının bu konuda pek çok suçlama ile karşılaştığı görülmektedir. Medya kurumlarının bazıları iktidar sahiplerine yakın olmakla ve onlara arka çıkmakla eleştirilmektedir. Bazı kuruluşlar yandaş medya suçlamasıyla karşılaşırlar, bazıları ise muhalif olarak nitelendirilirler. Siyasette olduğu gibi sporda da medyanın güçlü konumundakilerden yana tavır aldığı ve ticari kaygıları ön plana koyarak haber politikasını belirlediği söylenmektedir. Spor medyasında tarafsızlık kavramına bakacak olursak, haberin kendisinde ve haberin yorumlanmasında bir spor kulübünün lehine veya aleyhine duruş sergilememek yani yansızlık temel ilke olarak kabul edilmektedir. Türkiye'deki spor medyasında ise tarafsızlık gibi etik ilkelerle alakalı herhangi bir mesleki bağlayıcılık bulunmamaktadır. Etik davranmayanlar için bir yaptırım uygulanmamaktadır. Bu nedenle etik ilkelerin gelişimine, gazeteciliğin profesyonelleşmesine ve gazeteci kimliğinin tanımlanmasına dair tartışmalar ortaya çıkmıştır. Gazeteci kimliği tanımlanırken ifade edilen bağımsız basın, yansız habercilik, doğru ve dürüst olmak gibi değerler etik kodlar olarak kabul edilmektedir (Cangöz, 2008:334). Türkiye'de spor medyasının tarafsızlık olgusunu farklı ülkelerdeki olgu ile karşılaştırdığımızda, söz konusu ülkelerin sportif yapılanmasıyla da ilişkili olarak bazı temel farklılıklar görülmektedir. Özsoy'un belirttiği üzere, Almanya'daki spor gazetecilerinin objektifliği konusunda herhangi bir iddia bulunmamaktadır. Bunun sebebi, Alman medya kültüründe medyanın açık bir şekilde taraf olmasının kabul edilemez olmasıdır. Spor gazetecisi her şeyden önce gazetecidir. Gazeteciliğin temelinde de objektivite kavramı bulunmaktadır (Özsoy, 2008:97).

Objektiflik düzleminde, tartışılan temel sorunlardan bir tanesi de medyanın yansız olup olamayacağıdır. Henüz bu soruya kesin bir yanıt bulunamamıştır. Ancak, tarafsızlığın basın için günümüzde uygulanması mümkün olmayan bir lüks olduğunu söyleyebiliriz. Ekonomik bağımlılık söz konusu olduğunda medyanın yansızlığından söz edilmesi zordur. Yalnızca az sübjektiviteden ve objektivite kavramına yakın olmaktan söz edilebilir. Barut'un ifadeleriyle objektivite adına olması gerekenler; "Basın haberi sade bir dil kullanarak, doğrulardan uzaklaşmadan ve kesin olarak sunulmalıdır. Haberlerde mutlaka kesin söylemler kullanılmalıdır. Haberlerde ikna ve inandırma çabası bulunmamalıdır. Gazeteciler için kesin olmak büyük önem arz etmektedir. Ayrıca, kesinliğe erişmek gerçeklerin önemini artırır. Gazetecilerin daima halkı ön plana koyan bir düşünce yapısında olmaları gerekir. Habercilerin kendilerini hep doğruyu aramaya adanmaları gerektiği de unutulmamalıdır. Haberler yüzde yüz

doğru olmasa bile haberin bütünlüğünde doğruluğa sadık kalınmaya çalışılmalıdır. Ancak bu şekilde tarafsızlıktan ve kişilerin özgürlüklerine tecavüz edilmediğinden bahsedilebilir” (Barut, 2000:146–147). Kısacası, habercilikte objektivite haberi yazarların habere kişisel yorumlarını katmadan, kişisel görüşlerinin dışında bir aktarım yapmaları gerekliliğini anlatır (Şeker, 2004:35).

Hiçbir medya kurumunun kendi yararına yayın yapma hakkı bulunmamaktadır. Bu fikre karşı çıkılmalıdır. Gazetelerin veya televizyonların bir şantaj aracına dönüşmesi toplum düzenini bozar. Bugün olmasa da gelecekte toplumlara zarar verir. Haberde saygınlık, göz ardı edilemeyecek derecede önemlidir. Gazeteciliğin bir itibar meselesi olduğu asla unutulmamalıdır. Unutulmamalıdır, çünkü yalan yanlış haber yapmaktan da zararlı olan şey maksatlı haber üretmektir (Barut, 2000:154).

Medyada saygısızlık, hile, iktidarı ve özel sektörü gereksiz eleştirme, olumlu gelişmeler üzerine olumsuz haber vurgulaması yapma, habere duygusallık katma, dedikodu yayınlama, hızlı ve çarpıcı yanılgılara düşme ve yanlış kabul etme hususlarında da medya eleştiriler almaktadır (Barut, 2000:157–158). Medyanın tüm bu hususlara önemle dikkat etmesi gerekmektedir.

Objektivitenin teoride ve uygulamada mümkün olamayacağı görüşü Türkiye’de de gazeteciler ve bu hususlarda çalışmalar yapmakta olan akademisyenler tarafından da benimsenmiştir. Talu, objektiviteyi bir mit olarak değerlendirmiş ve gerçekte dahi gizlenmiş bir sübjektivitenin var olduğunu savunmuştur. Çözüm yolu olarak da objektivite yalanının ortadan kaldırılması ve dürüst sübjektifliğin olması gerektiğini belirtmiştir (Talu, 2000:18–20). Gönensin de, nesnellik kavramının imkânsızlığını ele alan görüşleri değerlendirmiş ve kaynağı gizlememenin, kişisel görüş bulunmayan haber yapmanın, zıt görüşlerin tartışılmasının dar anlamda haberde objektiviteyi sağlayabileceğini anca teorideki gibi bir nesnellığın mümkün olmadığını ifade etmektedir (Gönensin, 1997:27).

Genel bir değerlendirme yapıldığında; medya kuruluşlarının ideolojik ve politik eğilimlere sahip olup olmamaları kendi tercihlerine bırakılmıştır. Bu kurumların çalışanlarının da bu duruma saygı göstermesi veya bu duruma itiraz etmeleri düşünce özgürlüğü ile alakalıdır. Unutulmamalıdır ki, objektiviteye ne kadar ağırlık verilirse verilsin iletişimin tamamen yansız olamayacağı unutulmaması gereken bir gerçektir. Tek yönlü yayıncılık yapılması artık diktatorya ile yönetildiği kabul edilen ülkelerde bile geçerliliğini kaybetmiş bir husustur. Medya belli sürelerde insanları heyecanlandırabilir veya kandırabilir ancak bu durumun kısa süreli olacağını ve insanoğlunun varlığının bundan bu süreçten daha uzun olacağını da unutmamak gerekir. Görülebildiği kadarıyla sübjektif tutumlara sahip olan basın kendi inandırıcılığını ve dolayısıyla prestijini zedelemektedir. Ancak bu kuruluşların belirli bir hedef kitle seçerek bu kitleye haber yapma haklarının olduğunu da hatırlamak önemlidir (Barut, 2000:153–154, 160). Haber ve yorumların manipüle edilmesinin demokratik toplumlar için vazgeçilemez olan doğal kamuoyu oluşumunu engelleyebileceği düşünülse de bu düşünce farklılıkları bu çalışmanın amacının ötesinde bir objektivite – sübjektivite tartışmasını gerektirir.

1.1.5 Sübjektivite Kavramı ve Medyanın Sübjektif Olması

Sözlük anlamı olarak sübjektivite öznellik olarak ifade edilmektedir. Öznellik, kişi veya kurumların belirli bir düşünce, kişi, kurum veya aksiyon hakkında taraflı yani yanlı olmasıdır (Ercan ve Bakırlı, 2011:400). Sübjektivite hayatın her alanında görülebilir. Sübjektivite ile ilgili tartışmalar en çok medya alanında yapılmaktadır.

Medyada sübjektivite yani haberde taraflı olmak, haberlerin salt gerçeklere uygunluktan uzaklaştırılıp çarpıtılmasıdır. Söz konusu çarpıtma, haberin hikâyesindeki taraflardan birine karşı bilerek beslenen önyargıdan veya bu önyargıların kasıtsız olarak saklanmasıdır. Kasıtsız taraflılık kavramı, yapısal açıdan taraflı olmakla açıklanabilir. Haberlerde yanlı olmak en çok politik ve ideolojik haberlerde görülür. Hoffstetter'e göre, haberlerde iktidar sahiplerinin ne şekilde yorumlandığını anlayabilmede yapısal açıdan taraflı olma kavramı partizan yanlılık kavramına göre daha kullanışlı bir yöntemdir. Burada bahsedilen partizan taraflılık kavramı, medyanın belirli ideolojileri destekler biçimde haberler yapmasıdır. Yapısal yanlılık kavramı ise medyanın varlığından ayrılamayan yönlerine dayanan bir sübjektivite kavramı olarak kabul edilmektedir. Yapısal açıdan taraflı olmak, her medya organı için hususi olarak belirlenebilir. Bu sebeple, nesnel değerlendirmelerin standartlarını oluşturmak da mümkün hale gelir (Hoffstetter, 1978:525).

Hoffstetter'a göre bir haber standartlara uyar veya uymaz. Yanlılığın yapısal mı siyasal mı olduğunu anlayabilmek için de anlatının standartlara uyup uymadığına bakmak gerekir. Bir anlatı standartlara uyuyorsa o zaman yanlılık yapısalıdır. Hoffstetter'ın ifadesiyle, "bahsi geçen haber, haber standartlarına uymuyorsa o haberdeki yanlılık siyasi bir yanlılıktır" (Hoffstetter, 1978:526). Dalen, haberdeki yapısal taraflılığı denge durumundan istemeden uzaklaşma olarak tanımlamaktadır. Bu tür bir taraflı davranışın ideolojik olmadığını, haberleri hikâyelerine ve değerlerine göre yargılamanın toplum için fark edilebilir hikâyeler oluşturma gibi gazetecilik faaliyetlerinin sonucu olduğunu söyler (Dalen, 2012:34). Uzun'a göre ise haberde partizanlık kavramı, haberin okurun belirli bir görüşü benimsemesini amaçlamaktadır. Siyasilerin anlaşmalı veya gönüllü olarak yayın organları olan basın organları partizan medya kapsamında kabul edilir. Bu medya kuruluşları kime yakın olduğuna dair ipuçları bulundurur. Bazı durumlarda siyasi partilerle organik veya ekonomik olarak bağları olan medya kuruluşlarının objektif yayın yaptıklarını iddia ettikleri de görülmüştür (Uzun, 2014:136).

Medyada objektiviteye ilişkin Türkiye'den örneklere göz gezdirildiğinde, savunuculuğu olumsuz kabul edenlerin partizan medyaya göndermelerde buldukları görülür. Taraflı olmakla suçlandıklarında savunmaya geçen medya çalışanlarının partizan yanlılık kavramını sivil savunuculuk olarak benimsedikleri ve sahip oldukları gazetecilik pratiklerine olumlu anlamlar yüklemeye çalıştıkları görülmektedir. Türkiye'de medyanın ideolojik savunuculuğuna sebebiyet veren bir olgudan da bahsetmek gerekir. Gazetecilerin aktif siyasete girmeleri; nesnel olabilmek ve kamusal hizmetin idealleri açısından mevcut gazetecilik anlayışına göre bir çıkar çatışması yaratır. Bu durum da gazetecinin tarafsızlığını etkilemektedir. Bu nedenle, söz konusu gazeteciler eleştirilere maruz kalırlar. Buna eleştirilere rağmen gazetecilerin yorumcu, köşe yazarı ve haberci kimliklerinin politikacı kimlikleriyle karışması Türkiye'de her dönem yaşanan bir gerçektir. Örneğin, tek partili dönemde gazete sahiplerinin pek çoğu milletvekilliği yapmıştır. Elbette gazetecilerin milletvekili seçilmesi sadece tek partili dönemle sınırlı kalmamıştır. Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren

gazetecilerin vekillik yapması ve basının iktidarın yanında tutulması çabaları her dönem sürmüştür, sürmeye de devam edecektir (Uzun, 2014:144–145).

1.2 Futbol ve Medya

Yirmi birinci yüzyılda medya pek çok hususta etkin rollere sahiptir. Bunlardan en önemli olanları; toplumun genel algısını etkileme potansiyeline sahip olması ve önemli konularda toplumsal bir forum oluşturabilme yeteneğidir. Medyanın bu rolleri pozitif olarak oynayabilmesi için medyada çalışanların bir takım etik kodlara uyması gerekir. Dünyada genel kabul görmüş olan söz konusu ilkeler, ulusal çaptaki medya federasyonları ve uluslararası medya oluşumları aracılığı ile üye kuruluşlara duyurulmakta ve bu kuruluşların bu kodlara uymaları istenmektedir. Türkiye’de de Türk Basın Konseyi 1988’de on altı maddelik “Basın Meslek İlkeleri”ni deklarasyonunu gerçekleştirmiştir.

Belirtilmiş olan sınırlar ve sorumluluklara rağmen Türkiye’de spordaki şiddetin dayanaklarından birisi olarak medya gösterilmektedir. Medya, toplumda spor ve şiddet kavramları ile bir arada anılmaktadır. Medyanın spor arenasındaki şiddeti körüklüyor olduğu düşüncesi de bu nedenle oluşmuştur (İlhan ve Çimen, 2011:224). Bu nedenle, bu yöndeki düşüncelerin bir yansıması olarak sporda şiddetten bahsedildiğinde spor medyasının rolü dillendirilmekte ve tartışma bölümü haline getirilmektedir. Spor, kamuoyunu sürekli meşgul etmesinden dolayı TBMM’de kurulmuş ve içeriğinde “spordaki şiddet” konu başlığının da bulunduğu bir komisyon hazırlamış olduğu raporda medya ve şiddet ilişkisi hakkında hatırı sayılır genişlikte bir bölüme yer vermiştir.

Komisyon raporunun üzerinden geçen birkaç yılın ardından, 14 Nisan 2011’de yürürlüğe giren 6222 Sayılı “Spor’da Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun” uygulanmaya başlanmıştır. Bu kanunla; müsabaka öncesi, esnası ve müsabakanın tamamlanmasının ardından spor alanları ile çevresinde şiddet ve düzensizliğin önlenmesi amaçlanmıştır. (İlhan ve Çimen, 2011:225).

Modern dünyada son derece etkili olan medyanın bazı işlevleri bulunmaktadır. Söz konusu işlevler; habercilik yapmak, toplumu birleştirmek, topluma motivasyon katmak, tartışma ve diyalog ortamları hazırlamak, eğitime destek olmak, kültürel gelişime katkıda bulunmak, eğlence duygusu aşılacak şekilde ifade edilmiştir (Ünsal ve Ramazanoğlu 37). Bu bağlamda spor medyası yayın politikalarını kitlelerin taleplerine göre belirlemektedir. Genel anlamda, ticari bir yapılanma olan medyanın bir alt yapılanması olan spor medyası, okuyucu ve izleyicinin taleplerini karşılamayı misyon edinmiştir. Spor medyasının bu taleplere karşılık vermeye çalışırken dahil olduğu kuruluşların menfaatlerini düşündüğü unutulmamalıdır. Bu açıdan baktığımızda spor medyasının ilgi düzeyi diğer sporlara oranla daha yüksek olan futbola odaklanması şaşırtıcı değildir (Özsoy, 2008:102).

Medya kitle iletişim araçları ile kamuoyu oluşturur. Spor kamuoyu da buna dahildir. Spor kamuoyu oluşturmada kullanılan araçlardan en etkili olanı televizyon olarak kabul edilmektedir. Televizyon, spor kamuoyunun sosyal özellikler de barındıran bir ticari sektöre dönüşmesine hatırı sayılır oranda katkıda bulunmuştur, bulunmaktadır. Basılı medyada da gazetelerin dışında spor temalı gazeteler de ortaya çıkmıştır. Spor gazeteleri, spor kamuoyunu bilgilendirmeyi ve etkilemeyi misyon edinmiş yayın kuruluşlarıdır. Teknolojik gelişmelerle

birlikte bu çalışmanın yapıldığı tarihten önceki 10 ila 15 yıllık süreçte internet sitelerinin ve sosyal medyanın da spor kamuoyunun oluşumuna büyük katkı sağladığını söyleyebiliriz.

Spor kamuoyunda da toplumun ilgi alanlarına göre gruplaşması gibi çeşitli gruplaşmalar ortaya çıkmıştır. Resmin geneline baktığımızda spor kamuoyunun toplumun kendisini oluşturduğu söylenebilir. Toplumun, kurum ve kuruluşların, spor organizasyonlarının birbirleriyle iç içe geçmiş durumda oldukları görülmektedir. Medya, kulüpler, sporcular, kamu kurumları, antrenörler, hakemler, sponsorlar ve elbette taraftarlar gibi toplumun pek çok katmanı spor bir araya gelerek kamuoyunu oluşturmaktadır (Şahan ve Çınar, 2004:317).

Yirmi birinci yüzyılda spora duyulan ilgideki artış sonucunda oluşan spor kamuoyunun sporla ilgili idealleri gelişmeye ve artmaya devam etmektedir (Şahan, 2001:21). Bu bağlamda, medyanın sporun bir endüstri haline gelmesine katkıda bulunduğunu söyleyebiliriz. Medyanın aynı zamanda aktif ve pasif olarak spora katılımı da yönlendiren bir pozisyona geldiğini ifade edilebilir (Katırcı, 2012:39). Sporun günlük yaşama dair dinamikleri barındırması, bir sosyal değer olması, farklılık gözetmeksizin insanları birleştirebilmesi medyanın dikkatinin spor üzerinde yoğunlaşmasına sebep olmuştur (Mil ve Şanlı, 2015:238).

İletişim ve toplum arasındaki ilişkilerde 1980’li yıllarda önemli değişimler yaşamıştır. Post-Fordist dönemin 1970’li yıllarda toplum üzerindeki hâkimiyeti 1980’li yıllara doğru iyice artmıştır. Post-Fordist (üretim sürecinin büyük şirketlerden küçük işletmelere doğru kaydırılması, taşeronlaşma) dönem kendi ideolojisini gündelik yaşam pratiklerinde ve toplumsal kurumlarında daha görünür kılmaya başlarken 1980’li yıllarda ekonomi ve teknoloji alanında meydana gelen değişimler medyanın yeni bir düzene doğru bir dönüşün geçirdiğini göstermiştir. Medya aracılığıyla ulusal birlik ve bütünlük oluşturma görevi radyoyla başlamış ve savaş sonrası dönemde ise ulusun yaşam ve kültürünün inşasında televizyon önemli bir rol oynamıştır. Radyo ve televizyon tüm kitlelerin paylaştığı ve oldukça yeni türde bir kamusal yaşam oluşturmuştur. Bu yaşam biçimi 1980’li yıllarda hukuki, ekonomik ve teknolojik değişimlerin de etkisiyle medya dünyasının kamu yayıncılığından uzaklaşmasına neden olmuştur. Sınırların ortadan kalktığı bu yeni medya düzeninde amaç; küresel programlar ve küresel piyasalar oluşturmaktır. Yeni hizmetler, yeni dağıtım sistemleri ve yeni paralı içerik izleme modelleriyle yeni medya piyasaları yaratan medya şirketleri, müzik, haberler, filmler ya da spor gibi belli tür programlara yönelik kanallar kurarak bu programların serbest ve engelsiz dolaşımını her yere ulaştırmayı amaçlamışlardır (Yücesoy, 2009:87-88).

Kitlelerin ilgi odağı olan spor medyada en popüler haber malzemelerinden birisi olmuştur. Yirminci yüzyıldan itibaren spor temalı gazete, dergi ve televizyon kanalları kurulmuştur. Spor medyası, haber ve yorumlarını aktaran iletişim araçlarının tamamını kapsayan bir güçtür. Sektörel ve tematik olarak yayın yapanların dışında tüm dünyadaki gazete, dergi, televizyon, radyo, internet vb. iletişim araçlarında spor popüler bir haber konusu olmuştur (Özsoy, 2008:102).

Sporun medya ile ilişkileri Türkiye’de cumhuriyetin ilk yıllarında başlamıştır. Cumhuriyetin kuruluşunun ardından pek çok konuda olduğu gibi sporda da hareketlenmenin olması, sporun popüleritesini de düşündüğümüzde medyanın çeşitli spor yayınları oluşturmaya sebep olmuştur. 1950’li yıllardan başlayarak gazetelerin ve radyonun spora hep biraz daha fazla ilgi gösterdikleri görülmüştür. Spor – medya ilişkilerinin günümüzdeki haline doğru gelişmesi

süreci ise özellikle 1980'lerin sonlarında ve 1990'lı yıllarda başlamıştır. Basılı gazete adedinin artış göstermesi spor sayfalarının artmasıyla görsel medyada meydana gelen değişim medyada sporun önemini artırmıştır (Ünsal ve Ramazanoğlu, 2013:38). Özellikle 1990'lı yıllarda yayıncılıkta devlet tekeli kırıldıktan sonra sektör içerisinde karma bir yapı oluşmuştur. Kamu yayıncılığı yani toplumsal sorumluluk yüklenen yayıncılık, söz konusu sorumluluğunu elinde bulundurduğu sermaye gücüyle birleştirmiş ve özel TV/Radyo yayıncılığı bu şekilde başlamıştır. Özel yayıncılık yasağının kaldırılmasıyla beraber kâr merkezi olarak görülen medya sektörüne yatırımlar hızla artmıştır. Sektörde genellikle ekonomik gücü elinde bulunduran ama medya ile ilgisi olmayan kişiler çoğunluğu oluşturmuştur. Bunun yanı sıra yabancı radyo ve televizyonların da sektöre girmesiyle beraber medya düzeninde görsel ve işitsel coğrafyalar iyice genişlemiştir (Yücesoy, 2009:88).

Kamusal yayıncılığa 1990'lı yıllardan itibaren üstünlük sağlamaya başlayan özel televizyonlar "sınır tanımayan televizyon" ideallerini gerçekleştirebilmek adına en etkili işlevlerden birisi olarak futbolu görmüşler ve televizyon futbola dünyanın dört bir yanında varlığını sürdürme olanağı sağlamıştır. Futbolun her yere girebilme özelliğini kullanan isteyen şirketler de 1990'lı yılların başından itibaren oyuna maddi yatırımlarda bulunarak oyunun ekonomik yanını ön plana çıkarmışlardır. Futbol ve medya artık iş ortakları olmuşlardır. Elbette medya içinde futbolu kullananlar yalnızca televizyonlar değildir. Gazeteler de okuyucunun ilgisinin gazetede spor sayfalarına kaymasıyla birlikte bu kârlı alanın farkına varmışlardır. Günümüze dek yazılı basında spor ve futbolun geçirdiği değişim süreci 1951'den itibaren başlamıştır. Bunun başlıca sebebi 1950'lere kadar yazılı basında spor sayfası diye sabit bir bölümün yer almamış olmasıdır. Sporla ilgili önemli bir gelişme olduğunda bu haberlerin sayfaların arasına sıkıştırılarak verildiği görülmüştür. 1951'de futbolda profesyonelliğin resmîyet kazanması ile birlikte gazete binalarında spor profesyonelleri çalışmaya başlamıştır. Spor sayfalarını hazırlayanların öncelikli konusunu futbol oluşturmuştur. Spor yazılarını okumak için gazete alanların varlığı hissedilince futbolun yanında güreş ve atletizmle dolan sayfalar gazetelerde önemli bir yer kaplamaya başlamıştır. Bu süreç 1960'ların sonunda gazete sayfalarının renk kazanmasıyla birlikte spor sayfaları da renkli sayfalara kavuşmuş ve yeni bir dönem başlamıştır (Yücesoy, 2009:89).

Sporun Türkiye gündemindeki yeri 1980'lerde zirveye yerleşirken, spor sayfalarının da gazetelerdeki yayılma süreci bu yıllarda hız kazanmıştır. Spora beş tam sayfa ayıran gazeteler olduğu görülmüştür. Birbiri ardına sadece spor üzerine haber yapan günlük spor gazeteleri çıkarılmış ve o dönem için yüksek sayılan tirajlara ulaşmışlardır. Futbolun etkili bir sektöre dönüşmesi, hem üreticilerin hem de tüketicilerin de değişmesine ve gelişmesine sebep olmuştur. Futbol ekonomisinin üreticileri medya, şirketler, sponsorlar ve oyuncularlardır. Bu ekonominin tüketicileri/alıcıları da taraftarlardır. (Aydın, Hatipoğlu ve Ceyhan, 2008:298).

Modern Çağ'da iletişim araçları gelir elde etme amacıyla var olan kuruluşların bünyesine dahil edilmiştir ve yayınlarını bu yapıların çatısı altında sürdürmektedirler. Buradan yola çıkarak medyanın ticari kaygılarla yayın yaptığını söylemek yanlış olmayacaktır (Özsoy ve Yıldız, 2014:50). Ticari kaygılarla yayın yapıldığını ifade etmek yanlış olmayacak olsa da bu durumun yeni bir tartışmaya yol açtığını da ifade etmek gerekir. Burada medyanın haberlerin öncelik sırasını belirlerken mi ticari kaygılara kapıldığı yoksa bu durumun haberin içeriğinin değiştirilmesi veya haberin içindeki ifadelerin yönlendirici olup olmadığının tartışılması gereklidir. Haberlerin öncelik sırasının ticari kaygılarla belirlenmesi söz konusu medya

kuruluşunun tercihine bırakılmıştır. Medya kuruluşları spor, kültür ve ekonomi gibi tematik olsunlar veya olmasınlar haberlerin öncelik sıralamasını belirleme hakkına sahiptir. Bu da özgür medya düşüncesinin bir parçasıdır. Medya kuruluşlarının haberlerin içeriğini değiştirmesi yani gerçeklerin çarpıtılması (bahsedilen gerçekler yaşanan gelişmelerdir), haberde kullanılan ifadelerin yönlendirici olması da her medya kuruluşunun insiyatiline kalmış bir durum olsa da bu durumun basının objektivite – sübjektivite ayırımında hangi konumda olduğunu ayrıca tartışmak gereklidir. Medyanın özgürlüğü, düşünce özgürlüğü açılarından bu konuda bir sorun yokmuş gibi görünse de, haberin mümkün olduğunca objektif bir biçimde aktarılması, sübjektivitenin ise haberi yorumlama kısmına dahil edilmesi düşüncesi hem Türkiye’de hem de uluslararası alanda basın konseyleri tarafından dile getirilmiştir (Türk Basın Konseyi, 1988) (International Council for Press and Broadcasting, 2006).

Medyanın ticarileşmesi bağlamında, sporun medya aracılığı ile popülarite kazanırken aynı zamanda kitle iletişim araçlarındaki büyük bir boşluğu da doldurduğu ifade edilebilir. Spor ve medya birbirlerini doğrudan etkilemektedir. Gelişen teknoloji ve uluslararası yayınlar sayesinde bütün dünya yapılmakta olan bir spor etkinliğini anında takip edebilir hale gelmiştir. Döşyılmaz, medyanın neredeyse yarısını sporun oluşturduğunu aktarmıştır. Elbette bunun başlıca sebebi reytingdir. Spor temalı programlar, günün haberlerinin ardından sunulan spor haberleri, yapılan canlı yayınlar, konferanslar ve tartışma grupları, gazetelerin spor sayfaları, spor temalı magazin programları ve daha niceleri günümüz medyasının büyük bir dilimini oluşturmaktadır (Döşyılmaz, 1998:28).

1.3 Futbol ve Siyaset

Futbol daima siyaset ile yakın bir ilişki içerisinde olmuştur. Bu ilişkinin Türkiye’de de devam etmiş olduğu, etmekte olduğu ve edeceği söylenebilir. Özellikle çok partili düzenin bir sonucu olarak ortaya çıkan popülist siyaset kavramı ve iktidarı koruyabilmek amacıyla Anadolu kentlerine fabrikalar sözleri veren milletvekillerinin vaatleri seçimler yaklaştıkça kentin futbol takımını kurma ve üst liglerde yer aldırma vaatlerine dönüşmeye başlamıştır. Bunun temel nedeni futbol maçlarının kitleleri etkisi altına alarak toplumsal durumlardan uzaklaştırmasıdır. Böylece kitlelerin politik ve toplumsal konulara harcayacakları enerjileri azalacaktır. Kellner’in ifade ettiği üzere spor/futbol bir depolitize ve pasifize etme gücü haline gelmiştir (Kellner, 1996:458). Bu sebeple, iktidarlar için futbol siyasal düzenin devam etmesini sağlayan özelliğiyle kullanılmakta ve iktidarlara yaşam alanı sağlamaktadır (Yücesoy, 2009:41–42). Kısacası, futbol egemen sistemi meşrulaştıran bir aygıt dönüşmüştür (Çoban, 2008:61).

Futbolu bir oyun olmaktan çıkararak etkenlerden biri olan politikacılar futbolu bir araç olarak kullanmışlardır. Futbolu bir araç haline getiren ülkeler siyasi mücadelelerini sahalara taşımış ve tarihteki savaşlarına burada devam etmişlerdir. Bir mit haline gelmiş Katalan halkının bağımsızlık simgesi Barcelona bunun en güzel örneğidir. Barcelona, bağımsızlığını ilan edememiş Katalan halkının hüsrana ve özlemlerini bir spor kulübü aracılığıyla gidermeye çalışmalarının simgesidir. Bu nedenle Katalan halkı için sportif başarılar siyasi zaferlermiş gibi yaşanmakta, yenilgiler ise Katalanları yasa boğmaktadır (Yücesoy, 2009:43–44).

Futbolun siyasi arenada kullanımının en doğru örneği İtalya'dadır. İtalya'da 1994 yılında başbakan olan Silvio Berlusconi günlük hayattan ve futboldan metaforlar kullanarak halkın ilgisini ve popülaritesini kazanmıştır. Berlusconi bunun dışında elindeki devasa medya gücü ile de bu durumunu sağlamlaştırmıştır (Semino ve Masci, 1996:243). Berlusconi'nin partisinin ismi olan ve aynı zamanda bir futbol tezahüratı olan "Forza Italia" pek çok taraftar grubu tarafından kullanılmış ve akılda kalıcı bir hale bürünmüştür (Semino ve Masci, 1996:244). Silvio Berlusconi yaptığı konuşmalarda siyasi partileri futbol takımları, halkı da taraftarlar olarak betimlemiştir. Berlusconi aynı dönemde başkanı olduğu Milan kulübü başarılı olduğunda İtalya'nın da aynı şekilde başarılı olacağını sık sık belirtmiş ve konumunu korumaya çalışmıştır. Silvio Berlusconi'nin "Politika Futboldur" – "Politika Savaştır" söylemleri ile Futbol bir savaş olarak betimlenmiştir. Berlusconi aynı zamanda "Politika İş'tir" diyerek futbolun yalnızca bir savaş değil, bir iş olduğunu da vurgulamıştır (Semino ve Masci, 1996:246–247 ve 249).

Simon Kuper futbolun politikacılar tarafından siyasallaştırılmasının oyunu değiştirdiğini ifade etmiştir. Kuper'e göre futbol bir oyun olmaktan çıkmış, hayatın bir alternatifi haline gelmiştir. Kuper bu durumu şöyle açıklamaktadır: "babanıza bağırılmazsanız bir başkasına bağırırsınız". Katalanların zamanında İspanya'da yollarda "Katil Franco" diye bağırma hareketlerinin yasak olduğunu ve bundan dolayı onların bu hırslarını Real Madrid'li futbolculara bağırarak aldığını dile getiren Kuper, siyasallaşmanın oyundaki nefreti arttırdığını da ifade etmiştir (Kuper, 1996:83).

Futbol bir araç olarak kullanılmasının dışında onu sevenler için politik ve sosyal alanda aidiyet duygusu katmakta ve kişilerin bu alanlarda temsilini gerçekleştirmektedir (Alver, 2008:224). Kuper kitabında futbolun kimlik kazandırma özelliğini de şöyle aktarmıştır: "Katalan halkının bir devleti olmadığı için devletin yerini tutan şey Nou Camp stadıdır. Devleti simgeleyen ise Barcelona'dır. Bu yüzden Franco'nun özerkliklerini tanımasının tek çıkış noktası yeşil saha olarak görülmüştür". Bunun dışında Fransızların efsanevi oyuncusu Platini'nin "Bir futbol takımı bir varoluş şeklini, bir kültürü temsil eder" sözü de futbolun taraftarlar için önemini açıklar niteliktedir (Kuper, 1996:2).

1.4 Medya ve Siyaset

Medya ve siyaset arasındaki ilişkiler özellikle yirminci yüzyılın sonlarından itibaren araştırmacıların üzerinde en çok durdukları tartışma konularından birisi olmuştur. Teknolojinin medyanın ulaşabileceği kitleleri bölgeleri genişletmesi medyanın toplumu etkilemedeki gücünü de arttırmıştır. Bu durum siyaset ile medya arasındaki ilişkilerin kaotik bir yapıya ulaşmasına sebep olmuştur. Medyanın toplum odaklı bir duruşa sahip olması politikayı en çok çeken etken olmuş, bu ilişki ağındaki politik araçların sürece daha hakim konuma gelmelerine yol açmıştır. Toplumun desteğine ihtiyaç duyan politik yapılar medya üzerinden sahip oldukları değer yargılarını ve ideallerini topluma aktarmaya çalışmışlardır. Bu hususta medya ve siyaset ilişkisinde medya içeriğinin politikleştiği yani partizan bir görüntüye büründüğü söylenebilir. Medya kuruluşları bu durumun sonucunda politik duruşlarını belirlemek zorunda kalmışlardır. Medya artık kamuoyuna bilgi aktarımı yapmaktan öteye gitmiş, medya toplumu iteleleyen bir araca dönüşmüştür (Gölcü, 2009:82).

Medya yüksek maliyetleri olan bir endüstridir. Bazı köşe yazarlarının astronomik olarak nitelendirilebilecek büyüklükte gelir elde ettiği bilinmektedir. Medya, her geçen saniye değişim ve gelişim gösteren teknolojiye bir şekilde ayak uydurmak zorundadır. Medya, devasa plazalarını elinde tutabilmek, çalışanlarının hak ve ücretlerini ödeyebilmek için ekonomik bir yükün altına girmiştir. Bu yükü daha hafif hale getirebilmek için siyasi güç sahiplerine yakın olma çabası medyayı taraf olmaya zorlamıştır. Türkiye’den örnek verecek olursak, Turgut Özal döneminde iktidar kanadının medya üzerindeki etkisi yoğunlaşmış ve siyasi irade medyayı kontrol edecek konuma gelmiştir. İktidarın medyaya sunduğu fırsatlar İstanbul’da Babiâli yokuşundaki küçük medya merkezlerinin yine İstanbul İkitelli’de bulunan devasa plazalara geçişine sebep olmuştur. Elbette bu değişimin ve büyümenin bir bedeli olacaktır. Bu bedel, iktidar sahiplerinin medya üzerinde güce sahip olmalarıdır (Şimşek, 2009:127).

Medyanın belki de en sağlam dayanağı politika ile arasındaki karşılıklı çıkar ilişkileri olmuştur. Medyanın kamu adına faaliyet gösterdiğini belirtmesi, özgürlüğünün her şeyin üstünde olduğunu ifade etmesi medyanın var olma sebeplerindedir. Ancak, medyanın bağlantıda olduğu kişi ve kurumlarla olan ilişkilerinin ne şekilde olması gerektiğine dair yaptırımlar bulunmamaktadır. Ayrıca medyanın kamu adına gözcülük görevi olduğunu kaydeden herhangi bir yaptırım da yoktur. Her ne kadar meslek ilkelerindeki bu boşluklar fark edilse de, boşlukları doldurmak amaçlı ortaya atılan etik kodlar söz konusu etkenleri aşabilecek güce ve yetkiye sahip değildir. Medya – siyaset ilişkisi karşılıklı anlaşmaya dayanan, uygulamada karşılıklı menfaat kullanımını seçmiş, çoğunlukla etik kuralların yok sayıldığı bir ilişki şekli olarak kabul edilmektedir. Bu hususa dair itirazlar ve şikâyetler ancak taraflardan birisinin çıkarları engellendiğinde ya da birbirlerinin eylem sahasına giriş yaptıklarında gündeme gelir (Ünlüer, 2006:5).

Kapitalist düzenin hakim olduğu toplumlarda medya da diğerler sektörlerde olduğu gibi bir iş ve yatırım alanı olarak kabul edilir. Bu nedenle, kar amaçlı işletme olarak tanımlanan medya firmalarının başlıca amacı gelir elde etmektir. Beklenenler her ne kadar diğer sektörlerden biraz değişik olsa da işletmelerin kâr etmekten başka sorumlulukları olmadığı düşüncesi medya sektöründe de geçerlilik kazanmıştır. Başarının satış rakamlarına göre elde edildiği bir düzende etik olarak hatalı olan uygulamaların yorumuysa Emil Durkheim’in “başarı en ayıp hareketleri bile bağışlatır” ifadesiyle açıklanabilir (Durkheim, 1992:8).

Medya ve siyaset ilişkisi daha önce de ifade ettiğimiz üzere iki yönlüdür. İktidar sahiplerinin medyayı amaçları doğrultusunda kullanmaları; kabul edilebilir kılarak kontrol altında tutabilmek için kullanmaktan çekinmediği çeşitli araçlar vardır. Medyanın kontrolü amacıyla çeşitli yasalar yazılmıştır. Bunların dışında, bilgi kaynağı olarak medyanın vazgeçilemez şeklinde nitelendirdiği siyaset kurumu ve onun kadrolarının Chomsky’nin “kuyruklu yalan söylüyor bile olsalar medya onlara yalancı diyemeyebilir” tanımlamasıyla açıklanabilir (Herman ve Chomsky, 1999:67). Örnek olarak; özgürlükler açısından önde kabul edilen Amerikan medyasının bile Irak’taki Amerikan askerlerinin kontrolünde olan bir haber havuzu doğrultusunda yayınlar gerçekleştirmeyi ve haber toplamayı kabul etmiş olmaları bu durumun açık bir örneğidir (Ünlüer, 2006:6).

Yirmi birinci yüzyılda iktidar sahipleri iktidarlarının sürdürülebilmek amacıyla medya ile siyaset kurumu arasındaki karmaşık ilişkiler ağına ön ayak olmuşlardır. Demokrasilerde doğrudan katılımın imkansız olması, medya ve siyaset ilişkisinin sıklaşmasına sebep

olmuştur. Bu nedenle bu düzende medya kamu adına bu görevi üstlenmiştir. Bunun sonucunda medya, siyaseti denetleyen dördüncü güç olarak görülmüştür. Medyanın siyasette şeffaflık sağlayacağı hayali de bu oluşumun bir parçasıdır. Bu gelişmelerin ışığında medya toplumdaki olayları ve oluşumları kamuoyuna aktaran; dış dünyadaki gelişmeleri de bilgileri bireylere aktararak çıkar oluşumuna çalışan bir örgütlenme görüntüsüne bürünmüştür (Kaya, 2009:24). Böylece, medya toplumu ve siyasileri bir araya getiren, siyasi faaliyetleri sorgulayan bir araç olarak kabul edilmiştir.

Medya; haberlerini ve analizlerini avantajları destekleyen bir yapıda kurar. Bu nedenle medya tartışmalara sınırlamalar getirir. Yani medya birbirine yakın konumlanmış olan devlet ve özel sektöre hizmet eder konuma gelmiştir. Bu düşünce yapısından yola çıkarak, medyanın ifadelerini ve ilettiği mesajları esas olarak medya kuruluşlarının üyesi oldukları işletmelerin lehine tavır takınmaları şaşırtıcı olmayacaktır (Gölcü, 2009:85).

Medya toplumu yönlendirmek adına çeşitli yöntemler kullanır. Bunlar en genel haliyle “kamuoyu oluşturma” ya da “gündem oluşturma” olarak bilinir. Söz konusu iki terimin de aynı şey olduğu sanılsa da bunlar farklı terimlerdir. Terimlerin İngilizce literatürden çevirme yapılırken iki terimin de sonuna oluşturma eklenmiş olması, iki terimin de süreç olarak tanımlanması ve medyanın topluma olan etkilemelerine yönelik tanımlamalar içeriyor olmaları söz konusu karıştırmanın sebebidir. Çeşitli noktalardan ilişkili olan söz konusu terimler farklı anlamlar içermektedir (Yüksel, 2007:572). İki kavramın benzerliği, kamuoyu oluşturma araçlarından medyanın etkileri hususunda kilitlenmektedir. Medya ile ilgili “etki araştırmaları” arasında yer alan gündem belirleme, toplumun haberdar olması ve bunun etkileri üzerinde durmaktadır. Kamuoyu oluşumu kavramından bahsettiğimizde ise, medyanın etkilerinin üst aşamalarından algı–karar değişimi içerip içermediği ifade edilir. Sonuçta, gündem belirleme ve kamuoyu oluşturma kavramları farklı anlamlar içermektedirler. Gündem belirleme, medyanın kamuoyunun oluşmasına etkilerinin ilk boyutunu dile getirmeye çalışırken algı–karar değişimlerini içeren kamuoyu oluşturma sürecini açıklayan bir iddiada bulunmamaktadır (Yüksel, 2007:582).

İletişim sözlüğünde de bahsedildiği üzere, gündem kuramı medyanın fonksiyonlarından “gündem belirleme”yi tanımlar. Kavramın anlamı olan “gündem koyma” ya da “gündemi saptama” terimlerinin kullanılması da ek olarak parantez içerisinde belirtilmiştir (Mutlu, 1994:82). Esasen, “gündem belirleme” ile anlatılmaya çalışılan şey medyanın insan üzerindeki etkilerini açıklama çabasıdır. “Gündem belirleme”, medyanın öncelikli konu başlıklarının toplumda da önemli hale gelmesini açıklar. Her bireyin gün içinde yapacağı işleri önceliklerine göre sıralaması gibi toplumların da bir öncelik sıralaması oluşturmaya ihtiyacı vardır. Kişiler söz konusu öncelik sıralamasını kendileri oluştururken, toplumun öncelik sıralamasının yapılmasında medyanın payına düşenler gündem belirleme yaklaşımının temel sorusudur. Elbette gündem belirleme yaklaşımı konusunda toplumsal öncelikleri kimlerin ve neyin belirlediği de sorunların çözümü kadar önemlidir. Elbette, sorunların çözümü için çalışması gereken siyasilerin de bu konulardaki düşüncelerine ilişkin bir başka gündem daha oluşturulabilir. Bu siyaset gündemidir. Bu hususta gündem belirleme yaklaşımını bir süreç olarak kabul edersek, medyada ön planda olan konu başlıklarının toplum tarafından da önemli olarak kabul edildiğini ve bu gündeme siyasilerin duyarsız olamayacağı açıklanmaya çalışılmıştır (Yüksel, 2007:578).

İletişim sözlüğünde kamuoyu tanımlaması toplumun kamusal ilgilerine ilişkin düşüncelerinin toplamı olarak yapılmıştır. “Kamuoyu oluşturma”, iletişim ve politikada medyanın pozisyonu tartışılırken akla gelir. “Kamuoyu oluşturma”, bir konu başlığıyla ilgili düşüncelerin iletişimle karar verilmesine kadar olan sürecidir. Güçlü bir kamuoyu için özgür bir iletişime ve bağımsız medyaya ihtiyaç vardır. Çünkü, toplum temelde demokrasi kavramı ile bir araya gelir ve demokrasiden beslenir. Kamuoyu oluşturabilmek için de akla gelen ilk araç medyadır. Kamu görevlileri ve politikacıları hangi sistemin içerisinde yer alıyor olurlarsa olsunlar, toplumu etkileyebilmek için medyayı önemserler (Yüksel, 2007:574).

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren, özellikle 1960’lı yıllarda gazeteler medya patronlarının veya yazı işleri çalışanlarının etkisi altında kalmaları açısından eleştirilmiş olsalar da, yıllar içerisinde bu duruma yönelik en enteresan çıkış, gazetecilerin istemeden siyasallaştıkları ifadesidir (İnceoğlu, 1994:35). Bu durum gazetecinin bulunduğu kurumuna çıkar sağlaması gibi algılansa da zaman içinde kendi kendisini yaralayan bir mekanizma halini de alabilmektedir.

Özgür olarak nitelendirilen ülkelerde medya toplumun gözü kulağı konumundadır. Ancak kimi zaman medya organlarının patronlarının ya da farklı etkenlerin etkisi altında kalarak haberler yaptıkları da bilinmektedir. Medyanın görevi sundukları yansız haberlerle bireylerin doğru bilgilendirilmelerini sağlayabilmektir. Medya, söz konusu sorumluluğunu daima gerçekleştirememektedir. Günümüzde medyanın daima bir tarafın görüşlerini bir diğer tarafa göre daha çok gündeme getirdiği düşünülmektedir. Bu eylem, hem basının etiği, hem ülkelerin gereklerine hem de toplumsal yaşama terstir. Farklı sektörlerde de faaliyet gösteren medya patronları gerek kendi çıkarlarını korumak, gerekse de rant elde etmek ya da siyasi güç edinebilmek amacıyla medya kurumlarına taraflı davranışlar sergiletiler (Şimşek, 2009:124).

Haber medyası, siyasilerin medya üzerindeki etkinlikleri sonucunda politize olmuştur. Haber üretiminde kurumsallaşmaya gidilmiştir. Bu durum medyanın ve haberin toplumdaki gerçekliğini politik güçler adına inşa etme çabası olarak görülmektedir. Bu bağlamda, haber medyasının politikayla ilişkisi; bahsi geçen haberin içeriği ve neyin haber olacağı gibi kriterlerin iktidardakilerin beklentileri doğrultusunda tanımlanmasına sebebiyet vermiştir. Haber medyası artık haberi siyasal süreçlerden soyutlamadan düşünemez. Bu durum da medya ve siyaset ilişkisini çözümlenmek istediğimizde çeşitli eksikliklerin oluşmasına neden olacaktır (Gölcü, 2009:82).

Bu noktada etik ve etik kavramı üzerine düşünmek elzemdir. Etik kavramı hakkında bir tartışma başlatmak her ne kadar bu çalışmanın hedeflerinden olmasa da, medyanın etik kavramına yaklaşımının ve yönlendiriciler karşısındaki direncinin sorgulanabilmesi açısından etik kavramı ile ilgili temel noktalarının çizilmesi gerekir. Burada etik sözcüğüyle kastedilen şey günlük hayatın ötesinde ahlaki değerlerin boyutlarıdır (Ünlüer, 2006:2).

Medyanın topluma karşı bir sorumluluğu olmamasına rağmen toplumda medyanın topluma dair sorumlulukları olduğuna dair bir düşünce hâkimdir. Medyanın etik açıdan uygun faaliyetler içerisinde olması gerekliliğini vurgulayan bu yazısız anlaşma, medyanın toplumu ilgilendiren ve önemli olarak konumlandırılan konuların doğru ve eksiksiz bir biçimde haberleştirilmesi gerektiğini ve haberin mümkün olduğunca objektif kalmasını, sübjektivitenin ise haberin yorumunda yer alması gerektiğini ifade etmektedir. Medyaya yönelik olarak yazılan mesleki ve ahlâki ilkeler bildirelerinde etik uygunluğunu tanımlayan

maddeler vardır. Bu maddelerin medya çalışanları tarafından dikkate alınması yönünde ifadeler de bu ilkelerde mevcuttur. Bu noktada vurgulanması gerekli olan bir diğer önemli nokta da söz konusu ahlaki kuralların uygulanmasını zorunlu hale getiren yaptırımların olmamasıdır. Örnek olarak, avukatlık yapabilmek için diplomaya ve baroya kayıt olmaya ihtiyaç vardır. Bu mesleklerle ilgili kurumların bu mesleklerin koşulları ve ahlaki değerleriyle uyuşmayan üyeler hakkında meslekten men edilmeye kadar giden birçok cezai uygulama hakkı vardır. Medya söz konusu olduğunda, mesleği yapabilmek için bir kriter aranmamakta ve yaptırım uygulayabilme gücünü barındıran meslek örgütleri bulunmamaktadır. Medyada etik davranış ile ilgili bildirelerde dikkat çeken bir diğer önemli konu ise özgürlük kavramıdır. İki aşamada değerlendirebileceğimiz özgürlüklerin birinci adımı basın özgürlüğüdür. Demokratik olarak nitelendirilen yönetimlerde seçme hakkını elinde bulunduran ancak görüşmeler gerçekleştirerek karara varma süreçlerine katılmayacak olan halk adına bu hakkı medya kullanmaktadır. Medyanın kamu yararını gözeten dördüncü güç olarak tanımlanması da bu hakkın garantiye alınmasının nedenlerini oluşturmaktadır. Bu noktada, medyanın “ortak iyiyi gerçekleştirmek adına” denetim, etki ve yönlendirmelerden bağımsız olup olmadığı sorusuna yanıt bulmak gerekir. İkinci aşamada ise, dış etkenlerden bağımsız kalabileceği düşünülen medya çalışanlarının, içerisinde buldukları yer ve etkenlere karşı bağımsızlıklarının yolları tartışılmalıdır. Mandeville’in ileri sürdüğü gibi; “bireylerin şahsi amaçlarını bir kenara koyup başkalarıyla ilgilenmeleri varsayımına dayalı bir yanılısma ihtimali bir yana, medyadaki ahlaki kodların işlerlik kazanmasını önleyen engeller de vardır” (Ünlüer, 2006:2-3).

Konuya medya üzerindeki güç sahipliği açısından baktığımızda ise temel etkenlerin ekonomik düzen ve iktidarlar olduğu söylenebilir. Ekonomik düzende medyaya özgü bir alt başlık oluşturulabilirse, medya sahipliği farklı bir açıdan incelenebilir. Medya faaliyetlerinin teknik koşullarının ve sınırlamalarının yanı sıra medya çalışanlarının da çalışma şartları ve kişisel ahlaki değerleri de medyada etiğin belirlenmesi ve uygulanması konularında büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda medyanın toplumun iyiliğini düşünen, adil ve yansız bir medya işleyişinin de var olduğunu kanıtlama çabalarının hangi eksikliği giderme çabasına dayandığı sorusu sorulmalıdır. Bu sorunun yanıtı, 1986’da yapılan ve medyada özdenetim mekanizması olması amaçlanan “Basın Konseyi” oluşumuna dair yapılan oturumda şöyle belirtilmiştir: “Basın Konseyi, basını inanılır ve güvenilir hale getirmek için gereklidir” (Alemdar, 2001:108).

Türkiye’de medya ve siyaset ilişkilerini anlatabilmek için farklı dönemlere ve farklı isimlere ait gazetecilik pratiklerinden bahsedilmelidir. Çoğunlukla medyanın iktidar yanlısı yayın yapanları eleştirmek için kullandığı “savunucu gazetecilik” kavramı da bunlardan birisidir. “Savunucu gazetecilik”, bir grubunun sözcüsü olmaktır. Medyanın etkileme gücünü bilen iktidar sahipleri ve iktidar adayları tarih boyunca güç elde edebilmek ve ellerindeki gücü daim kılabilme adına kanallarını kontrol etmeye çalışmışlardır. Gazeteler de diğer iletişim araçları gibi ilk ortaya çıktıkları dönemlerden itibaren iktidar sahipleri veya adaylarının bu kontrol çabaları ile mücadele etmişlerdir. Medyadan destek talep eden iktidarlar; basını denetleyebilmek amacıyla lisanslama ve sansür gibi mekanizmalar yaratmış, medyayı yanlarına çekerek yandaş haline getirmenin ve tüm yandaşlarını medya aracılığıyla örgütlemenin yollarını aramışlardır (Uzun, 2014:130).

Medyadaki savunuculuğun bir diğer kaynağını da benimsenen ideolojik düşünceler oluşturur. Medya kuruluşları veya medya çalışanları benimsedikleri ideolojiyi ve bunu savunan siyasi yapılanmaları da savunma düşüncesine girişebilirler. Türkiye medyasında da iktidarı destekleyen yayınlara yönelik tartışmalarda çeşitli dönemlerde partizan olmakla sivil savunuculuk kavramlarının karıştırıldığı görülmektedir. “Savunucu gazetecilik”, bir düşünceyi savunan veya bir görüşü temsil eden bir gazeteciliktir. Partizan yayınlar kimi zaman “savunucu gazetecilik” olarak adlandırır, kimi yayınlar da “kamusal gazetecilik”, “yurttaş gazeteciliği” veya “aktivist gazetecilik” kavramlarıyla savunucu gazetecilik örnekleri sunmuştur (Uzun, 2014:144).

Türkiye’de özellikle AKP hükümetleri döneminde hükümetle yakın ilişkiler içerisinde bulunan medya kuruluşlarını tanımlamakta kullanılan ve olumsuz bir anlama sahip olan “yandaş medya” deyiimi, dönemin medya-politika ilişkilerine özel niteliklerinin bir sonucudur. Yandaşlık kavramının olumsuz çağrışımlara sahip olması, ana akım medya kuramlarının bakış açılarından kaynaklanır. Tarafı olmayı açıklamak için kullanılan “yandaşlık”, liberal kuramda yer alan “dördüncü güç” ifadesi ile de yakından ilgilidir. Liberal düşüncede de bahsedildiği üzere; basın demokrasilerdeki yasama-yürütme-yargı’yı dengeleyecek dördüncü güçtür. Buradan hareketle sistemin işlevsel bir şekilde çalışabilmesi amacıyla medyanın tarafsız ve dengeli yayın yapılması gerekir. Ancak, eleştirel medya teorilerinde de haber medyası bir bağımsız güç olarak görülmemektedir. Bu kuramlarda medya faaliyetlerinin ve ortaya çıkan yayınların iktidarlar tarafından belirlendiği vurgulanmaktadır. Bu bakış açısına göre, medyadaki haberler nesnel ve yansız olmamaktadır. Medya, kamusal gerçekliği hatalı sunduğu için taraflıdır ve iktidarların düşünce yapılarının propagandasını yapar hale gelmiştir (Stevenson, 2008:63).

2. Araştırmanın Amacı ve Kullanılan Metot

2.1 Araştırmada Cevabı Aranılan Soru

Bu araştırma, medya organlarının benimsedikleri dünya görüşünü okuyucularına aktararak kitleleri etkileme çabasını ifade edebilmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın amacı, özellikle 1980’li yılların sonundan itibaren olan dönemde akademisyenler ve araştırmacı gazeteciler arasında bir ilgi alanına dönüşen “medyanın toplumu birleştirme amacından sapması ve benimsemiş olduğu görüşleri topluma aktarma çabasına girişmiş olması” düşüncesinden yola çıkarak medyanın toplumun büyük bir kesimini sosyal, ekonomik ve kültürel yönlerden direkt veya dolaylı olarak etkileyen olayları haberleştirirken 1988’de Türkiye Basın Konseyi’nin de belirttiği üzere “medyanın tarafsızlık ilkesi”ne uyum sağlayıp sağlamadığını görebilmektir (White, 2000) (Türk Basın Konseyi, 1988) (White, 1998).

Bu araştırma temel olarak halk arasında sık kullanılan bir söylem olan “medya halkı kışkırtıyor” düşünce kalıbının akademik bir çerçevede analiz edilmesidir. Bu nedenle, toplumun büyük bir kısmını sosyal, ekonomik ve kültürel olarak etkileyen bir vaka olan “3 Temmuz Şike Davası” penceresinden belli başlı cevaplara ulaşmak hedeflenmiştir. Ayrıca, araştırmada yöntem olarak “Söylem Analizi” yöntemi seçilmiştir. Örnek bir vaka üzerinden medyanın söylemlerini incelemenin amacı, vaka sırasında gerçekleşenleri medyanın okuyucularına nasıl ve ne şekilde aktardığını görebilmektir.

2.2 Vaka Analizi

Vaka analizi, genel olarak belirli gerçekler ve veriler çerçevesinde bir iş durumunu temel alan bir araştırma türüdür. Vaka analizi yapmanın temel amacı mantıksal bir yapı oluşturmak ve problem çözme yeteneğini geliştirmektir. Örnek vakalar belli kişi, şirkete ya da iş koluna ait olmak zorunda değildir. Vaka analizleri genel olarak vakaya farklı bakış açılarından bakmayı ve olayları birden çok konu başlığında analiz etmeyi gerektirir. Vaka analizlerinde, elde edilen bulguların tamamı detaylı bir şekilde analiz edilmelidir. Bu bilgiler ışığında anahtar konular tanımlanmalıdır. Her ne kadar bu çalışmada kullanılmayacak olsa da, analizin sonunda çeşitli çözüm yollarını içeren alternatif eylem planları ele alınabilir ve tavsiyelerde bulunulabilir.

Bu çalışmada vaka analizi yapılmasındaki amaç, toplumun büyük kesimini ilgilendiren bir olayda medyadaki söylem farklılıklarının net bir şekilde görülebilecek olmasıdır. Vaka analizini tanımlarken kullanılan anahtar konuların tanımlanması ışığında, aynı gündem maddeleri ile yapılacak analizler söylem çeşitliliğini gösterebilecektir.

2.3 Söylem Analizi

Sözen'in bir meta-eylem olarak tanımladığı söylem; ideolojik düşünce, bilgi aktarımı, diyalog gerçekleştirme, ifade etme, ifade şekli ve niteliği, tartışma, kuvvet ve gücün değişimi sonrasında bir eyleme dönüşen dil pratiklerinin süreci veya süreçleridir. Söylem; hayatın sosyo-kültürel, politik ve ekonomik tarafları ile ilişkilidir (Sözen, 1999).

Söylem kavramı, çeşitli yaklaşımlardan yola çıkarak çeşitli açıklamalar oluşturulması mümkün bir kavramdır. Edibe Sözen gibi kimi araştırmacılar söylemi konuşma ve yazma eylemlerinin tümü olarak kabul ederken, bazı araştırmacılar ise söylemi yalnızca konuşma ağı türevlerinden oluşan uygulamalar olarak değerlendirmiştir. Potter ve Wetherell'e göre söylem, dilin tarihi ve gelişme sürecindeki dil uygulamalarıdır (Potter ve Wetherell, 1987).

Foucault, herkesin birbirinden farklı olduğunu belirtmiştir. Foucault tanımını genişletirkenki mevcut fark bireylerin tüm söylemlerinin farklılaşmasına yol açmakta olduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla, tarihin farklı dönemlerinde insanlık çeşitli "kendilik maskeleri" kullanmıştır. Bu kendilik maskeleri var olduğunca her bireyin söylemi içerisinde bulunan ifadeler de içinde bulunan zaman açısından farklılıklar göstermektedir (Foucault, 1969).

Wood ve Kroger'in metodolojik ve teorik unsurların bir araya gelmesinden oluşan, hayata dair bir bakış açısı olarak tanımladığı söylem analizi, söylemlerin incelenmesi ve söylemleri veriler haline getirme yolu olarak kabul edilmektedir. Bu analiz yöntemi geleneksel metodolojilere bir alternatif olmaktan öte, söz konusu metodolojilerin içerisindeki farklı bakış açılarına da alternatif oluşturmuştur (Wood ve Kroger, 2000).

Söylem analizi, sadeleştirilmiş bir tanımla dilin yani ifadelerin incelenmesidir. Ancak bu söz konusu inceleme, üzerinde çalışılan ifadelerin mevcut sınırlarının dışına çıkmayı ve buradaki anlam ve içeriğin de incelenmesini gerektirmektedir (Çelik ve Ekşi, 2008). Söylem analizi son dönemlerde sosyal psikolojideki gelişmelerin de etkisiyle çeşitli nitel araştırmalarda öne çıkan bir araştırma yöntemi olmuş ve araştırmaların odak noktasını anlamın değişkenliğine doğru yönlendiren bir girişim olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Bu açıdan bakıldığında söylem

analizi, anlamı çeşitli ve değişken kabul ederek bu etkileri araştıran bir sosyal bilim olarak kabul edilebilir (Elliott, 1996).

Tonkiss'in tanımıyla, söylemin analiz edilmesi çeşitli branşlardan destek alarak gelişen ve bu farklı alanların teorik görüşleriyle korunan bir analiz tekniğidir. Söylem analizi, pek çok çalışma alanının ve farklı araştırma geleneklerinin bir araya geldiği karmaşık bir araştırma yöntemidir (Tonkiss, 2006).

Söylem analizleri "söylem üretme yolları" olarak düşünülebilir. Sözen'in aktardığı gibi, söylem analizi de tüm sosyal araştırmalar gibi verilere, analize ve sonuçlara dayanmaktadır (Sözen, 1999). Söylem analizi yönteminde araştırmacılar araştırma süreci boyunca pek çok farklı sorularla yüzleşirler. Bunlar; araştırmanın konu alanının ne olduğu, araştırmanın ne hakkında olduğu, çalışmada elde edilen bulguların neler olduğu, bulguların nasıl seçildiği ve ne şekilde toplanarak analiz edildiği şeklinde kısaca özetlenebilir (Çelik ve Ekşi, 2008:109).

Bu araştırmada söylem analizi yönteminin kullanılmasının amacı, farklı görüşleri benimsemiş medya organlarının haberlerinde kullanmış oldukları çeşitli söylemleri cevabı aranan soru olan "medyanın tarafsızlık ilkesine uyup uymadığı, objektif olup olmadığı" çerçevesinde analiz edebilmektir.

3. Araştırmanın Kaynakları

3.1 Kaynak Belirleme Süreci

Araştırmada kullanılacak medya organlarını belirleme aşamasında çeşitli sorulara cevaplar aranmıştır. Bunların ilki, kaynak olarak kullanılacak olan medya türüdür. Kaynak oluşturabileceği düşünülen basılı medya (gazete, dergi vb.) ile günümüzde etkisi giderek büyüyen dijital medya arasından arşiv taramasında daha güvenilir bulgular verecek olmasından dolayı basılı medya seçilmiştir.

İkinci olarak, basılı medya içerisinde hangisinin kullanılacağına karar vermek olmuştur. Günlük olarak basılmalarından dolayı vakaya en hâkim konumda olan gazeteler arşiv taraması için kaynak olarak seçilmiştir.

Üçüncü, yani önemli olan soru hangi gazetelerin kaynak olarak seçileceğidir. Vakanın içerisinde medyanın, sporun ve siyasetin aktif bir şekilde etkileyici konumda olmasından dolayı ilk olarak birbirine zıt ideolojilere sahip olduğu kabul edilen Sözcü ve Yeni Şafak gazeteleri seçilmiştir. Devamında, iki gazetenin böyle bir araştırma için yeterli olmayacağı düşünülmüş ve iki gazete daha eklenmesine karar verilmiştir. Bu gazetelerin seçiminde aranan özellik, seçilecek olan gazetelerin seçilmiş olan gazetelerden birine ideolojik olarak yakın duruyor olması ancak kendisini merkezde konumlandırmış olmasıdır. Buradan yola çıkarak, tiraj rakamları da düşünülerek (etki büyüklüğü açısından) Hürriyet ve Zaman gazeteleri seçilmiştir.

3.2 Neden Bu Kaynaklar?

3.2.1 Sözcü Gazetesi

Sözcü, 2007 yılının Haziran ayında, Doğan Yayın Holding bünyesinde yayın hayatını sürdürmekte olan Gözcü Gazetesi'nin isim ve yayın haklarının alınması sonucunda yeni adı ve yeni yapılanması ile yayına başlamıştır. Sözcü gazetesi, 2010 yılının Aralık ayı itibariyle günlük ortalama 210.000 satış rakamına ulaşmıştır. Bu araştırmanın yapıldığı dönemde Sözcü gazetesi, günlük spor gazetesi Fotogol ve mizah dergisi Gırgır ile birlikte Estetik Yayıncılık bünyesindedir. Sözcü gazetesi, 2011'de yapılan bir araştırma sonucunda en çok beşinci gazete olmuştur. Günlük satış rakamlarını 2012 yılında ortalama 328.030 adede çıkaran gazete Türkiye'de en yüksek satış rakamına sahip dördüncü gazete konumuna gelmiştir. 2014 yılında günlük satış adedi ortalamasını 402.870'e yükselten gazete, araştırmanın bir başka kaynak medya organı olan Zaman gazetesinin ardından Türkiye'nin en yüksek satış rakamlarına sahip ikinci gazetesi olmayı başarmıştır. 6 Eylül 2015 itibariyle günlük ortalama satış adedini 343.440 olarak açıklayan gazete, Zaman ve Hürriyet gazetelerinin ardından en çok satılan üçüncü gazete konumundadır.

Sözcü Gazetesi; yayın hayatına başladığı günden beri ki bu 2007 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden önce düzenlenen Cumhuriyet yürüyüşlerine denk gelmektedir, yaptığı haberler, manşetlerde kullandığı ifadeler ve bünyesindeki yazarlar ile Atatürkçü, laik ve mevcut iktidara muhalif bir gazete görüntüsü içerisinde.

3.2.2 Yeni Şafak Gazetesi

Yeni Şafak, 1994'te o dönemin Hekimler Birliği'nin başkanı Dr. Yakup Yönten ile Tufan Mengi önderliğinde yayın hayatına başlamıştır. Vakıf, yaklaşık bir buçuk ay süreyle yayınladığı gazetenin yayını içerisinde bulunduğu ekonomik zorlukları sebep göstererek nedeniyle durdurmuştur. Dönemin Ensar Vakfı başkanı Ahmet Şişman gazeteyi satın almasının ardından 23 Ocak 1995'te Yeni Şafak farklı bir yayın politikası ile basılmaya başlamıştır. İlerleyen dönemlerde Mahmut Kış gazetesinin ortaklarından olmuştur. Bir süre devam eden bu ortaklık Kış Ailesi'nin diğer hisseleri de satın almasıyla gazetenin tek başına sahibi olmuştur. Bu araştırmanın yapıldığı tarihlerde gazetenin mevcut sahibi Albayrak Grubu'dur.

Gazetenin yayın yönetmeni İbrahim Karagül'dür. Karagül'ün yönetime gelmesinin ardından AKP ve Tayyip Erdoğan'a eleştirilerde bulunan Kürşat Bumin gibi yazarlar gazeteden gönderilmiş ve birçok İslamcı yazar kadroya katılmıştır. Yeni Şafak gazetesi, muhafazakâr ve İslamcı bir günlük gazete olarak görülmektedir. Gazete günümüzde mevcut siyasi iktidarın işlemlerine olumlu yaklaşan bir yayın politikası izlemektedir (Gölcü, 2009:83).

3.2.3 Hürriyet Gazetesi

Hürriyet gazetesi, 1 Mayıs 1948 günü Sedat Simavi tarafından kurulmuştur. Bu araştırmanın yapıldığı dönemde gazete Doğan Yayın Holding bünyesindedir. Sedat Simavi'nin 1953 yılında hayatını kaybetmesinden Haldun Simavi ve Erol Simavi yönetimi üstlenmiştir. Bu dönemde de, kuruluşun bu yana sahip olunan yayın politikası aynen sürdürülmüştür. Haldun

Simavi'nin Veb Ofset kurarak 1971 yılında Hürriyet bünyesinden ayrılmasıyla birlikte gazete tamamen Erol Simavi'nin yönetimine geçmiştir. Daha sonraki dönemde pek çok şehirde de ofisler açan Hürriyet gazetesi, 1973 yılında ofset baskı sistemine geçmiş ve renkli fotoğraf kullanımlarıyla diğer gazetelerle olan rekabette avantaj sağlamıştır.

1994 yılında %70'i Doğan Yayın alınan Hürriyet bugün de bu kuruluşun bünyesinde ve Sedat Ergin'in genel yayın yönetmenliğinde yayın hayatını sürdürmektedir. 1997'de yayına giren hurriyet.com.tr 2011 yılının Şubat ayında elde edilen rakamların ışığında en fazla ziyaret edilen internet siteleri arasında yedinci, dünya genelinde ise dört yüz yetmiş dördüncü sıradadır. Hurriyet.com.tr yine 2011 yılının Haziran ayında elde ettiği dokuz milyon beş yüz bin ziyaretçi ile Avrupa'da en fazla tıklanan dördüncü haber sitesi olmuştur.

Nural İmik Tanyıldızı'nın 2009'da yaptığı çalışmasında da bahsettiği üzere; Hürriyet gazetesi tarihi boyunca oluşturduğu ve korumaya çalıştığı Atatürk ilke ve inkılaplarına saygılı, demokratik ve ideolojik olarak sivrileşmeyen manşetler atması ve haberlerinde de bu tür ifadeler kullanmaktadır. Bunun yanı sıra bünyesinde farklı görüşlerden yazarlar bulundurması ile de tanınmakta ve kendisini merkez bir gazete olarak tanımlamaktadır (Tanyıldızı, 2009) (Gölcü, 2009:83).

3.2.4 Zaman Gazetesi

Zaman gazetesi, 3 Kasım 1986 günü yayın hayatına başlamış olan günlük gazetedir. Gazetenin Genel yayın yönetmeni aynı zamanda Cihan Haber Ajansı Genel Müdürü de olan Abdülhamit Bilici'dir. GENAR Araştırma Şirketi'nin gerçekleştirdiği "Türkiye Toplum ve Siyaset Araştırması"nın 2009 yılı birinci çeyrek raporunda %12,2 oranla Türkiye'nin en güvenilir gazetesi olarak gösterilmiştir. Ayrıca, Konsensus Araştırma Şirketi'nin gerçekleştirdiği "Türkiye Gündemi – Ocak 2011" çalışmaya göre Zaman gazetesi %10,8'lik oranla Türkiye'de en tarafsız gazete olarak gösterilmiştir. Bunun yanında, Zaman gazetesi Fethullah Gülen'e ve Hizmet Hareketi'ne yakınlığı ile de bilinmektedir.

Zaman gazetesi 2011 yılında Türkiye'de en çok basılan gazete olmuştur. Bu dönemde gazetenin günlük ortalama satış adedi 950.000 ile 960.000 arasında değişkenlik göstermektedir. 18 Nisan 2011 günü gazete günlük net basım rakamının bir milyon adedi geçtiğini duyurmuştur. Zaman gazetesi 35 ülkede ve on farklı dilde, iki değişik alfabe ile yayınlanmaktadır. Zaman gazetesi Türkiye'de ilk internet sitesine sahip olan gazetedir.

Levent Yaylagül ve Cengiz Çiçek'in 2012'de yaptıkları bir çalışmaya göre Zaman gazetesi, yakın ilişkide bulunduğu Hizmet Hareketi'nin de etkisiyle, muhafazakâr demokrat bir imaj çizmektedir (Şeker, 2004:37). Yeni Şafak gazetesi ile farkı, Zaman gazetesinin manşetlerinin ve köşe yazılarındaki ifadelerin daha yumuşak ve suçlamanın dışında eleştirel bir bakış açısına sahip olmasıdır (Yaylagül ve Çiçek, 2012).

4. Örnek Vaka Seçimi

4.1 Örnek Vaka Belirleme Süreci

Araştırmada temel alınacak örnek vaka süreci belirlenirken araştırmada cevabı aranan soruyu sonuca ulaştırabilecek bir örnek olayın seçilmesi esas alınmıştır. Gelişen ve değişen sporun medya ve politika ile doğrudan ilişkili olması örnek vakanın bir spor vakası olarak seçilmesine sebep olmuştur. Bu hususta, P&G araştırma şirketinin de 2010 yılında yaptığı bir araştırmanın sonuçlarında ifade ettiği üzere Türkiye’de en popüler spor dalı olarak ifade edilen futbolla ilgili bir örnek vaka seçilmesine karar verilmiştir. Futbolun seçilmesinin nedeni, futbolun yıllar içerisinde bir oyun olmaktan çıkıp bir olgu, etkili bir güç haline gelmiş olmasıdır. Bu nedenle, araştırmacılar ve spor medyası tarafından Türkiye spor tarihinin en büyük skandallarından birisi olarak görülen 3 Temmuz 2011 Şike Davası örnek vaka olarak seçilmiştir.

4.2 Neden 3 Temmuz?

Türkiye Futbolu 3 Temmuz Şike Davası, İstanbul Organize Suçlarla Mücadele Şube’nin yaklaşık sekiz ay süren soruşturma takibinin ardından, 3 Temmuz 2011 günü Türkiye’nin 15 farklı şehrinde gerçekleşen operasyonlardır. Operasyonlar kapsamında Spor Toto Süper Lig ve Bank Asya Birinci Ligi’nde mücadele eden kulüplerin pek çok yöneticisi ve futbolcusunun gözaltına alınması ile başlayan süreçtir. Futbolun Türkiye’de en popüler spor olması, soruşturma ve dava sürecinde vakanın politik bir boyut kazanmış olması, toplumun büyük bir kesiminin süreçten direkt veya dolaylı olarak etkilenmesi ve yaşananların etkilerinin daima hissedilecek olması vakanın önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmada cevabı aranan sorunun geçerliliğine dair doğru ve yeterli bir cevap bulabilmek adına toplumun büyük bir kesimini etkileyen yani toplumun çeşitli sosyal, kültürel ve ekonomik olarak farklı katmanlarını bir araya getirmiş bir olaya ihtiyaç duyulmuştur. Simon Kuper’in de kitabında ifade ettiği üzere futbolun asla sadece futbol olmadığını düşünerek futbolun artık bir endüstri, bir politika aracı ve medyatik olmasını da göz önünde bulundurarak 3 Temmuz 2011 Şike Davası örnek vaka olarak seçilmiştir.

4.3 Araştırmada Kullanılacak Tarih Aralığının Belirlenmesi ve Nedeni

3 Temmuz 2011 Türkiye Futbolu Şike Davası süreci boyunca (4 yıl 3 ay 6 gün) pek çok iç ve dış etken süreci yönlendirmiştir. Bu etkenlerin bazıları davayı sonuca götüren nitelikte olmuş, bazıları ise davanın boyutlarını değiştirmiş ve toplumun vakaya bakış açısını yenilemiştir. Süreç incelendiğinde, vakanın başından sonuna bu davayı doğrudan ve büyük boyutlarda etkileyen üç büyük gelişme olduğu görülmüştür. Araştırmanın ilerleyen safhalarında detaylı olarak bahsedeceğimiz gelişmelerden ilki, 13 Temmuz 2011 tarihinde ortaya atılan “kurumlar ve kişiler ayrı tutulsun” tartışmasıdır. İlerleyen dönemlerde davanın iddianamesinin kabul edilmesiyle birlikte gündeme gelen ve davayı etkileyen gelişmelerden bir diğeri de 14 Nisan 2011 günü resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun”dur. Bu kanunla birlikte değişen yönetmelikler süreci doğrudan etkilemiştir. Bu gelişmelerin ardından dava bir süre son halini aldığı yönde

ilerlemiştir. 17 ve 25 Aralık 2013 tarihlerinde gerçekleştirilen rüşvet ve yolsuzluk operasyonları da dava sürecini doğrudan etkileyen gelişmelerden bir diğeridir. Söz konusu operasyonlar sonucunda öncelikle dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından ifade edilen ve medyanın da kullanımı ile ortaya çıkan “paralel yapı” tartışması (devlet yapılanmasına benzer nitelikte olan bir örgütlenmenin gizlice devlet kurumlarını etkisi altına alarak devleti yönettiği iddiası) şike davasını da etkilemiştir. İlk olarak davanın taraflarından Fenerbahçe Kulübü yöneticileri tarafından ifade edilen, ilerleyen süreçte ana akım medyanın da söylemlerinde belirttiği, “tüm bu sürecin paralel olarak adlandırılan Fethullah Gülen ve Hizmet Hareketi tarafından düzenlenen bir komplo olduğu” görüşü oluşturulmaya başlanmıştır. Fenerbahçeli yöneticilerin açıklamaları, ana akım medyanın yaptığı haberler ve köşe yazarlarının yazıları ile bu düşünce kabul ettirilmeye çalışılmıştır. Bu tartışma davanın politik boyutunu iyice arttırmış ve belki de tüm bu sürecin sonucunu etkilemiştir.

Tüm bu nedenlerden dolayı, kaynak medya organlarının kullandığı ifadelerin henüz bu etkenlerle karşılaşmamış olduğu ve o dönemde yaşanan gelişmelerin gazeteler için de anlık olması nedeniyle ve vakanın başlangıcından hemen önceki gündemi ve ifadeleri görebilmek amacıyla 26 Haziran 2011 ile 10 Temmuz 2011 tarihleri arası uygun görülmüştür.

5. 3 Temmuz Şike Davası

3 Temmuz Şike Davası; genel adıyla 2011 Türk Futbolu Şike Davası olarak da bilinir, 3 Temmuz 2011 günü İstanbul Organize Suçlarla Mücadele Şube'nin Türkiye'nin 15 farklı şehrinde düzenlediği eş zamanlı operasyonlar ile başlayan soruşturma ve dava sürecidir. 3 Temmuz 2011 Pazar günü gerçekleşen şafak operasyonları ile Türk futbolunda önemli yerlerde aktif olarak yöneticilik yapan pek çok yönetici ve ülkenin önemli takımlarında aktif olarak profesyonel futbolculuk kariyerlerini devam ettiren pek çok futbolcu gözaltına alınmıştır. 2010 – 2011 futbol sezonunda Türkiye Spor Toto Süper Ligi ve Türkiye Bank Asya Birinci Ligi'nde bazı karşılaşmalarda şike yapıldığı ve teşvik primi verildiği iddiaları üzerine başlatılan bu dava zaman içerisinde yalnızca Türk spor tarihinin en büyük skandallarından birisi olmuştur.

5.1 Vakanın Tarafları

5.1.1 Fenerbahçe

Fenerbahçe 1907 yılında İstanbul Kadıköy'de kurulan spor kulübüdür. Fenerbahçe futbol takımı, iç saha maçlarını Ülker Stadyumu Fenerbahçe Şükrü Saracoğlu Spor Kompleksi'nde oynamaktadır. Kulübün aktif olduğu diğer spor branşları ise basketbol, voleybol, atletizm, boks, kürek, yelken, yüzme ve masa tenisidir (<http://goo.gl/3GKzo2>)¹.

¹ *Çalışmada akademik olmayan kaynaklar statüsündeki internet bağlantıları, bağlantıların çok uzun olması ve görsel açıdan bütünlük sağlaması amacıyla Google URL Shortener kullanılarak Google bağlantılarına dönüştürülmüştür.

5.1.2 Beşiktaş

Beşiktaş, 1903 yılında İstanbul'da kurulan Türkiye'nin ilk spor kulübüdür. Genellikle futbol takımı ile tanınan Beşiktaş, Türkiye'de profesyonel futbol liglerinde şampiyon olmayı başaran beş kulüpten biridir. Beşiktaş Jimnastik Kulübü, güncel olarak futbol, basketbol, hentbol, voleybol, atletizm, bedensel engelliler basketbol, jimnastik, boks, güreş, briç, masa tenisi, kürek, satranç ve elektronik spor branşlarında mücadele etmektedir (<http://goo.gl/HF5AW7>).

5.1.3 Trabzonspor

Trabzonspor, 2 Ağustos 1967 günü Trabzon kentinde kurulan spor kulübüdür. Futbol takımı ile tanınan kulüp, profesyonel futbol liglerinde şampiyon olan beş kulüpten biridir. Trabzonspor, güncel olarak futbol, basketbol ve hentbol, yüzme, judo ve atıcılık branşlarında mücadele etmektedir (<http://goo.gl/hshX7v>).

5.1.4 Türkiye Futbol Federasyonu (TFF)

Türkiye Futbol Federasyonu, Türkiye'deki futbolla ilgili tüm faaliyetleri yönetmek, futbolun gelişimini, yaygınlaşmasını temin edebilmek ve bu hususlarda düzenlemeler yapmakla yetkili bir numaralı kurumdur. 1 Ocak 1923 günü Yusuf Ziya Öniş'in başkanlığında kurulan federasyon "Futbol Heyet-i Müttehidesi" ismiyle kurulmuştur. Kuruluşun tamamlanmasından sonra FIFA üyeliği için başvuruda bulunulmuş ve Türkiye 21 Mayıs 1923'te, Cumhuriyetimn kuruluşundan da önce FIFA'nın 26. üyesi resmi üyesi olmuştur.

Türk Spor Kurumununun 1938'de tarihe karışmasıyla Beden Terbiyesi Türkiye sporunun yönetici kurumu konuma gelmiştir. Bununla birlikte, Türkiye futbolu da devlet iradesine geçmiştir. 1962 yılında Türkiye UEFA'ya tam üye olarak dahil olmuştur. Türkiye Futbol Federasyonu'na (TFF) bağlı başlıca kurullar; Denetleme, Tahkim, Uyuşmazlık Çözüm, Profesyonel Futbol Disiplin, Amatör Futbol Disiplin, Kulüp Lisans, Etik, Merkez Hakem Komitesi, Temsilciler Kurulu, Sağlık ve Dopingle Mücadele Kuruludur (<http://goo.gl/bqVNzL>).

5.1.5 Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)

UEFA; bünyesindeki ülke federasyonlarından oluşan yarı federal bir spor kurumudur. Futbol, Futsal ve Plaj Futbolunun Avrupa'daki en kıdemli yöneticisi ve denetleyicisi UEFA'dır. Merkezi İsviçre'nin Nyon kentinde bulunmaktadır. UEFA, 15 Haziran 1954 günü İsviçre'nin Basel şehrinde kurulmuştur. Güncel olarak 54 üyesi vardır. UEFA, FIFA'ya bağlı altı konfederasyon arasından en büyük olanıdır. Ayrıca, ekonomik olarak en güçlü olan ve sportif yapılanmaya sahip olanıdır. 2014 FIFA Dünya Kupası'ndaki 32 takımın 13'ü UEFA üyesidir (<http://goo.gl/tkIEGV>).

5.1.6 Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)

Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), spor hukukuyla alakalı anlaşmazlıkları çözmek için kurulan spor tahkim mahkemesidir. Merkezi İsviçre'nin Lozan kentindedir. CAS; spor ve politikanın birbirine karışmış olmasından dolayı dönemin Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) başkanı Samaranch tarafından “Olimpiyatlar sırasında ortaya çıkacak olan anlaşmazlıklarla ilgilenmek” için tasarlanmıştır. CAS, 1984 yılında IOC yapılanmasına dahil olarak kurulmuştur. 1994'te CAS'ın verdiği bir karar İsviçre Federal Yüksek Mahkemesi'nde CAS'ın tarafsız olmadığı gerekçesiyle iptal edilmiştir. Mahkeme, CAS'ın gerçek bir tahkim mahkemesi olduğunu, ancak CAS ile IOC arasındaki ilişkinin olması gerekenden fazla olduğunu ifade etmiştir. CAS kararlarına temyiz hakkı İsviçre Federal Yüksek Mahkemesi'ndedir (<http://goo.gl/jpBt8B>).

5.2 Vakayı Etkileyenler ve Vakaya Eklenenler

3 Temmuz Şike Davası süresince (4 yıl 3 ay 1 hafta) gerçekleşen birtakım gelişmeler davanın gidişatını direkt veya dolaylı olarak etkilemiştir. Söz konusu etkiler aşağıda belirtilmiştir.

5.2.1 Kurumlar – Kişiler Ayrılısın Tartışması

İlk olarak 13 Temmuz 2011 tarihinde ortaya çıkan “Kişiler – Kurumlar ayrılısın” tartışması, 3 Temmuz Şike Davası'na yön veren etkenlerden birisi olmuştur. O dönemde basının sık tartıştığı konulardan birisi olan bu söylem, TFF'nin ve UEFA'nın aldığı kararlar neticesinde sıkça dile getirilmeye başlanmıştır.

2012 yılının Mart ayında İstanbul'da düzenlenen UEFA kongresinde konuşan dönemin UEFA başkanı Michel Platini “Kulüp başkanı usulsüzlük yaparsa kulübün tamamı cezalandırılmamalıdır. Ama ne yazık ki sistem bu şekilde işlemiyor” demiştir. Sözlerinin devamında bu konuyu kısa bir süre önce dönemin Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan ile konuştuğunu aktarmıştır. Platini, Erdoğan'ın kendisine kişiler ve kurumların ayrı ayrı yargılanması gerektiğini söylediğini ifade etmiştir. UEFA başkanı, sözlerinin devamında Erdoğan'ın bu görüşüne katıldığını ancak bunun mevcut yönetmeliklerle mümkün olmadığını Erdoğan'a ilettiğini, Erdoğan'ın da o halde yönetmelikleri değiştirelim dediğini açıklamıştır. İlerleyen süreçte TFF yönetmeliği değiştirilmiş ve yeni bir sporda şiddet yasası yürürlüğe sokulmuştur.

5.2.2 Sporda Şiddet Yasası ve Değişen TFF Yönetmeliği

9 Aralık 2011'de İstanbul'daki 16. Ağır Ceza Mahkemesi'nin Türkiye futbolu 3 Temmuz şike davasının iddianamesini kabul etmiş ve yargılama sürecini başlatmıştır. Bu kararla birlikte soruşturma ile ilgili gizlilik kararı kalkmıştır. TFF yaptığı açıklamada en kısa sürede adil ve kamuoyu vicdanını tatmin eden, uluslararası kurallara uygun kararlar almayı amaçladıklarını ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak 26 Ocak 2012 günü TFF kongresi yapılmasına ve tüm genel kurul üyelerinin fikir ve önerilerinin dinlenmesine karar verilmiştir. 26 Ocak 2012 günü düzenlenen olağanüstü kurulda, şike ve teşvik primi iddiaları ile suçlanan kulüplerin alacağı

ihhtimal dahilindeki yaptırımların değiştirilmesi oylanmıştır. Oylamada söz konusu yaptırımların bir kerelik değiştirilmesi önerisi reddedilmiştir. Kongrenin birkaç gün sonrasında başkan Mehmet Ali Aydınlar istifa etmiştir.

Tüzük gereğince kongre gerçekleştirilmiş, Beşiktaş başkanlığı görevinden ayrılarak aday olan Yıldırım Demirören başkan seçilmiştir. Seçimin ardından, TFF yönetim kurulu TFF kurullarını baştan aşağı yenilemiştir ve şike iddiaları ile ilgili kendi soruşturmasını başlatmıştır. Elde edilen tüm belgeler Etik Kurulu'na iletilmiştir. Etik Kurulu da görüşünü sunmuştur.

Bu sürecin öncesinde, 14 Nisan 2011'de yayınlanan "6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun" yürürlüğe girmiştir. Yasanın yürürlüğe girmesinin amacı, "spor karşılaşmalarının öncesinde, sırasında ve ardından spor alanları ve çevresinde, sporseverlerin buldukları lokasyonlarda şiddet ve düzensizliğin önlenmesidir" (<http://goo.gl/2Px7r>).

Bu yasa şike suçu da dahil olmak üzere tüm yasak eylemleri de kapsamaktadır. Bu hususlarda uygulanacak olan yaptırımlar da bu kanunun içeriğinde düzenlenmiştir. TFF, futbolda disiplin ile ilgili talimatının içeriğindeki "karşılaşma sonucunu etkileme" maddesini 30 Nisan 2012'de değiştirmiştir. Düzenlemede "Yaptırımın Ertelenmesi" konulu bir madde de bulunmaktadır. Değişikliğin ardından şike davasında yargılanan bireylerle kulüpler disiplin kuruluna gönderilmiştir. TFF, UEFA'nın istekleri doğrultusunda soruşturmanın disiplinden sorumlu kurul tarafından yönetileceğini açıklamıştır.

5.2.3 17 – 25 Aralık Operasyonları

"17 Aralık soruşturması", 17 Aralık 2013'te savcı Celal Kara'nın talimatı ve mahkemelerin arama kararları ile başlamıştır. Düzenlenen operasyonlarda aralarında birçok iş adamı, bürokrat, banka müdürü, kamu görevlisi ve dört bakanla üç bakan çocuğunun da olduğu kişiler hakkında "rüşvet ve kaçakçılık" iddialarıyla soruşturma açılmıştır. 16 Ocak 2014'te alınan HSYK kararı ile soruşturma savcısı Celal Kara'nın görev değiştirilmiştir. Soruşturma başka savcılarla devam etmiştir.

Şüpheliler arasındaki dönemin bakanları Muammer Güler, Zafer Çağlayan, Erdoğan Bayraktar ve Egemen Bağış hakkında işlem yapılabilmesi fezlekeler hazırlanmış ve Meclis'e gönderilmesi için Adalet Bakanlığı'na iletilmiştir.

25 Aralık 2013 tarihinde savcı Muammer Akkaş yolsuzluk ve rüşvet iddialarıyla yeni bir soruşturma başlatmıştır. Soruşturma kapsamında dönemin başbakanı Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan şüpheli sıfatıyla ifadeye çağırılmıştır. Ancak, Emniyet Müdürü Selami Altınok, talimatı delillerinin yetersizliğini belirterek uygulamamıştır. Dönemin başbakanı Erdoğan soruşturmayı, "mevcut iktidarı ve ekonomik yapıyı zora sokmak amacıyla gerçekleştirilen operasyonlar" olarak ifade etmiştir. Erdoğan, bu olayların seçime az bir süre kala yapılmasına dikkat çekmiş, ve kısa bir süre öncesinde iktidarın yakın ilişkide olduğu Gülen cemaatiyle dersaneler düzenlemesi hakkında yaşanmış olan gerginliği hatırlatmıştır. Erdoğan bu soruşturmanın bu gerginlikle ilgili olduğunu, yargıdaki ve emniyetteki cemaat üyelerinin cemaatten gelen talimatla bu soruşturmaları başlattığını iddia etmiştir.

İlerleyen günlerde, iktidar partisi Gülen cemaatini hedef göstermiştir. Cemaatin devlet yapısına sızdığını ve bir "paralel yapılanma" oluşturduğunu iddia etmiştir. Operasyonların başlamasının ardından, iddia edilen yapılanmaya yönelik olarak emniyette, yargıda ve birçok kamu kuruluşunda pek çok personel görevden alınmış veya tayin edilmiştir. Kabine, soruşturmanın gizliliği prensibinin hiçe sayıldığını iddia etmiş ve bu soruşturma bilgilerinin basına sızdırılmasını eleştirmiştir. Gülen cemaati adına yapılan açıklamalarda hükümet eleştirilmiştir. İktidarın gücünü korumaya yönelik bir komplo çabasında olduğu, cemaatin soruşturmalara ilgili olmadığı ve paralel yapılanma iddiaları gerçek ise bu konunun incelenmesi gerektiği belirtilmiştir.

29 Ocak 2014'te savcısı Celal Kara ve 11 Şubat 2014'te yayınlanan HSYK kararnamesiyle savcı Zekeriya Öz'ün de içerisinde olduğu 166 hâkim ve savcının görev yeri değişmiştir. Sürece tepki olarak AKP vekilleri İdris Naim Şahin, Erdal Kalkan, Ertuğrul Günay, Hasan Hami Yıldırım ve Haluk Özdalga partilerinden ayrılmışlardır. Tüm bu sürecin ardından, şüpheli duruma düşen bakanlarla ilgili iddialarla ilgili Meclis'te bir komisyon oluşturulmuştur. Dokuz adet AKP'li, dört adet CHP'li, bir adet MHP'li ve bir de HDP'li üyesi bulunan komisyon 5 Ocak 2015'e dek çalışmış ve bakanların Yüce Divan'a gitmelerine gerek olmadığına dair karara varmıştır. Komisyon kararı Meclis Genel Kurulu'na gelmiş ve karar tartışmaya açılmıştır. Genel kurul oylamasında nihai karar alınmış ve bakanların Yüce Divan'a gönderilmemelerine karar verilmiştir (<http://goo.gl/JSE3Yi>).

5.2.4 Fethullah Gülen Cemaati (Hizmet Hareketi)

Gülen hareketi ya da Gülen cemaati, bir başka adıyla Hizmet hareketi, Fethullah Gülen'in görüşlerini benimseyenlerin oluşturduğu, 1960'lı yılların sonunda ilk olarak İzmir'de ortaya çıkan, pek çok ülkede faaliyetlerde bulunan bir toplumsal hareket olarak kabul edilmektedir.

Hareketin İslami bir oluşum mu yoksa bir sivil toplum örgütü mü olduğu bir tartışma konu başlığıdır. Cemaat, Türkiye içerisinde ve dışarısında eğitime, Türk kültürünün tanıtımına, dinler arası diyaloga ve fakirlikle mücadeleye verdiği katkılardan dolayı destek görmektedir. Toplumun bazı kesimleri de hareketi laikliğe bir tehlike olarak görmekte ve hareketin politik ve ekonomik bir güç haline geldiği ifade etmektedir.

Gülen Cemaatinin Türkiye'de çok sayıda okulunun dışında televizyon kanalları, bankası, bir ticaret örgütü ve bir gazetesi olduğu ifade edilmektedir. Cemaat, 28 Şubat sürecinde "hoşgörü ve diyalog çalışmaları" adında Cumhuriyet karşıtı faaliyetlerde bulunan, laik düzeni yıkarak şeriat getirmek amacıyla olan bir topluluk olduğu iddialarıyla gündeme gelmiştir. Bu konuda Devlet Güvenlik Mahkemelerinde açılan davada Gülen beraat etmiştir.

Cemaat, 2013 yılının son aylarından itibaren yoğunlukla devlet içerisindeki paralel örgütlenme iddiaları ile suçlanmıştır. Fethullah Gülen'in kendisi ve harekete dahil olan isimler bu iddiaları reddetmiştir. Ancak geçmiş dönemde Gülen'in yakını olarak bahsedilen Selim Çoraklı, Nurettin Veren, Latif Erdoğan Ahmet Keleş gibi bazı isimler iddia edilen yapılanma hakkındaki suçlamaları desteklemiştir. 2014 Şubat ayında Milli Güvenlik Kurulu, Gülen hareketini ve "paralel yapılanma" terimini ulusal güvenliğe tehdit olarak kabul etmiştir (<http://goo.gl/w2Zcw>).

5.3 Vakanın Akışı

5.3.1 Vakanın Kronolojik Akışı

3 Temmuz 2011 – 4 Temmuz 2011

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talimatı üzerine Spor Toto Süper Lig ve Bank Asya Birinci Lig'in 2010–2011 sezonlarına yönelik şike ve teşvik primi soruşturması başlatılmıştır. Türkiye'nin 15 farklı şehrinde yapılan operasyonlarda aralarında Aziz Yıldırım, Mecnun Odyakmaz, Ömer Ülkü, Bülent Uygun, Levent Eriş, Emmanuel Emenike, Sezer Öztürk ve Mehmet Yıldız'ın da olduğu 50 kişi gözaltına alınarak emniyet'e götürülmüştür.

Emniyet güçleri Fenerbahçe, Trabzonspor, Beşiktaş ve Sivasspor kulüpleri başta olmak üzere, bazı yöneticilerin evlerinin de aralarında olduğu 60 lokasyonda arama faaliyeti gerçekleştirmiştir. İstanbul Cumhuriyet Başsavcı vekili Zekeriya Öz'ün başlattığı soruşturmada Öz'ün görevden alınmasından sonra soruşturmayı Cumhuriyet Savcısı Mehmet Berk devam ettirmiştir. Fenerbahçe operasyonlarla ilgili yayın yasağı talebinde bulunmuştur. Karabükspor'dan Fenerbahçe'ye transfer olan Emmanuel Emenike'nin teşvik primi parasını sayarken görüntülerinin çekildiği ve bunların bulunduğu iddia edilmiştir.

5 Temmuz 2011

İlk sorgulamaları tamamlananlardan Olgun Peker, Abdurrahman Yakut ve Ömer Ülkü'nün de aralarında bulunduğu 18 kişi “suç örgütü üyesi olmak” suçlamasıyla tutuklanmaları isteğiyle mahkemeye gönderilmiştir. Fenerbahçe'nin yayın yasağı başvurusu mahkeme tarafından reddedilmiştir. UEFA konuyla ilgili açıklamasında Fenerbahçe'nin Şampiyonlar Ligi organizasyonuna katılabileceğini açıklamıştır.

6 Temmuz 2011

Mahkemeye gönderilen 18 kişiden 7'si tutuklanmıştır. Aralarında Şekip Mosturoğlu, İlhan Ekşioğlu ve Mecnun Odyakmaz'ın da olduğu 25 kişi nöbetçi mahkemeye gönderilmiştir. Emniyetin açıklamasında 19 maçta teşvik primi ve şike faaliyetlerinin gerçekleştirildiğinin kanıtlarının ele geçirildiğini belirtilmiştir. Ancak, bu maçlardan yalnızca Fenerbahçe'nin 5-3 kazandığı Bucaspor maçı, Fenerbahçe'nin 4-3 kazandığı Sivasspor maçı, Fenerbahçe'nin 3-1 kazandığı Eskişehirspor maçı, Fenerbahçe'nin 4-2 kazandığı Gençlerbirliği maçı ve 0-0 sona eren Eskişehirspor–Trabzonspor maçları açıklanmıştır.

7 Temmuz 2011

Nöbetçi mahkemeye sevk edilen 15 kişi tutuklanmıştır. Savcılığın talebi doğrultusunda Aziz Yıldırım hakkında yakalama kararı çıkmıştır.

8 Temmuz 2011

Soruşturma savcısı Mehmet Berk, Aziz Yıldırım'ın ifadesini almıştır. Aziz Yıldırım tutuklanması istemiyle nöbetçi mahkemeye gönderilmiştir. 10 Temmuz'da Aziz Yıldırım da tutuklanmıştır.

12 Temmuz 2011

Operasyonunun ikinci ayağı başlatılmıştır. İbrahim Akın, İskender Alın, Serdal Adalı ve Tayfur Havutçu gözaltına alınmıştır. Yine gözaltına alınan isimlerden Sadri Şener ile Mahmut Özgener de mahkemeye gönderilmiştir. Mahmut Özgener serbest kalmıştır. Sadri Şener de yurt dışına çıkış yasağı tedbiriyle serbest kalmıştır.

15 Temmuz 2011

Serdal Adalı ile Tayfur Havutçu'nun da aralarında olduğu 5 kişi nöbetçi mahkeme tarafından tutuklanmıştır. Beşiktaş, o sezon kazanmış olduğu Türkiye Kupası'nı yöneticileri aklanana iade edeceğini açıklamıştır. Serdal Adalı görevinden istifa etmiştir. Emniyet'te rahatsızlanan Trabzonspor asbaşkanı Nevzat Şakar da sevk edildiği hastaneden taburcu edilerek serbest bırakılmıştır.

18 Temmuz 2011

Dönemin federasyon başkanvekili Lütfi Arıboğan, federasyon hukuk müşaviri İrfan Helvacı ve yine federasyon icra kurulu üyesi Kemal Olgaç'tan oluşan heyet UEFA'da soruşturmaya ilişkin temaslarda bulunmuştur. Görüşme sonrası yapılan açıklamada UEFA'nın süreç boyunca federasyonu ve kararlarını destekleyeceği ifade edilmiştir. Yapılan görüşmeler Fenerbahçe tarafından eleştirilmiştir. İlerleyen dönemlerde Arıboğan ile Helvacı'nın Galatasaray yönetiminde yer almış olmaları da "Fenerbahçe'nin kararı içki masalarında verildi" söylemiyle ifade edilmiştir.

19 Temmuz 2011

Dönemin federasyon başkanı Mehmet Ali Aydınlar, 31 Temmuz 2011 oynanması gereken Fenerbahçe – Beşiktaş Türkiye Süper Kupası maçının ertelendiğini belirtmiştir. Bu Kupa maçı oynanmamıştır. Süper Lig'in tescil edilmemesi tartışma konusu olmuştur. TFF, Spor Toto Süper Ligi ve şampiyonu Fenerbahçe'yi tescil etmiştir. Aydınlar daha sonra yaptığı bir açıklamada kupanın anayasa garantisiyle Fenerbahçe'nin olduğunu ve geri alınamayacağını açıklamıştır. Futbolcu İbrahim Akın'ın avukatı Hakkı Kurtuluş, "şikeyi itiraf ettikleri" iddialarını yalanlamıştır. İbrahim Akın, 2015 yılında Fanatik Gazetesi'ne yaptığı açıklamada savcı Berk'in kendisini çocuklarının hayatıyla tehdit ettiğini ifade etmiştir.

21 Temmuz 2011

Fenerbahçe ile Shakhtar Donetsk ile oynadığı sezon açılışı maçı taraftarların sahaya girmesiyle yarıda kalmıştır.

25 Temmuz 2011

Dönemin federasyon başkanı Aydınlar açıklamasında yeni Süper Lig sezonunun 9 Eylül'de, Bank Asya Birinci Ligi'nde ise sezonun 10 Eylül günü başlayacağını belirtmiştir.

28 Temmuz 2011

Karabükspor'dan Fenerbahçe'ye transfer olan ve gözaltına da alınan Emmanuel Emenike'nin Spartak Moskova'ya transfer olduğu açıklanmıştır. Emenike'nin Karabükspor–Fenerbahçe maçında sakat olmamasına rağmen bilerek oynamadığı iddia edilmiştir. Emenike'de açıklamasında doktor raporuna sahip olduğunu açıklamıştır. Transfer olan Emenike, daha sonra şampiyonlar ligi eleme turunda Fenerbahçe'ye karşı oynamıştır. Ertesi sezon Emenike yeniden Fenerbahçe'ye transfer olmuştur.

5 Ağustos 2011

HSYK, soruşturmayı denetlemek için iki müfettiş atamıştır. Galatasaray eski başkanı Adnan Polat ifade vermiştir. Soruşturmada yapılan incelemelerde kasasında 1 milyon dolarlık açık olduğu söylenen Galatasaray'ın bu parayı transfer için kullandığını ifade edilmiştir. İlerleyen süreçte bu konuyla ilgili takipsizlik kararı çıkmıştır.

9 Ağustos 2011

Fenerbahçe yönetim kurulu üyesi Murat Özaydınlı ifade vermiştir. Dinleme kayıtlarında Aziz Yıldırım'ın kullandığı söylenen "Bilyoner'i kapatın" sözlerinin şikenin bahis kısmı olduğu iddialarına cevap veren Özaydınlı, bahsedilen "Bilyoner" in bahis şirketi olan "Bilyoner" değil, "Billionare" adlı gece kulübü olduğunu belirtmiştir. Yıldırım'ın şampiyonluk kutlamalarının yapılabilmesi için bu mekânın kapatılmasını söylediği açıklanmıştır.

22 Ağustos 2011

UEFA disiplin müfettişi Pierre Cornu İstanbul'a gelerek Lütfi Arıboğan ve Mehmet Helvacı ile birlikte savcı Fikret Seçen ile görüşmüş ve süreç hakkında bilgi almıştır. Yıldırım Demirören de soruşturma kapsamında ifade vermiştir.

23 Ağustos 2011

Federasyon yönetimi, soruşturmayla ilgili değerlendirme yapmak üzere süper ligin başkanlarıyla bir araya gelmiştir. Federasyon başkanı Aydınlar, 2011–2012 futbol sezonunun sonunda Süper Lig’de “play-off” sisteminin kullanılacağını belirtmiştir.

24 Ağustos 2011

Federasyon tarafından Fenerbahçe'nin Şampiyonlar Ligi'nden men edildiği açıklanmıştır. Aynı saatlerde bir televizyon programına çıkan Aydınlar, "Kararı ben de şimdi öğrendim" açıklamasında bulunmuştur. Programa telefonla bağlantısı yapan Fenerbahçe başkan vekili Nihat Özdemir, Aydınlar'a çağrıda bulunarak "bizi küme düşürün" demiştir. Aydınlar ilerleyen günlerde "Bu kararı UEFA'nın talebi doğrultusunda aldık" diye açıklamalarda bulunmuştur. Şampiyonlar ligine Fenerbahçe yerine Trabzonspor katılmıştır. Aziz Yıldırım Kulüpler Birliği Başkanlığı görevinden istifa etmiştir. Dönemin Trabzonspor başkanı Sadri Şener'e uygulanan ülkeden çıkış yasağı kaldırılmıştır. Fenerbahçe asbaşkanı Ali Koç yaptığı açıklamada “Federasyon bizi bir alt lige düşürsün” talebinde bulunmuştur. Fenerbahçe başkan vekili Nihat Özdemir görevinden ayrıldığını açıklamıştır.

3 Eylül 2011

Şampiyonlar Ligi'nden ihraç edilen Fenerbahçe CAS'ta UEFA ve TFF aleyhinde dava açmıştır. CAS, Fenerbahçe'nin Şampiyonlar Ligi'nden men edilmesinin geçici olarak durdurulması talebini reddetmiştir.

9 Eylül 2011

Federasyon Aydınlar soruşturmayla ilgili kararların 2011–2012 futbol sezonu sonunda alınacağını ve sezonun mevcut takımlarla tamamlanacağını belirtmiştir.

13 Eylül 2011

Mahkemenin soruşturma dosyasında yaptığı inceleme sonucunda Aziz Yıldırım, Serdal Adalı, Tayfur Havutçu ve Şekip Mosturoğlu'nun da dahil olduğu 31 sanığın tutukluluk durumlarının devamına karar verilmiştir.

20 Eylül 2011

Olağanüstü gündemle toplanan Kulüpler Birliği yönetimi, Aziz Yıldırım'ın istifasını kabul etmiş ve Yıldırım Demirören'i başkan seçmiştir.

15 Ekim 2011

Savcı Mehmet Berk, Federasyon Etik Kurulu'nun raporunu talep etmiştir. Bu rapor birkaç gün sonra basına sızmıştır. Bu konudaki karar, “Davanın iddianamesi tamamlanıp davayla ilgili gizlilik kararı kalktığında Etik Kurulu bir ek rapor hazırlayacaktır. Federasyonun kararı bu sürecin ardından verecektir” şeklinde olmuştur. Etik kurulu raporunda "Şike yok, teşebbüs var" şeklinde ifadelerini kullanmıştır.

19 Kasım 2011

TFF binasındaki arama sonucunda dönemin federasyon başkan vekili Göksel Gümüşdağ gözaltına alınmıştır.

25 Kasım 2011

CAS, süreçle ilgili olarak UEFA'dan savunmasını istemiştir. UEFA müfettişi Cornu, “Türkiye federasyonundan bilgi alarak kararı uyguladık” açıklamasını yapmıştır. Federasyon ise bu açıklamayı yalanlamış ve düzeltme talebinde bulunmuştur. 29 Kasım günü mahkeme şüphelilerin tahliye taleplerini reddetmiştir.

2 Aralık 2011

Soruşturmanın iddianamesi hazırlanmıştır. Toplam 93 kişi ile ilgili hazırlanan iddianamede Olgun Peker “bir numaralı şüpheli” olarak tanımlanmıştır. Aziz Yıldırım ve Olgun Peker'in, "örgüt liderliği ve şike" suçlarından yargılanmaları talep edilmiştir. Yıldırım ve Peker'in iki örgüt kurarak şike yaptıkları iddia edilmiştir. Göksel Gümüşdağ'ın da şikeden yargılanması talep edilmiştir. Cumhurbaşkanı, şike suçlarındaki cezalarda indirimi öngören kanun değişikliği teklifini Meclis'e iade etmiştir.

3 Aralık 2011

İddianame mahkemeye gönderilmiştir. Melih Gökçek, Emre Belözoğlu, Yılmaz Vural ve Sinan Engin'in de aralarında olduğu 83 kişi ile ilgili olarak takipsizlik kararı çıkmıştır.

6 Aralık 2011

Federasyon, Gökçek Vederson, Mehmet Yıldız, Hasan Çetinkaya, Samet Güzel, Levent Eriş, Murat Şahin, Murat Öztürk, Sercan Yıldırım, Sezer Öztürk, Serkan Acar, Alaeddin Yıldırım, Yavuz Ağırçöl, Faruk Taşseten, Zafer Tüzün ve Hikmet Karaman hakkındaki kararların kaldırıldığını açıklamıştır. Bu kişiler hakkındaki savcılık tarafından verilen seyirden yasaklanma kararının halen geçerli olduğu, kararının nasıl uygulanması gerektiği hakkında federasyonun, mahkemeye bilgi talebinde bulunduğunu belirtilmiştir.

8 Aralık 2011

TBMM Adalet Komisyonu, geri gönderilen Őikeyle ilgili kanun değişikliği teklifini aynen kabul etmiştir.

9 Aralık 2011

Mahkeme iddianameyi kabul etmiştir. İddianamede, Aziz Yıldırım'ın, Fenerbahçe müsabakalarında hakemlerin lehlerine kararlar vermesi amacıyla çaba gösterdiğini ve kimi karŐılaŐmalar için de hakem atalarında etkide bulunduğu iddia edilmiştir. Şüpheli Olgun Peker'in ise futbol camiasında etkin bir konumda olduğu ve transferlerde söz sahibi olduğu, bunların dışında suç faaliyetlerinde de bulunduğu ifade edilmiştir. Olgun Peker'in Giresunspor yönetimini ele geçirmeye çalıştığı, kulübün yönetim kurulu seçimlerinde desteklediği Ömer Ülkü'nün seçimi kazanmasını sağladığı gibi ayrıntılar da iddianamede ifade edilmiştir. Ayrıca, Olgun Peker'in 150 yıl ile, Aziz Yıldırım'ın da 147 yıla kadar cezalandırılması öngörölmüş, geri kalanların da 1 ile 126 yıl arasındaki cezalara mahküm olmaları talep edilmiştir.

12 Aralık 2011

Mahkemesi'nin 8 kişinin tahliyesine karar vermiştir. 20 Aralık'ta TFF Etik Kurulu'nun soruşturma ile ilgili kurduğu kozmik odada hazırlanan Şike raporu basına sızdırılmıŐtır. Kurul "Şike ve teşvik yok, teşebbüs var" görüşünde birleŐmiŐtir. 28 Aralık'ta federasyon yönetimi yaptığı açıklamada 26 Ocak 2012 günü Olağanüstü Genel Kurul yapılacağını açıklamıştır.

9 Ocak 2012

Dönemin bakanlarından Erdoğan Bayraktar'ın "Trabzonspor'umuzun hak ettiği Şampiyonluk kupasını verebilmek amacıyla çok ince ayarlı bir çalışma yapıyoruz" açıklaması ana gündem maddesi olmuştur. Bu açıklama siyasetin yargıya ve futbola karıŐmasının bir kanıtı olarak görölmektedir.

10 Ocak 2012

Mahkeme 23 sanığın tutukluluk durumlarını incelemiŐ ve tutukluluk hallerinin devam etmesine karar vermiştir.

26 Ocak 2012

TFF Olağanüstü Genel Kurulu gerçekleştirilmiştir. Üç yüz federasyon delegesinden iki yüz kırkının bulunduğu kurulda, Şike ve teşvik primi suçlamasıyla yüzleŐen kulüplere muhtemel cezaların deęiŐtirilmemesi kararı alınmıştır. Fenerbahçe üzerinde görüŐülen 58. maddenin deęiŐtirilemez olduğunu belirtmiştir. Yıldırım Demirören federasyon başkanı Mehmet Ali

Aydınlar'a futbol camiasına karşı güven tazelenmesi gerektiğini belirtmiştir. İlerleyen süreçte 58. madde Federasyon Etik Kurulu'nun raporu üzerine değiştirilmiştir.

31 Ocak 2012

Federasyon başkanı Aydınlar, vekili Göksel Gümüşdağ ile asbaşkan vekili Lütfi Arıboğan görevlerinden ayrılmıştır. 27 Şubat günü düzenlenecek seçimli genel kurula kadar icra kurulu üyesi Hüsnü Güreli'nin vekâleten başkan olması kararlaştırılmıştır.

14 Şubat 2012

93 sanık hakkındaki dava ilk duruşma ile başlamıştır. Aziz Yıldırım'ın mahkemede kullandığı "Ne şikesi? Memleket elden gidiyor" sözleri gündemin bir numaralı maddesi olmuştur. 17 Şubat günü iddianamenin okunması tamamlanmış ve 21 Şubat'ta Aziz Yıldırım savunmasına başlamıştır. 24 Şubat'ta Şekip Mosturoğlu ile Cemil Turan cezaevinden tahliye olmuştur.

27 Şubat 2012

Seçimli Genel Kurul'da tek aday olan Yıldırım Demirören başkan olmuştur.

30 Mart 2012

Abdullah Eker, Selim Kıvılcık, Talat Emre Koçak, Abdullah Karakuz, Hakan Karaahmet ve Abdullah Başak'ın tahliye olmalarına karar verilmiştir.

26 Nisan 2012

Fenerbahçe'nin "namus davamız" olarak ifade ettiği CAS'taki davadan feragat ettiği duyurulmuştur. İlerleyen günlerde yapılan açıklamalarda "Fenerbahçe'nin davayı Türkiye'nin menfaatini düşünerek çektiği" ifade edilmiştir.

30 Nisan 2012

TFF, Etik Kurulu'nun verdiği "Şike ve teşvik yok, teşebbüs var" raporu üzerine tartışmalı 58. maddeye değişiklik yapmıştır. "Eylem teşebbüste kalırsa kulüplere küme düşme ve puan silme verilmez. Kulüplere ağır para cezası, kişilere de ceza verilir" ifadeleri maddeye eklenmiştir. Ayrıca -12 puandan başlayan cezalar yalnızca ağır teşebbüs durumunda gündeme gelir şeklindeki ifadeler de 58. Madde'ye eklenmiştir.

7 Mayıs 2012

Soruşturma kapsamında İlhan Ekşioğlu'na 3 yıl, Şekip Mosturoğlu'na 1 yıl, İbrahim Akın'a 3 yıl, Serdar Kulbilge, Ümit Karan ve Ahmet Çelebi'ye 2 yıl; Cemil Turan, Cengiz Demirel, Mehmet Şen ve Yavuz Ağırğöl'e de 1 yıl hak mahrumiyeti verildiği açıklanmıştır.

PFDK tarafından soruşturmada adı geçen kulüplere ceza verilmemiştir. Aziz Yıldırım, Sadri Şener, Nevzat Şakar, Serdal Adalı ve Tayfur Havutçu'ya ceza verilmemiştir. Fenerbahçe kongresindeki seçime tek aday olarak giren Aziz Yıldırım 5 bin 269 oy alarak yeniden seçilmiştir.

1 Haziran 2012

Davada esas görüşünü açıklayan savcı Ufuk Ermertcan, Aziz Yıldırım'ın “haksız kazanç amacıyla örgüt kurmak”, “şike yapmak” suçlarından ceza almasını talep etmiştir. Ahmet Çelebi, Sami Dinç, Ali Kıratlı, Bülent İşçen ve Haldun Şenman tahliye olmuştur.

4 Haziran 2012

Tahkim, verilen cezaların bir bölümünü onamıştır. İbrahim Akın, Serdar Kulbilge ve Ümit Karan'a verilen cezalarda değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Tahkim, İbrahim Akın'a verilen 3 yıl spor karşılaşmalarından men cezasını 2 yıla inmiştir. Serdar Kulbilge'nin 2 yıl karşılaşmalardan men edilme cezası kaldırılmış ve 3 maç cezasına dönüştürülmüştür. Ümit Karan'ın 2 yıl hak mahrumiyeti öngören cezası da 2 yıl karşılaşmalardan men edilmeye çevrilmiştir.

22 Haziran 2012

Fenerbahçe, katılımı konusunda son kararın UEFA'nın disiplin kurulunda olması şartıyla, Fenerbahçe'nin Şampiyonlar Ligi'ne katılabilmesine karar verildiğini açıklamıştır. 29 Haziran 2012'de mahkeme, Aziz Yıldırım ve talepte bulunan diğer 3 sanığın tahliye istemlerini geri çevirmiştir.

2 Temmuz 2012

Mahkeme, Aziz Yıldırım'ın “karşılaşma sonucunu etkileme amacıyla örgüt kurduğunun” belirlendiğini açıklamıştır. Kararla birlikte tahliye edilen Yıldırım 6 yıl ve 3 ay süreli hapis cezası verilmiştir. Mahkeme, Cemil Turan ve Bülent Uygun'a 11 ay 7 gün süreyle, Gökçek Vederson'a ise 5 ay süreyle hapis cezası vermiştir.

Şekip Mosturoğlu 1 yıl 10 ay 14 gün süreyle, İlhan Ekşioğlu 3 yıl ve 1 ay 15 gün, Mecnun Odyakmaz ise 1 yıl ve 6 ay 22 gün süreyle hapis cezasına çarptırılmıştır. Tayfur Havutçu ve Serdal Adalı da 1 yıl ve 3 ay süreli hapis cezaları almışlardır. Mahkeme, ayrıca Yıldırım'a 1 milyon 312 bin 500 lira tutarında bir ek ceza vermiştir.

28 Ağustos 2012

Savunması alınmadığından hakkındaki dosya ana dosyadan ayrılan Emmanuel Emenike, adliyede ifade vermiştir.

4 Ekim 2012

2010–2011 Spor Toto Süper Lig şampiyonluğunun Fenerbahçe'den alınmasını ve kendilerine tescil edilmesini isteyen Trabzonspor'a TFF Tahkim Kurulu red cevabı vermiştir. Trabzonspor, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne konu ile ilgili başvuruda bulunmuş, ancak 15 Kasım tarihinde mahkeme başvurunun kabul edilebilirlik standardında olmadığı nedeniyle reddedildiğini açıklamıştır.

15 Kasım 2012

Ceza hükümlerinin açıklanmasının ardından serbest bırakılan 19 sanığın avukatlarının yaptığı beraat itirazı reddedilmiştir.

19 Kasım 2012

Mahkeme, Futbolda şike dosyasını Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na sevk etmiştir. Böylece davada temyiz süreci başlamıştır.

27 Kasım 2012

Savcı Ufuk Ermertcan, Emanuel Emenike'nin şikeden 1 ila 3 yıl arasında hapsini talep etmiştir.

10 Haziran 2013

Beşiktaş ve Fenerbahçe şike iddialarından dolayı UEFA'nın disiplinine gönderilmiştir.

25 Haziran 2013

UEFA'nın disiplin kurulu, Beşiktaş'ı Avrupa'da 1 yıl süreyle men etmiştir. Fenerbahçe de 2+1 yıl süreyle men edilmiştir. Karara göre iki kulüp de 2013–2014 sezonunda tüm UEFA organizasyonlarından men edilmiştir. Fenerbahçe'nin cezasının üçüncü yılı kulübün 5 yıl içerisindeki deneme süresine göre ertelenebilir olarak açıklanmıştır. 16 Temmuz'da günü UEFA tahkimi Beşiktaş' cezasını onamıştır. Fenerbahçe'nin 2+1 yıllık cezası da 2 yıl olarak düzenlenmiştir.

18 Temmuz 2013

CAS, Fenerbahçe'nin 2, Beşiktaş'ın da 1 yıl Avrupa'dan men edilmesine dair kararları dondurmıştır.

28 Ağustos 2013

CAS, Beşiktaş ve Fenerbahçe'nin men cezalarını onamıştır.

17 Ocak 2014

Yargıtay, Aziz Yıldırım'a verilen hapis cezalarını onamıştır. Ayrıca, Yargıtay'ın hükümleri bozulan sanıkların en baştan yargılama sürecinde ağır ceza mahkemelerinde yargılanmalarına karar vermiştir. Yargıtay kararını Fransa'da öğrenen Aziz Yıldırım 22 Ocak tarihinde Türkiye'ye giriş yapmıştır.

27 Mayıs 2014

Fenerbahçe, İsviçre'nin Federal Mahkemesi'ne CAS kararının iptali ve yürütmenin durdurulması için dava açmıştır.

6 Haziran 2014

UEFA'nın temyiz kurulu, Eskişehirspor ve Sivasspor'u 1 sezon Avrupa'dan men etmiştir. 7 Temmuz'da CAS, Eskişehirspor ve Sivasspor'un cezalarını onamıştır.

23 Haziran 2014

Hapis cezasının onanmasının ardından Terörle Mücadele Yasası'ndaki değişiklikler ve "kumpas" iddialarını gündeme getiren Aziz Yıldırım en baştan yargılanma ve mevcut cezanın dondurulmasını istemiştir. İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi de Yargıtay tarafından onanan hükmü bozmuş ve Aziz Yıldırım'ın en baştan yargılanmasına ve mevcut cezasının dondurulmasını kararlaştırmıştır. Karara Trabzonspor ve Bucaspor kulüplerinin yaptığı itiraz reddedilince karar kesinleşmiştir. Mahkemenin yeniden yargılama tarihi 13 Ocak 2015 olarak belirlenmiştir.

24 Temmuz 2014

İsviçre'deki Federal Mahkeme, Fenerbahçe'nin talebini UEFA'nın gerekirse her türlü tazminatı ödemeye hazır olduğuna dair beyanını sebep göstererek reddetmiştir. 16 Ekim'de CAS da Fenerbahçe'nin itirazını reddetmiştir.

20 Kasım 2014

Trabzonspor'un itirazını değerlendiren UEFA disiplin müfettişlerinden Jean Samuel Lueba, 2010–2011 sezonuna son noktayı koymuş ve Fenerbahçe'nin küme düşürülmesinin kabul edilemez olduğunu belirtmiştir.

15 Aralık 2014

UEFA'nın kontrol, ahlak ve disiplin kurulu verdiği kararla Trabzonspor'un itirazını reddetmiştir. TFF'ye ve Fenerbahçe'ye herhangi bir ceza verilmemiştir. Fenerbahçe'nin başvurusunu da değerlendiren kurul, Trabzonspor'un müsabakalara kabul edilme kriterleriyle ilgili formu usulüne uygun olarak doldurmadığı gerekçesiyle 10 bin Euro'luk bir ceza vermiştir.

13 Ocak 2015

Aziz Yıldırım'ın ve 5 sanığın daha en baştan yargılandığı dava ile 31 sanıklı dava birleştirilmiştir. Mahkeme davayı 28 Nisan'a ertelemiştir.

28 Nisan 2015

Dava 8 Temmuz'a ertelenmiştir. Gözlemci ve hakem raporlarının celbine, Göksel Gümüşdağ, Lütfi Arıboğan, Pınar Tapan, Cengiz Zülfikaroğlu, Ali Parlak ve Abdullah Avcı'nın tanık sıfatıyla dinlenmesine karar verilmiştir.

8 Temmuz 2015

Yenileme kararı verilen Şike Davası, 18 Eylül'e ertelenmiştir. Lütfi Arıboğan için zorla getirilme kararı çıkmıştır. Davada özel hayata ilişkin veriler içeren tapelerin dosyadan çıkarılmasına karar verilmiştir.

18 Eylül 2015

Yeniden yargılamada dördüncü duruşma görülmüş, Ali Parlak, Lütfi Arıboğan, Abdullah Avcı ve Göksel Gümüşdağ tanık sıfatıyla dinlenmiştir. Dava, savcının mütalaasını hazırlaması için 5 Ekim'e ertelenmiştir.

5 Ekim 2015

Davanın 5. duruşmasında savcı beraat mütalaası vermiştir. Savcı, Aziz Yıldırım hakkında "şike ve örgüt" suçlarından beraatini talep etmiştir.

9 Ekim 2015

Davada Aziz Yıldırım'ın tüm suçlardan beraatine karar verilmiştir. DVD'lerin ve dinleme tapelerinin yok hükmünde sayılmasına karar verilmiş, haklarında imha kararı alınmıştır. Tüm sanıklar şike ve örgüt suçlamalarından beraat etmiştir. Mahkeme, şike suçuyla yargılanmış olan sanıkların tazminat davası açabileceğine dair karara varmıştır (<http://goo.gl/vsDi6e>).

6. Araştırmanın Verileri

6.1 Birinci Sayfalar

6.1.1 26 Haziran 2011

Sözcü

Manşet: “İNŞALLAH SÜRMEZLER”

“Polis, PKK Paçavrası açanların üzerine Türk Bayrağı ile yürüdü.”

Üst Manşet: “AYIP OLMADI MI USTA!”

“Demokrasiden, diyalogdan söz ediyorsun muhalefetin görüşüne saygı duymuyorsun.”

Hürriyet

Manşet: “DİĞER %50'Yİ DE ANLAMAYA ÇALIŞIYORUM”

“Başbakan Erdoğan Türkiye İhracatçılar Meclisi'nde (TİM) yaptığı konuşmada, “Seçmenin %50'sinin Ak Parti'ye neden oy vermediğini bilimsel olarak araştırıyoruz” dedi.”

Üst Manşet: “MASERATİ'SİNİ RÜŞVET DİYE TEKLİF ETTİ!

“Next markasının kurucusu moda dâhisi George Davies, İngiltere'de içkili araç kullanırken yakalanınca, iki polis memuruna 100 bin sterlin (260 bin TL) değerindeki Maserati marka otomobilini rüşvet olarak vermeyi teklif etti. Rüşveti kabul etmeyen polisler modacı hakkında işlem yaptı.”

Zaman

Manşet: “ÇÖZÜM YERİ MECLİS'TİR. GELİN, YENİ ANAYASA YAPIN”

“Devletin zirvesi, YSK'nın sebep olduğu siyasi gerginliğin bitirilmesi için partileri ve milletvekillerini birlikte çalışmaya çağırdı. Meclis'i boykot etmenin ve tutuklu vekilleri bırakmayan mahkemeleri eleştirmenin sorunları çözmeyeceğine işaret eden Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, “Çözüm yeri Meclis'in dışında değil. Gelin, yeni anayasaya destek verin” dedi.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Yeni Şafak

Manşet: “SIFIR KİLOMETREDE ANAYASA YAPALIM”

“Cumhurbaşkanı, yargı kararlarına takılan vekiller için Meclis’i adres gösterdi. Başbakan, “son tartışmalar bir kez daha göstermiştir ki Türkiye’nin yeni bir anayasaya her zamankinden daha fazla ihtiyacı var. Gelin motoru tekleyen anayasadan kurtulup, sıfır kilometre bir anayasa yapalım” dedi.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok –

6.1.2 27 Haziran 2011

Sözcü

Manşet: “4 YILDA NE DEĞİŞTİ?”

“2007’de Tutuklu vekili serbest bırakan yargı, 2011’de bırakmıyor.”

Üst Manşet: “APO’YU BIRAKMADAN BİZİ BIRAKMAZLAR”

“Balyoz’dan yargılanan hiç kimse Apo’nun da yararlanacağı bir düzenlemeyle tahliye olmak istemez. Bunu herkes bilsin (Engin Alan).”

Hürriyet

Manşet: “İSRAİL 3 KEZ KIVIRDI”

“Türkiye ile İsrail arasındaki gizli görüşmelerde üç kez mutabakata varıldığı, ancak İsrail’in son anda özür dilemekten vazgeçmesi üzerine anlaşmanın sağlanamadığı ortaya çıktı.”

Üst Manşet: “HOPA BU OLAYI KONUŞUYOR”

“Artvin vergi rekortmeni Hüseyin Terzi’yi “haraç vermediği” gerekçesiyle vuran Hakan Reisoğlu, tutuklanıp serbest bırakıldıktan sonra arkadaşı Osman Ağaoğlu ile Mayıs 2010’da ortadan kayboldu.”

Zaman

Manşet: “PKK’NIN FRANSA ÖRGÜTLENMESİ DEŞİFRE OLDU”

“Terör yapılanması 4 bölgeden oluşuyor. Her şekilde yerleşik nüfustan müteşekkil bir komite var. Bilet satılması, haraç toplanması gibi faaliyetleri yönetiyorlar. Her yıl Ekim’de “Bağış Kampanyası” düzenleniyor. Toplanan para Brüksel’e gönderiliyor. Uyuşturucu ve insan ticareti dâhil elde edilen gelir 1 milyar Euro. Örgüte finansman suçundan yargılanan PKK yöneticileri, dinlemeye takılmamak için para yerine “kilometre” diyor. Buluşma yerleri ve yönetici isimleri kodlanıyor. PKK, gençleri örgüte çekmek için dini bir söylem kullanıyor. Ailelere “Çocuklarınızı kötü alışkanlıklardan uzak durması için bize gönderin” propagandası yapılıyor.”

Üst Manşet: YSK’YI PROTESTO İÇİN İŞYERLERİNE SALDIRDILAR!”

“Milletvekilliği düşürülen Hatip Dicle’ye destek için gösteri düzenleyenler, Adana’da polise saldırırken, İstanbul’da Şişli’yi savaşa alanına çevirdi. İşyerleri büyük zarar gördü. Yaklaşık 40 kişi gözaltına alındı.”

Yeni Şafak

Manşet: “CİNAYETİN RESMİ”

“Yeni Şafak, uçak kazasında hayatını kaybeden Orgeneral Eşref Bitlis’in komutanlarından Albay Çillioğlu’nun şüpheli ölümünü aydınlatacak olay yeri fotoğraflarını ele geçirdi. Askeri Savcılığın çektiği fotoğrafta 5 nokta, resmi kayıtları yalanlıyor. 17 yıl sonra gün yüzüne çıkan yeni belge, dosyası otopsi yapılmadan “intihar” denilerek kapatılan Çillioğlu’nun infaz edildiğini gözler önüne seriyor.”

Üst Manşet: “MECLİS’E GELİN”

“Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, demokrasinin en temel iki unsuru olan katılımcı ve temsili demokrasinin gerçekleştiğini belirterek, “Buna gölge düşürülmemeli. Çözüm yeri Meclis’tir” dedi.”

6.1.3 28 Haziran 2011

Sözcü

Manşet: “DİCLE İÇİN ÇABALAR BOŞUNA, GİREMEZ!”

“Çünkü, YSK’nın aldığı kararlar kesindir. Hatip Dicle yeniden seçilmedikçe Meclis’e giremez.”

Üst Manşet: “YEMİN EDERİZ BÖYLE REZALET GÖRMEDİK”

“Tutuklu 8 vekil bırakılmadığı için CHP, MHP ve BDP öfkeli. Meclis, tarihinin en gergin açılışlarından birini yaşayacak.”

Hürriyet

Manşet: “BEN OLSAM BIRAKIRDIM”

“Hakim ve Savcıların atamalarına bakan HSYK 1. Daire Başkanı İbrahim Okur, seçilmelerine rağmen cezaevinde tutuklu bırakılan milletvekillerine ilişkin ilginç bir açıklama yaptı.”

Üst Manşet: “KREŞTEN 1 AY UZAKLAŞTIRILDI”

“MKE’ye ait Ankara’daki kreşte eğitim gören 5 yaşındaki Y.G.’ye yaramazlık yaptığı, başka çocuklara zarar verdiği suçlamasıyla 1 ay uzaklaştırma cezası verildi.”

Zaman

Manşet: “GEÇMİŞTEN DERS ÇIKARIN, MECLİS’E GİRİN”

“Yeni Meclis, bugün toplanıyor. Yemin törenine, Hatip Dicle’nin vekilliğinin düşürülmesini protesto eden Bağımsız milletvekilleri katılmayacak. Tutuklu vekilleri serbest bırakılmayan CHP’nin tavrı bugün netleşecek. “367 Krizi” olarak tarihe geçen son Cumhurbaşkanlığı seçiminde Meclis’i boykot eden siyasilerden ise partilere uyarı geldi: “Anavatan ve DYP’nin akıbetinden ders alın.””

Üst Manşet: “KIZIL KEMERLER REJİMİ DE YARGI ÖNÜNDE”

“Kamboçya’da 36 yıl önce yaklaşık 2 milyon insanın ölümüne yol açan Kızıl Kemerlerin 4 üst düzey yöneticisinin yargılandığı tarihi dava başkent Phnom Penh’te başladı.”

Yeni Şafak

Manşet: “KAOSA YATIRIM YAPTI LAR”

“Tutuklu sanıkları, tahliye edilmeyeceklerini bile bile aday gösteren CHP, MHP ve BDP, Cumhuriyet tarihinin en demokratik seçimlerine gölge düşürdü. 367’nin mucidi Sabin Kanadoğlu gibi hukukçuların “serbest kalamazlar” görüşüne “adaylıklar sembolik” savunması yapan muhalefet, el birliği ile temelini attıkları kaos siyasetine sarıldı.”

Üst Manşet: “AP VEKİLLERİ FİLODA”

“İsrail’in Gazze’ye uyguladığı ambargoyu delmek için hafta sonu yola çıkan Özgürlük Filosu-2’de hazırlıklar tamamlandı. Yunanistan’dan demir alacak 10 gemiyle, 6 ülkeden 400 aktivist ve Avrupa Parlamentosu’ndan iki milletvekili Gazze’ye çıkarma yapacak.”

6.1.4 29 Haziran 2011

Sözcü

Manşet: “HABUR TALEBİ BAŞBAKANDAN GELDİ”

“Terörist Murat Karayılan PKK ile Devlet’in gizli görüşmelerini anlattı, açılımın gizlenen yüzü ortaya çıktı.”

Üst Manşet: “ARKADAŞLARIMIZI SATMAYACAĞIZ!”

“CHP lideri Kılıçdaroğlu, milletvekili seçildiği halde bırakılmayan Balbay ve Haberal’a bu sözlerle sahip çıktı.”

Hürriyet

Manşet: “BU NASIL İNSANLIK”

“Tekirdağ’daki bir lunaparkta çalışan Ahmet A., 1 ay önce tanıştığı sevgilisinin 5 yaşındaki kızına işkence yaptığı ve cinsel istismarda bulunduğu iddiasıyla tutuklandı.”

Üst Manşet: “MECLİS’TE 169 EKSİKLE YEMİN”

“134 CHP’li ve 34 bağımsızın boykotu, MHP’li Alan’ın tutukluluğu nedeniyle 550 nüfuslu Meclis’te ilk kez üçte biri yemin etmedi.”

Zaman

Manşet: “HEM MİLLİ İRADEYE SAYGI DEDİLER HEM DE MECLİS’İ BOYKOT ETTİLER”

“Yeni Meclis, yemin töreniyle göreve başladı. Ak Parti ve MHP’li vekiller kürsüye çıkıp ant içerken, CHP ve BDP boykotta ittifak etti. Aday gösterdikleri sanıklar için “Milli İradeye Saygı” isteyen iki parti, milli iradenin sembolü olan Meclis’e karşı tavır aldı. “Arkadaşlarımızın yolu açılmadıkça yemin etmeyeceğiz” diyen Kılıçdaroğlu, daha önce dile getirdiği “Karar mahkemenin” sözüyle de çelişti.”

Üst Manşet: “İZMİR’DE OLİMPİYAT REKORU”

“İzmir Atatürk Stadı, tarihinin en büyük buluşmasına ev sahipliği yaptı. 51 bin koltuk kapasiteli ayakta dolduran 80 bin İzmirli, Türkçe Olimpiyatları için Türkiye’ye gelen yabancı öğrencilerin gösterilerini sevinç gözyaşları ile izledi. Projektörlerden gökyüzüne yayılan ışık dalgaları ise programı doyumsuz bir görsel şova dönüştürdü.”

Yeni Şafak

Manşet: “YARGIYA KAPRİS”

“Ergenekon sanıkları Haberal ve Balbay’ı Silivri’den çıkarmak isteyen CHP, Cumhuriyet tarihinin temsil gücü en yüksek Meclis’ine gölge düşürdü. TBMM’de tören için son hazırlıklar yapılırken toplanan parti kurmayları, yargının parlamento vizesi vermediği vekiller serbest kalana kadar yemin etmeme kararı aldı.

Üst Manşet: “FİLOYA VİDEOLU TUZAK”

“İsrail, insanlık dışı Gazze ambargosunu delmek üzere yola çıkmaya hazırlanan Özgürlük Filosu’na alınmadığını iddia eden bir eşcinselin tepkisi videoya çekere YouTube’da yayınladı.”

6.1.5 30 Haziran 2011

Sözcü

Manşet: “KANDİL’İN MENÜSÜ” – “KIŞLANIN MENÜSÜ”

“Kandil’in Menüsü: Kebap, Taze Balık, Tandır, Beyaz Pilav, Kaburga Dolması, Yoğurtlu Yaprak Sarma, Et Kavurma, Ciğer.

Kışlanın Menüsü: Yeşil Mercimek Yemeği, Bulgur Pilavı, Yoğurt, Kuru Üzüm Hoşafı, Bol Bol Ekmek ve Bolca Su.”

Üst Manşet: “CHP: YARGI İNTİKAM DUYGUSU İÇİNDE!”

“Tutuklu vekilleri bırakılmadığı için Meclis’te yemin etmeyen CHP’liler yargının son ret kararına sert çıktı.”

Hürriyet

Manşet: “BOYKOTA KÖŞK DAVETİ”

“Tutuklu milletvekilleri krizine çözüm aranırken, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, dün başbakanla görüşükten sonra Kılıçdaroğlu, Bahçeli ve bağımsızları temsilen Türk ile Elçi’yi köşke davet etti.”

Üst Manşet: “CEHENNEMDEN KOBRA’YLA KAÇIŞ”

“Afganistan’ın başkenti Kabil’in en iyi korunan binası Intercontinental Oteli’ni Taliban militanları bastı. Otelde kalan Türk havayolu ekibi Kobra tipi zırhlı araçla kurtarıldı.”

Zaman

Manşet: “AMAÇ, ERGENEKON DAVASINI BİTİRMEK”

“CHP’nin Meclis’i boykot etmesindeki asıl neden tartışılırken, partinin yetkili isimlerinden bu konuda ipucu veren açıklamalar geldi. CHP’li İsa Gök’ün, “Sadece Haberal ve Balbay değil, diğer tüm Ergenekon sanıklarının da bırakılmasını istiyoruz” sözleri hukukçular ve aydınlar tarafından “Boykotun amacı Ergenekon davasını çöktürmek” olarak yorumlandı.”

Üst Manşet: “FUTBOLUN YENİ PATRONU AYDINLAR”

“Futbol Federasyonu seçimlerinde yeni yönetim kurulu belirlendi. Başkan seçilen Mehmet Ali Aydınlar, Hiddink’in görevine devam edeceğini söyledi.”

Yeni Şafak

Manşet: “SAMAST’LA KARAYILAN’A YOL AÇILIR”

“Silivri sakinlerini Meclis’e taşımak için her yolu deneyen CHP’yi, Başbakan Yardımcısı Cemil Çiçek uyardı: “Tutuklu kişi vekil seçildiğinde serbest bırakılır şeklinde bir düzenleme yapılırsa, Murat Karayılan da Alparslan Arslan da Meclis’e girebilir.” Hatasını anlayan CHP, teklifi rafa kaldırdı.”

Üst Manşet: “BİLVANİS İTİRAFI”

“2. Balyoz soruşturmasının 1 numaralı tanığı Orgeneral Bilgin Balanlı, savcıya verdiği ifade, Bilvanis Çiftliği ile ilgili izleme ve fişleme faaliyeti yürüttüklerini itiraf etti.”

6.1.6 1 Temmuz 2011

Sözcü

Manşet: “ÇANKAYA KÖŞKÜ İFLAS ETMİŞTİR”

“MHP Lideri, “Cumhurbaşkanı, Başbakanın çekim alanından çıkıp tarafsız olmalı” dedi.”

Üst Manşet: “KENDİN PİŞİR KENDİN YE!”

“Erdoğan, muhalefete “Siz gelmezseniz de Meclis bal gibi çalışır” diyerek rest çekti. “Gelmezseniz AKP yasaları tek başına çıkartır” mesajı verdi...”

Hürriyet

Manşet: “MECLİS BAL GİBİ ÇALIŞIR”

“Başbakan Erdoğan, partisinin ilk grup toplantısında boykot krizini değerlendirdi: “İster gelsinler ister gelmesinler. Komisyonlar da, Başkanlık Divanı da bal gibi çalışır.””

Üst Manşet: “VE BÜYÜMEDE DÜNYA REKORU”

“Türkiye ekonomisi yılın ilk çeyreğinde tüketim harcamaları ve yatırımların etkisiyle beklentilerin üzerinde büyüdü.”

Zaman

Manşet: “MUHALEFET İSTERSE GELMESİN, MECLİS BAL GİBİ ÇALIŞIR”

“Başbakan Erdoğan, muhalefete rest çekti.”

Üst Manşet: “TÜMGENERALDEN ERGENEKON İTİRAFLARI”

“Genelkurmay İstihbarata Karşı Koyma Başkanı Tümgeneral M. Mutlu Arıkan’a ait olduğu ileri sürülen ses kaydı dün internete düştü. dailymotion.com adlı video paylaşım sitesinde yayınlanan kayıta, Ergenekon soruşturması ile ilgili şok itiraflarda bulunuluyor. Soruşturması kapsamında ele geçirilen cephaneliklerin TSK’ya ait olduğu aktarılıyor.”

Yeni Şafak

Manşet: “HABERAL PAŞALARI KULLANDI”

“Genelkurmay İstihbarata Karşı Koyma Başkanı Tümgeneral M. Mutlu Arıkan’a ait olduğu ileri sürülen ses kaydında, CHP’nin Meclis’e taşımaya çalıştığı Mehmet Haberal’ın darbeci generaller üzerindeki etkisi gözler önüne serildi. Arıkan, Haberal için Şener Eryugur ve Hurşit Tolon’u kullanmış tespitinde bulundu.”

Üst Manşet: “MECLİS BAL GİBİ ÇALIŞIR”

“Başbakan Erdoğan, “Biz olmadığımız sürece komisyonlar çalışmaz” diyen Kılıçdaroğlu’na “Komisyon bal gibi çalışır. Muhalefet ister gelsin ister gelmesin. Meclis’in çalışmasına engel hal yoktur” sözleriyle karşılık verdi.”

6.1.7 2 Temmuz 2011

Sözcü

Manşet: “SİNAN ERTUĞRUL PAŞA HİNT OKYANUSU’NDA TARİH YAZDI”

“Polis paşayı arıyor, paşa vatan için görev yapıyor.

Binlerce kilometre uzakta bayrağımızı dalgalandıran filoya komuta ediyor.”

Üst Manşet: “BDP’Lİ VEKİL 8 ASKERİMİZİ ÖLDÜREN PKK’LIYI ÖVDÜ”

“Polis BDP’li vekil Tuncel’i arıyor, vekil şov yapıyor.

Maaşını devletten alıyor, mahkemeleri takmıyor, Türkiye’ye meydan okuyor.”

Hürriyet

Manşet: “POZİTİF ENERJİ – NEGATİF ENERJİ”

“BDP’nin grup kurmak için TBMM başkanlığına başvurduğu gün, Ankara ve Diyarbakır’dan birbirine tamamen zıt mesajlar geldi.”

Üst Manşet: “HÜRRİYET ALEX’İN DOĞDUĞU TOPRAKLARDA”

“Son şampiyon Fenerbahçe’nin Brezilyalı yıldızı Alex, doğduğu Curitiba’yı ve büyüdüğü Colombo’yu Hürriyet’e anlattı.”

Zaman

Manşet: “YEMİN SEMBOLİK DEĞİL ANAYASAL MECBURİYET”

“CHP lideri Kılıçdaroğlu’nun, Meclis çalışmalarına katılmak için yemin etmenin formalite olduğu ileri sürmesi yeni bir tartışma başlattı. Anayasa hukukçuları Prof. Dr. İlyas Doğan, Şevki Hakyemez, Doç. Yüksel Metin ve Doç. Tevfik Gülsoy’a göre, yemin etmeyen milletvekili hiçbir oylamaya katılamaz, Meclis’te sadece “seyirci” olabilir. Çünkü Anayasa ve Meclis İç Tüzüğü yemini “ön şart” sayıyor.”

Üst Manşet: “TAHLİYE EDİLDİ, SEÇİMLERDE SARKOZY’E RAKİP OLABİLİR.”

“Eski IMF başkanı Strauss-Kahn’ın taciz suçlamasıyla tutuklanmasından 1,5 ay sonra rüzgâr tersine döndü. Serbest bırakılan Strauss-Kahn’ın, seçimlerde Fransa cumhurbaşkanlığına aday olabileceği konuşuluyor.”

Yeni Şafak

Manşet: “ARA SEÇİM AJANDADA”

“CHP’nin tırmandırdığı yemin krizi, ara seçim seçeneğini gündeme getirdi. CHP’liler yemin etmemekte diretirse AK Parti Anayasa’nın 84. Maddesini işletebilir. Bu formüle göre, Meclis çalışmalarına 5 birleşim günü mazeretsiz olarak katılmayanların vekilliği düşürülecek. 3 ay içerisinde ara seçime gidilecek. Ara seçimde ise CHP vekil sayısının üçte ikisini kaybetmekle yüz yüze kalacak.”

Üst Manşet: “KİRLİ SİLAHLAR KONVOYU DURDURDU”

“Mavi Marmara saldırısının ardından, Atina ile askeri alanda işbirliğine giden İsrail, yatırımının karşılığını gördü. 100 milyon Avro’ya bomba aldığı Tel Aviv’e boyun eğen Atina, Özgürlük filosunun demir almasına izin vermedi.”

6.1.8 3 Temmuz 2011

Sözcü

Manşet: “ENGİN ALAN’I YIKAN HABER”

“Hapisteki paşa “Nasılsa vermezler” deyip hayatını kaybeden damadının cenazesine gitmek için izin bile istemedi.”

Üst Manşet: “YAKMAK SERBEST ANMAK YASAK”

“Polis, yobazların katlettiği 35 kişiyi anmak isteyen halkı copladı, biber gazı sıktı.”

Hürriyet

Manşet: “BİR KOLTUK UĞRUNA”

“100 liraya bile oto çocuk koltuğu satın almak mümkün ama dün bir bebek daha kaza sırasında önde oturan annesinin kucağından fırlayarak yaşamını yitirdi.”

Üst Manşet: “TENEKE MAHALLEDEN ÇIKAN KRAL”

“Ertuğrul Özkök Brezilya’ya gitti, Alex’i yazdı...”

Zaman

Manşet: “MUHALEFET KUTUPLAŞMADAN VAZGEÇMEZSE KÜÇÜLECEK”

“Akfen Holding Yönetim Kurulu Başkanı Hamdi Akın:”

Üst Manşet: “MECLİS’İ BOYKOTU ELEŞTİRDİ: HEPİMİZ İÇİN FELAKET OLUR”

“MHP genel başkanı Devlet Bahçeli, ‘boykot’ kararıyla Meclis’in itibarsızlaştırılmaya çalışıldığını söyledi. Bahçeli, “temel ilkeleri çiğnenmiş millet iradesi hepimiz için felaketlere kapı aralar” diye konuştu.”

Yeni Şafak

Manşet: “İKİ VESAYET ORTAK SİYASET”

“Tutuklu vekilleri bahane ederek seçmen iradesine ambargo koyan CHP ile BDP, Ergenekon ve PKK siyasetini Meclis’e taşıyarak demokrasiye gölge düşürdü. Seçim kampanyasında “kepenk kardeşliği” yapan iki parti, 12 Haziran sonrasında da gizli ittifaklarını Meclis’i kitleme operasyonuna dönüştürdü.”

Üst Manşet: “MAHİR OLMAYAN VALİ KIZAĞA ALINDI”

“500 bin kişilik dev protesto gösterisine Mahir Esad’ın uyguladığı kanlı yöntemlerle müdahale etmeyen Hama Valisi Ahmet Hamid Abdulaziz görevinden alındı.”

6.1.9 4 Temmuz 2011

Sözcü

Manşet: “GÜNDEME YILDIRIM DÜŞTÜ”

“Fenerbahçe başkanı Aziz Yıldırım dahil, yönetici ve futbolcu toplam 49 kişi şike iddiasıyla gözaltında.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Hürriyet

Manşet: “LİSTE BAŞI”

“Türkiye dün şike depremiyle sarsıldı, futbol dünyasının ünlü isimleri “silahlı suç örgütü kurmak, yönetmek, üye olmak” iddiasıyla gözaltına alındı. Fezlekedeki 1 numaralı isim, Fenerbahçe başkanı Aziz Yıldırım.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Zaman

Manşet: “FUTBOLDA ŞİKE DEPREMİ”

“8 Aydır büyük gizlilikle yürütülen soruşturma kapsamında dün 11 ilde 60 merkeze operasyon düzenlendi. Aralarında Fenerbahçe başkanı Aziz Yıldırım ve üç eski federasyon yöneticisinin de bulunduğu yaklaşık 50 kişi gözaltına alındı. Fenerbahçe, Sivasspor, Trabzonspor ve Beşiktaş kulüplerinde arama yapıldı.”

Üst Manşet: “HELAL MAAŞ ALACAKSAN, MECLİS’TE YEMİNİ EDECEKSİN”

“Başbakan Erdoğan, depremler nedeniyle çadırlarda kalan Simavlıları ziyaretinde yemin boykotunu değerlendirdi: “CHP’liler 4 yıl da olsa yemin etmeyeceğiz dediler. Tükürdüklerini yalayacaklar, göreceksiniz.””

Yeni Şafak

Manşet: “TEMİZ KRAMPON OPERASYONU”

“Tarihin en büyük şike operasyonu ile futboldaki derin yapılanmaya neşter atıldı. Aralarında Fenerbahçe Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım’ın da bulunduğu 50’ye yakın yönetici, futbolcu, menajer gözaltına alındı. Şike iddiaları kanıtlanırsa 104 yaşına giren Fenerbahçe ikinci lige düşme tehlikesi ile karşı karşıya kalacak.”

Üst Manşet: “TÜKÜRDÜKLERİNİ YALAYACAKLAR”

“Simav’da depremzedeleri ziyaret eden Başbakan Erdoğan, Ergenekon sanıkları için kriz çıkaran CHP’ye rest çekti.”

6.1.10 5 Temmuz 2011

Sözcü

Manşet: “ŞİKE OPERASYONU İÇİN NEDEN SEÇİM BEKLENDİ?”

“İddiaya göre; bu operasyon seçimden 1 ay önce, lig bitmeden yapılacaktı. Ancak seçim sonucu etkilenmesin diye ertelendi!”

Üst Manşet: “TAYYİP GERDİKÇE GERİYOR”

“CHP’ye “Tükürdüklerini yalayacaklar” diyerek yine siyasi tansiyonu yükseltti.”

Hürriyet

Manşet: “ŞİKE İÇİN FETVA”

“İBB’li İbahim Akın’ın mahkeme kararı ile dinlenen telefon görüşmelerinde kendisine teklif edilen şike parasıyla ilgili aradığı kişi “Hocam uygun olur mu” diye sorduğu ortaya çıktı.”

Üst Manşet: “MECLİS ÇÖZÜM ADRESİ OLACAK”

“TBMM’NİN 25. Başkanı seçilen Cemil Çiçek, teşekkür konuşmasında “Parlamentoyu çözümün adresi haline getireceğiz” dedi.”

Zaman

Manşet: “FUTBOLCULARI MANİPÜLE ETMEK İÇİN MENAJERLİK ŞİRKETİ KURMUŞLAR”

“Gözüne alınan menajer Özcan Üstüntaş’a yöneltilen sorular, şike operasyonunun boyutu ile ilgili önemli ipuçları veriyor.”

Üst Manşet: “MHP İLE ORTAK AKIL OLUŞTURABİLİRSEK YENİ ANAYASA SÖZÜNÜ YERİNE GETİRİRİZ”

“Başbakan Erdoğan, yemin etmedikleri için Genel Kurul’da “yok sayılan” CHP ve BDP’liler hakkında “devamsızlık” sürecini işletecekleri mesajını verdi. Erdoğan, yeni anayasa çalışmalarının riske gireceği endişelerine de karşı çıktı.”

Yeni Şafak

Manşet: “BİR YILLIK PARA BİR GÜNDE BATTI”

“Aziz Yıldırım’ın 1 numaralı şüpheli olduğu şike soruşturması, Fenerbahçe hisselerini 1 günde eritti. Geçen yıl gelir hanesine 340 milyon TL yazdıran kulübün hisseleri İMKB’deki bir işlem gününde 400 milyon TL geriledi. Şike iddiaları kanıtlanırsa Fenerbahçe’nin maddi kaybının 1 milyar TL’yi aşabileceği belirtildi.”

Üst Manşet: “MECLİS ÇALIŞTI CHP GEZİNDİ”

“Tutuklu vekiller için boykot kararı alan CHP’nin “çalıştırmayız” dediği Meclis’in 12 Haziran’dan sonraki ilk icraatı Meclis Başkanlığı seçimi oldu. Ak Parti’nin adayı Cemil Çiçek 3. Turda 322 oy alarak Başkan seçildi.”

6.1.11 6 Temmuz 2011

Sözcü

Manşet: “42 GENERAL EMEKLİ EDİLİYOR”

“Hükümet geçen yıl uyguladığı “ne terfi ne emeklilik” formülünden vazgeçti, Balyoz’dan yargılanan subayların emekliye sevk edilmesi gündemde...”

Üst Manşet: “CHP: TEHDİT VE ŞANTAJA ASLA BOYUN EĞMEYECEĞİZ”

““Yemin etmezseniz vekilliğiniz düşer” diyen AKP’ye CHP’den sert cevap: “Elinizden geleni ardınıza koymayın””

Hürriyet

Manşet: “BAŞKAN BAŞKA FENERBAHÇE BAŞKA”

“Şike soruşturması kapsamında gözaltına alınan Fenerbahçe başkanı Aziz Yıldırım’ın ekibindeki 5 yönetici, dün futbol federasyonuna “Fenerbahçe’yi yakmayın” mesajı verdi.”

Üst Manşet: “3 ÜNİVERSİTEDEN KABUL GELDİ HARVARD’I SEÇTİ”

“Tam burslu okuduğu Koç Özel Lisesi’nden bu yıl mezun olan Alpkaan Çelik, ABD’nin “büyük üçlü”sü diye anılan üniversiteleri Harvard, Yale ve Princeton’a kabul edildi.”

Zaman

Manşet: “POLİS 8 AY BOYUNCA ADIM ADIM İZLEDİ”

“Dönemin özel yetkili Cumhuriyet savcısı Zekeriya Öz’ün başlattığı futbolda şike operasyonunda şüpheli ilişkilerin büyük bir titizlikle takip edildiği ortaya çıktı. Polis 8 ay boyunca bütün buluşmaları görüntüledi. Savcılığın elindeki fotoğraf ve ses kayıtları, eski Giresunspor başkanı Olgun Peker’in lideri olduğu iddia edilen suç örgütünün gücünün, ürkütücü boyutlara ulaştığını ortaya koyuyor.”

Üst Manşet: “YEMİN İÇİN SON TARİH 15 TEMMUZ”

“Anayasa’ya göre 5 birleşime katılmayanların vekilliği düşüyor. CHP ve BDP’liler şu ana kadar birleşime katılmadı, 15 Temmuz’a kadar 3 oylama daha var.”

Yeni Şafak

Manşet: “ADAY OLMAYA ÖMRÜN YETMEZ”

“Futbol federasyonu eski başkanı Mahmut Özgener’in koltuğundan ayrılmasına neden olarak gösterilen ölüm tehditlerinin arkasında şike yapılanması çıktı. Polisin teknik takibinde Aziz Yıldırım’ın yakın bir adamının Özgener’i “Senin ömrün uzun değil, gel bu işten vazgeç” diyerek tehdit ettiği belirlendi.”

Üst Manşet: “MAAŞ GÜNÜ 15 TEMMUZ”

“Ergenekon sanıkları için Meclis’i boykot eden CHP’li vekiller, yasama faaliyetlerine katılmadıkları halde 15 Temmuz’da ilk maaşlarını alacak. Yeni milletvekillerine çalışmadan 45 biner TL verilecek. Eski vekillere ise 33 bin TL ödenecek.”

6.1.12 7 Temmuz 2011

Sözcü

Manşet: “GÖSTERMELİK OLMASIN!”

“Yıllardır suçlanan RTÜK üyesi Zahid Akman ve Kanal 7’nin patronu Zekeriya Karaman dahil 5 kişi gözaltına alındı!..”

Üst Manşet: “ÇOCUKLARIMIZ BU ZİHNİYETE EMANET!”

“Yeni eğitim bakanı Ömer Dinçer daha önce “Laiklik yerini daha Müslüman bir yapıya devretmeli” demişti.”

Hürriyet

Manşet: “YOLA DEVAM KABİNESİ”

“Erdoğan 61’inci Bakanlar Kurulu’nu açıkladı.”

Üst Manşet: “İÇERİDE SORGU DIŞARIDA DESTEK”

“Şike soruşturmasında dün adliyeye sevk edilen 25 şüphelinin ifadesi 8 savcı tarafından alınırken, bir grup Fenerbahçeli destek gösterisi yaptı.”

Zaman

Manşet: “USTALIK KABİNESİ”

“Başbakan Erdoğan “Ustalık Dönemi Ekibi” olarak adlandırdığı yeni kabineyi dün açıkladı.”

Üst Manşet: “HOLLANDA’NIN SUÇLU BULUNMASI AİLEMİ GERİ GETİRMEYECEK”

“Temyiz mahkemesinin, Bosna savaşında Hollanda’nın suçlu olduğuna karar vermesi, davayı açan Boşnak Hasan Nuhanoviç’i sevindirmede. Nuhanoviç, “Mahkemenin kararı için zafer diyemem. Çünkü ölen ailem geri gelmeyecek” dedi.”

Yeni Şafak

Manşet: “DEĞİŞİME DEVAM”

“Başbakan Erdoğan ‘Ustalık Kabinesini’ Türkiye’yi 2023 hedeflerine taşıyacak isimlerden oluşturdu.”

Üst Manşet: “15 TEMMUZ SÜRÇ-İ LİSAN”

“Başbakan Erdoğan, Ak Parti Grup Başkanvekili Mustafa Eltaş’ın “Yemin etmeyen CHP’lilerin vekilliği 15 Temmuzdan sonra düşer” sözüyle tırmanan gerilimi yumuşattı. Erdoğan “Arkadaşımızın sürç-i lisanı olmuş” dedi.”

6.1.13 8 Temmuz 2011

Sözcü

Manşet: “YÖNETİCİLER HAPİSTE FENER KÜME DÜŞEBİLİR”

“Kulübün 2 yöneticisi Mosturoğlu ve Ekşioğlu, şikeden tutuklandı. Yeni yasa “yöneticisi şikeye bulaşan kulüp küme düşürülür” diyor.”

Üst Manşet: “CHP’DE SON ÇARE SİNE-İ MİLLET”

“Partide, “vekilliğimiz düşerse düşsün sine-i millete döneriz” görüşü ağırlık kazanıyor!”

Hürriyet

Manşet: “YILDRIM’A 12 SORU”

“Fenerbahçe Başkanı Aziz Yıldırım’a İstanbul Emniyeti’nde “Federasyona baskı uyguladınız mı?”, “Maçlarda şike yapılması konusunda kulübün üst düzey yöneticilerine görev verdiniz mi?” gibi 12 soru soruldu. Yıldırım susma hakkını kullanarak cevap vermedi.”

Üst Manşet: “ÇÖZMEK İÇİN ELİMDEN GELENİ YAPACAĞIM”

“Meclis Başkanı Çiçek’ten boykot krizi ile ilgili Hürriyet’e açıklama...”

Zaman

Manşet: “ŞİKEYİ İTİRAF EDİP ETKİN PİŞMANLIK İSTEDİLER”

“Futboldaki şike operasyonunda gözaltına alındıktan sonra serbest bırakılan bazı şüphelilerle ilgili önemli bir iddia gündeme geldi. Bu isimlerin savcılık ve mahkeme aşamasında örgütlü suçlarda kullanılan “etkin pişmanlık” yasasından faydalanmak için şikeyi itiraf ettikleri öne sürüldü.”

Üst Manşet: “HELİKOPTERİN DÜŞTÜĞÜ DAKİKALARDA RADARLAR KARARMIŞ”

“Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu’nun hazırladığı raporda yer alan merhum Muhsin Yazıcıoğlu’nu taşıyan helikopterin düştüğü zaman diliminde bölgede askeri uçaklar olduğu iddiasını güçlendiren yeni bilgiler ortaya çıktı. Genelkurmay’ın resmi yazısına göre, kaza bölgesine 28,5 km mesafede üç savaş uçağı bulunduğu kesinleşti. Askeri radarlar ise kazanın olduğu 15.03 sularında 4 dakika arızalandı. Bölgedeki bütün radarlar kısa süreli karardığı için 15.03.02 ile 15.07.40 arasında görüntü alamadı.”

Yeni Şafak

Manşet: “BAŞKAN’IN KIBRIS BİLETLERİ YANDI”

“Türkiye’yi sarsan şike operasyonunu önceden haber alan Fenerbahçe başkanı Aziz Yıldırım’ın, 20 kişiyle KKTC’ye kaçmak için hazırlık yaptığı ortaya çıktı. Şüphelilerin kulüp binasında durum değerlendirmesi için yaptığı acil toplantıyı adım adım izleyen polis, Yıldırım’ın Yavru Vatan’a uçmak için bilet aldığını anlayanca, operasyonu erkene aldı.”

Üst Manşet: “CHP TEMİNAT İÇİN YARGIYA GİTSİN”

“Başbakan Erdoğan, CHP lideri Kılıçdaroğlu’nun “Hükümet tutuklu vekiller için güvence versin Meclis’te yemin ederiz” sözlerini eleştirdi. Kendilerinin teminat vermeye yetkisi olmadığını belirten Erdoğan, “Yargı teminat veriyorsa buyursunlar alsınlar” dedi.”

6.1.14 9 Temmuz 2011

Sözcü

Manşet: “YEMİNDE ANLAŞTILAR”

“Çiçek, CHP’liler ile AKP’lileri TBMM’de buluşturdu. Görüşmede uzlaşma sağlandı.”

Üst Manşet: “DEVLETLE ANLAŞTIM HEMEN MECLİS’E GİRİN”

“Türkiye şehitlerinin acısıyla yanarken Apo hem devletle pazarlığını itiraf etti, hem de BDP’lilere çağrı yaptı.”

Hürriyet

Manşet: “BAŞKAN YİNE HASTANELİK”

“Şike soruşturmasında savcı tarafından sorgulanan Aziz Yıldırım, tutuklanma istemiyle mahkemeye sevk edildiğinde yine rahatsızlandı. Yıldırım geceyi Şişli Etfal Hastanesi’nde geçirdi.”

Üst Manşet: “SKANDAL CAMERON’A DAYANDI”

“Telefon dinleme skandalı nedeniyle kapatılacağı açıklanan News of The World gazetesinin eski yayın yönetmeni ve Başbakan David Cameron’ın eski iletişim danışmanı Andy Coulson gözaltına alındı.”

Zaman

Manşet: “11 SAATLİK SORGUDAN SONRA AZİZ YILDIRIM İÇİN TUTUKLAMA TALEBİ”

“Şike soruşturmasında 11 saat boyunca savcıların yaklaşık 300 sorusuna cevap vermeye çalışan Fenerbahçe başkanı, tutuklanma talebiyle mahkemeye sevk edildi. Ancak kararın ardından hastalığı nüksesince polis kontrolünde hastaneye kaldırıldı. Yıldırım, sağlık durumu düzelince hakim karşısına çıkacak.”

Üst Manşet: “BOYKOTÇULAR YUMUŞADI, YEMİN KRİZİ ÇÖZÜLÜYOR”

“Meclis başkanı Cemil Çiçek’le yapılan görüşmeler sonrası CHP ve BDP’nin yemin boykotunda uzlaşmaya varıldığı öğrenildi. CHP’de Deniz Baykal’ın “AK Parti %60’a dayandı, derhal yemin etmeliyiz” uyarısının etkili olduğu belirtildi.”

Yeni Şafak

Manşet: “ERDOĞAN SENİ NİYE KURTARSIN”

“CHP’nin “genel başkanlar” toplantısı firça zirvesine döndü. Yemin krizinin iyi yönetilmediğini savunan Baykal, AK Parti’nin adım atmasını bekleyen Kılıçdaroğlu’na “Erdoğan seni niye kurtarsın?” diye sordu. Baykal daha sonra halefine siyaset dersi verdi: “Birkaç güne grubu topla, yemin etme kararı alalım, bu iş bitsin. Yoksa maaş alıp çalışmayan vekiller olarak halkın içine çikamayız”.”

Üst Manşet: “ASİMİLASYONU BİTİRECEĞİZ”

““Demokratik Açılıma Devam” mesajı veren Başbakan Erdoğan, asimilasyon politikalarının sona ermesi attıkları adımların bundan sonra da kararlı şekilde süreceğini söyledi.”

6.1.15 10 Temmuz 2011

Sözcü

Manşet: “KANDİL DEĞİL ŞIRNAK”

“PKK yandaşları Şırnak’ta dağa çıktı. Örgütün şovunu yaptı. Ortaya, PKK’nın Kandil kampını anımsatan görüntüler çıktı.”

Üst Manşet: “YILDIRIM’I TAYYİP’İN AVUKATI SAVUNACAK”

““Şiir” davasında Erdoğan’ı savunan Faik Işık şimdi şike davasında Aziz Yıldırım’ın avukatı.”

Hürriyet

Manşet: “KÜLTÜR FARKI”

““Kumarhaneler Kralı” olarak tanınan işadamı Sudi Özkan, 7 yıldır evli olduğu, kendisinden 40 yaş küçük olan Belaruslu karısından ayrılığın nedenini “kültür farklılığı” olarak açıkladı.”

Üst Manşet: “İFADESİ YİNE YARIDA KALDI”

“Şişli Etfal’de 24 saat gözlem altında tutulup dün gece mahkemeye çıkarılan Aziz Yıldırım’ın şekeri yine 240’a çıktı. Sorgu yarıda kaldı.”

Zaman

Manşet: “JİTEM, GENELKURMAYDAN HABERSİZ KURULDU”

“Cumhuriyet Savcısı Hakan Yüksel, “JİTEM var mı yok mu?” tartışmalarına nokta koyacak bilgilere ulaştı. Savcılık, örgütün kuruluş yılı kabul edilen 1988’den 2005’e kadar ki faaliyetlerini mercek altına aldı. Soruşturma sonucunda, JİTEM’in, Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde, İçişleri Bakanlığı ve Genelkurmay’a sormadan kurulduğu belirlendi.”

Üst Manşet: “İÇİŞLERİ’NE DALGIÇ, GÜREŞ AĞASI VE SPORCU BAKAN”

“61. Hükümet’in İçişleri Bakanı İdris Naim Şahin, renkli bir kişiliğe sahip. Onu güreş açası olarak ya da at sırtında görmek mümkün. Fethiye’de yamaç paraşütüyle uçmayı deneyen Şahin’in, denizciliğe de ilgisi var.”

Yeni Şafak

Manşet: “YEMİNE ZEMİN ARIYORLAR”

“Ergenekon sanıklarını Meclis’e taşımak için yasal düzenlemeyi olmazsa olmaz şart olarak koşan CHP, partide tepkiler yükselince yemin etmek için gün saymaya başladı. İmralı’nın talimatı sonrası yüzünü Meclis’e çeviren BDP ise bu durumu tabanına anlatmak için harekete geçti.”

Üst Manşet: “BU YARA ASLA İYİLEŞMEZ”

“Srebrenitsa’da katledilen 8 bin 372 Boşnak’tan 613’ünün cenazeleri Saraybosna’da gözyaşları ile karşılandı.”

6.2 Spor Sayfaları

6.2.1 26 Haziran 2011

Sözcü

- Arşiv Kaydına Ulaşılamadı -

Hürriyet

Manşet: “DÜRÜST’TEN FLORYA BOYKOTU”

“Sarı kırmızılı kulübün ikinci başkanı, Ujfalusi’nin imza töreninden sonra tartıştığı sportif koordinatör için yakın çevresine “o görevde olduğu sürece Florya’ya adım atmam” diyerek tavrını ortaya koydu. Şimdi gözler kulüp başkanı Ünal Aysal’da.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Zaman

Manşet: “SAMANYOLU KOLEJİNDEN NBA’İN ZİRVESİNE”

“2011 NBA Draftı’nda Utah Jazz’ın 3. Sıradan seçtiği milli basketbolcumuz Enes Kanter tarihe geçti. 12 yaşındayken Samanyolu Koleji’nden burs kazanan ve ilk hocaları Ali Kurtulan ile Halil Erçikdi’nin keşfettiği 1992 doğumlu yıldız oyuncunun hayat hikâyesi, azme ışık tutuyor. Zürih’te dünyaya gelen, çocukluğunun geçtiği Van’dan Ankara’ya göç eden Enes, bugün ABD’nin en çok konuştuğu isim.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Yeni Şafak

Manşet: “AYSAL’IN B PLANI HAZIR”

“Reyes’ten beklediği cevabı alamayan, Forlan’ın transferi için son kozlarını kullanan sarı-kırmızılılar olmazsa alternatif isimlere yönelecek. Atletico Madridli futbolcularla anlaşma olmazsa Başkan Ünal Aysal Drogba ve Diego’dan en az birini getirecek.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

6.2.2 27 Haziran 2011

Sözcü

- Arşiv Kaydına Ulaşılamadı -

Hürriyet

Manşet: “ARADIĞINIZ NUMARAYA ULAŞILAMIYOR”

“Siyah beyazlıların teknik direktörü Tayfur Havutçu, menajer Tuncay Yanık aracılığıyla izin verdikleri hariç tüm futbolcuların ilk çalışmada hazır bulunmalarını istedi. Üç yabancı dışındakiler olumlu yanıt verdi.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok –

Zaman

Manşet: “FLORYA’DA SORUNLU TOPBAŞI”

“Geçen yıl taraftarına hayal kırıklığı yaşatan Galatasaray, Adnan Polat sonrası yeni bir vizyon belirledi. Başkanlık koltuğuna Ünal Aysal’ın oturmasıyla takım Fatih Terim’e emanet edildi. Ancak tribünlere yıldız transfer sözü veren Sarı-Kırmızılı yönetim, beklentileri henüz karşılayamadı.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Yeni Şafak

Manşet: “MUNTARİ ASLAN’A YEŞİL IŞIK YAKTI”

“İtalyan basınına konuşan İnter’in orta saha oyuncusu, İngiltere sevdasından geri adım attığını gösterdi. Taliplileri arasında Galatasaray’ın da bulunduğu Muntari kariyeri açısından olumlu olabilecek tekliflere açık olduğunu söyledi.”

Üst Manşet: “FENERBAHÇE’DE AFRİKA ÇIKMAZI”

“Niang, Dia, Emenike ve kalırsa Yobo, ikinci yarının ilk haftalarında oynayamayacaklar. Teknik direktör Kocaman bu nedenle sıkıntılı.”

6.2.3 28 Haziran 2011

Sözcü

- Arşiv Kaydına Ulaşılamadı –

Hürriyet

Manşet: “BAŞKAN EMRİYLE BARIŞ”

“Galatasaray’da karmaşa sona erdi. Kırmızı çizgiler belirlendi.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Zaman

Manşet: “DOĞRU GİDEN İŞİ BOZDUK”

“Trabzonspor teknik direktörü Şenol Güneş yönetime çattı.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Yeni Şafak

Manşet: “KARTAL’DA SANCILI START”

“Yeni sezon hazırlıklarına dün start veren Beşiktaş’ta Guti, Quaresma, Simao ve Fenandes’in İstanbul’a gelmemesi üzerine teknik direktör Tayfur Havutçu, asbaşkan Serdal Adalı’ya dert yandı. İlk günden ipleri elinden bırakmak istemeyen genç çalıştırıcı gönülsüz de olsa Q7 ve çetesine ekstradan izin vermek zorunda kaldı.”

Üst Manşet: “DÜRÜST UMUT DAĞITTI”

“Fatih Terim’in imzayı attığı ancak sezon başı tören yapmayı planladıkları için bunu açıklamadıklarını kaydeden Dürüst, “Transferde acelemiz var telaşımız yok. Forlan ve Reyes ile görüşmeler sürüyor. Drogba alternatifler arasında değil. Arda Turan da sözleşmeli futbolcumuz olarak takımda” dedi.”

6.2.4 29 Haziran 2011

Sözcü

- Arşiv Kaydına Ulaşılamadı –

Hürriyet

Manşet: “TÜSİAD GİBİ KADRO”

“TFF’nin yeni yönetiminde Koç ve Sabancı gruplarından iki isim yer alıyor.”

Üst Manşet: “YAKTIN BİZİ GALATASARAY”

“Sarı kırmızılı yönetimin Muslera’dan vazgeçmesi, Uruguaylı kalecinin yerine transfer yapan İtalyan kulübünü zor durumda bırakırken Cana’nın Çizme planlarını da alt üst etti.”

Zaman

Manşet: “MEHMET ALİ AYDINLAR TARAFSIZLIK VAAT ETTİ”

“Futbol Federasyonu’nun bugün yapılacak olan Genel Kurulu’nda başkanlık için en güçlü aday konumunda olan Mehmet Ali Aydınlar, artık farklı bir dönemin başlayacağını ve hiç kimseye ayrıcalık tanınmayacağını söyledi. 14 kişilik yönetim kurulunda eski yönetimden sadece birkaç ismi alan ünlü işadamı, Merkez Hakem Kurulu, Tahkim Kurulu ve Disiplin Kurulu’nda da sürpriz isimlere yer verdi.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Yeni Şafak

Manşet: “AYDINLAR UMUT DAĞITTI”

“Başkan adayı Mehmet Ali Aydınlar, yönetim ve çalışma kurullarındaki çalışma arkadaşlarını tanıtırken, adayları kendisinin belirlediğini söyledi.”

Üst Manşet: “TÜRK FUTBOLUNUN YENİ PATRONU BELLİ OLUYOR”

“Türk futbolu 39. Başkanını seçmek üzere bugün sandığa gidecek.”

6.2.5 30 Haziran 2011

Sözcü

- Arşiv Kaydına Ulaşılamadı -

Hürriyet

Manşet: “YA O GİDECEK YA BEN GİDECEĞİM”

“Aydınlar’ın listesi son dakika golü yedi. 1 Trabzon’lu çıktı, başka bir Trabzon’lu girdi.”

Üst Manşet: “MEHMET ALİ AYDINLAR TFF’NİN 39. BAŞKANI OLDU”

“Ama daha ilk günde kaos yaşandı.”

Zaman

Manşet: “FUTBOLUN YENİ PATRONU AYDINLAR”

“Türk futbolu, 39. Başkanını seçti. Sandığa giden 204 delegenin 201’inin oyunu alan Mehmet Ali Aydınlar, Mahmut Özgener’den boşalan Futbol Federasyonu’nun koltuğuna oturdu. Herkese eşit yaklaşacaklarını vurgulayan Aydınlar, A Milli Futbol Takımı’mızın Teknik Direktörü Guus Hiddink’in görevinin başında olduğunu dile getirdi.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Yeni Şafak

Manşet: “AYDINLAR’DAN ADALETLİ YÖNETİM SÖZÜ”

“Yeni başkan ilk demecinde camiaya güven mesajı verdi.”

Üst Manşet: “HAYIRLI OLSUN”

“Türkiye Futbol Federasyonu Genel Kurulu yapıldı. Mehmet Ali Aydınlar başkanlığa getirildi.”

6.2.6 1 Temmuz 2011

Sözcü

- Arşiv Kaydına Ulaşılamadı -

Hürriyet

Manşet: “ŞAMPİYONU ALTIN FİNAL BELİRLESİN”

“TFF Başkanı Mehmet Ali Aydınlar’dan ezberleri bozacak öneri...”

Üst Manşet: “YILDIRIM’IN TORUN SEVGİSİ”

“Fenerbahçe başkanı Aziz Yıldırım kendisini ziyarete gelen torunu Ada ile sahaya inip top oynadı.”

Zaman

Manşet: “ŞAMPİYONU, FİNAL MAÇI BELİRLESİN”

“Türkiye Futbol Federasyonu’nun yeni başkanı Mehmet Ali Aydınlar, 3,5 yıllık görev süresinde yapacaklarını ve projelerini anlattı. Özellikle yabancı kontenjanı, hakemler, kurumsallaşma ve şiddet konularına değinen Aydınlar, yönetim kurulu listesiyle ilgili eleştirilere de cevap verdi. Aydınlar, futbol camiasına şeffaflık vaat etti.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Yeni Şafak

Manşet: “CAMBIASSO’YU ÇOK İSTİYORUM”

“Fatih Terim resmi imzayı attığı gün müjdeyi verdi, İnter’in Arjantinli yıldızıyla görüşüklerini söyledi.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

6.2.7 2 Temmuz 2011

Sözcü

- Arşiv Kaydına Ulaşılamadı –

Hürriyet

Manşet: “CAMBİASSO’YU ÇOK İSTİYORUM”

“Fatih Terim muhteşem bir törenle imzayı atarken ilk mesajını da verdi.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Zaman

Manşet: “TERİM’DEN HERKESE MESAJ VAR”

“Galatasaray’da 3. Kez teknik direktörlük görevine getirilen Fatih Terim, ikinci başkan Ali Dürüst ile birlikte kameraların karşısına çıktı ve 3 yıllık resmi imzayı attı. Türk Telekom Arena’da gerçekleşen törende konuşan tecrübeli hoca, başta transferler olmak üzere merak edilen her konuya değindi. Terim, medyadan taraftara, futbolcudan kulüp çalışanlarına kadar herkese görevini hatırlattı.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Yeni Şafak

- Arşiv Kaydına Ulaşılamadı -

6.2.8 3 Temmuz 2011

Sözcü

- Arşiv Kaydına Ulaşılamadı –

Hürriyet

Manşet: “BİZİM DE TATLI CADILAR BAYRAMIMIZ OLSUN”

“Lodz Arena’da TSİ 21.30’da başlayacak final maçını, NTV ve NTVSpor naklen yayınlayacak.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Zaman

Manşet: “BU SEZON 4 RAKİBİMİZ VAR”

“Fenerbahçe kaptanı Alex de Souza Süper Lig’de 2011-2012 sezonunun çok daha zorlu geçeceğini belirterek, 5 takımın şampiyonluk adayı olacağını ifade etti.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Yeni Şafak

Manşet: “BU SENE LİG DAHA ZOR GEÇECEK”

“Fenerbahçe kaptanı Alex, yaklaşan 2011-2012 sezonunu değerlendirdi.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

6.2.9 4 Temmuz 2011

Sözcü

- Arşiv Kaydına Ulaşılamadı -

Hürriyet

Manşet: “FUTBOLA BOMBA DÜŞTÜ”

“Türk futbolu Emniyet’te, Fenerbahçe başkanı Aziz Yıldırım gözaltında.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Zaman

Manşet: “TÜRK FUTBOLUNDA ŞİKE DEPREMİ”

“8 Aydır büyük gizlilikle yürütülen soruşturma kapsamında dün 11 ilde 60 merkeze operasyon düzenlendi.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Yeni Şafak

Manşet: “TEŞEKKÜRLER PERİLER”

“Avrupa Şampiyonası finalinde Rusya’ya yenilen A Milli Kadın Basketbol Milli Takımı gümüş madalyanın sahibi oldu.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

6.2.10 5 Temmuz 2011

Sözcü

- Arşiv Kaydına Ulaşılamadı -

Hürriyet

Manşet: “ŞİKE İÇİN FETVA ALMIŞ”

“Polis fezlekesinde İBB’li İbrahim Akın hakkında çok ciddi iddialar var...”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Zaman

Manşet: “MENAJERLİK ŞİRKETİ ARACILIĞIYLA SUÇ ÖRGÜTÜ KURDULAR”

“Türk futbolunu derinden sarsan şike operasyonunda çember giderek genişliyor.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Yeni Şafak

Manşet: “BARÇA’DAN SANTOS’A 13 MİLYON €”

“AS gazetesi Barça’nın Amerika Kupası’nda yakından izlediği Brezilyalı oyuncuyu almakta kararlı olduğunu yazdı.”

Üst Manşet: “VE KAPTAN ARDA YUVADA KALDI”

“Avusturya kampında teknik direktörü Fatih Terim ile görüştü, Galatasaray’dan ayrılmak istemediğini söyledi.”

6.2.11 6 Temmuz 2011

Sözcü

- Arşiv Kaydına Ulaşılamadı -

Hürriyet

Manşet: “TSUNAMI GİBİ”

“Eski federasyon yetkilileri ile PFDK ve MHK yöneticileri de dinlemeye takıldı.”

Üst Manşet: “TRABZONSPOR TEŞVİK PARASINI TOPLAYAMAMIŞ”

“Bordo mavili kulübün yöneticilerinin, Fenerbahçe’nin rakipleri Karabük ve Sivas’a teşvik primi vermeye çalıştığı ancak yeterli parayı toplayamadıkları için bundan vazgeçtikleri iddia edildi.”

Zaman

Manşet: “FEDERASYON 15 TEMMUZ’AKADAR KARAR VERECEK”

“Türkiye’yi sarsan futboldaki şike soruşturmasını yürüten İstanbul Cumhuriyet Savcısı Mehmet Berk’le görüşen TFF başkanı Mehmet Ali Aydınlar, davanın bitmesini beklemeden karar alacaklarını söyledi. Aydınlar “15 Temmuz’a kadar UEFA’ya takımları bildirmemiz gerekiyor. Dolayısıyla biz delillere göre hareket etmek zorundayız” dedi.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Yeni Şafak

Manşet: “ERSAN KENDİ KENDİNİ YAKTI”

“Beşiktaş’ın genç stoperi sahalara erken dönmek isterken sezon başlamadan devreyi kapattı.”

Üst Manşet: “BATAKLIĞI KURUTMAK İÇİN BİR TAKIM SEÇİLMEZ”

“Fenerbahçe teknik direktörü Aykut Kocaman, şike soruşturması için “Bizim alnımız ak” dedi ve “eğer gerçek bir temizlik yapılacaksa 1958 yılına kadar gidilmeli” diye konuştu.”

6.2.12 7 Temmuz 2011

Sözcü

- Arşiv Kaydına Ulaşılamadı -

Hürriyet

Manşet: “İŞTE ŞİKELİ 19 MAÇIN 10’U”

“İstanbul Emniyet Müdürlüğü Şike Soruşturması ile ilgili şok bir açıklama yaptı.”

Üst Manşet: “DEMİRÖREN VE ADALI DA ŞÜPHELİ”

“İstanbul BŞB maçı öncesi İbrahim Akın’a “Bu maçta oynama, seni alacağım” dediği ileri sürülen Beşiktaş Asbaşkanı ve kulüp başkanı “şüpheli” sıfatıyla ifade verecek.”

Zaman

Manşet: “ŞİKE İDDIALARI TÜRKİYE’Yİ LEKELEMESİN”

“Futboldaki şike iddialarına yönelik soruşturma tüm hızıyla sürerken, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan konuyla ilgili endişesini dile getirdi. Uluslararası camiada Türkiye’nin lekelendiğine işaret eden Başbakan Erdoğan, olaya duygusal bakılmamasını, adil ve acil bir sonuca varılmasını temenni etti.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Yeni Şafak

Manşet: “ÇEKİP GİDERİM”

“Aykut Kocaman, “Fenerbahçe sorun varsa mesleği bırakıp giderim” dedi.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

6.2.13 8 Temmuz 2011

Sözcü

- Arşiv Kaydına Ulaşılamadı -

Hürriyet

Manşet: “YILDIRIM’IN CEVAP VERMEDİĞİ 12 SORU”

“Aziz Yıldırım Örgüt liderliği ile suçlanıyor.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Zaman

Manşet: “BEŞİKTAŞ – FENERBAHÇE DERBİSİ DE ŞİKELİ MAÇLAR LİSTESİNDE”

“Futbolda şike soruşturması her gün yeni bir boyut kazanırken Emniyet Müdürlüğü’nün “şike ve teşvik faaliyetlerinin gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.” Dediği 19 maçın listesi ortaya çıktı. Listede Süper Lig’in 22. Haftasında oynanan tartışmalı Beşiktaş-Fenerbahçe derbisinin yanı sıra Ziraat Türkiye Kupası Final maçı da yer alıyor.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Yeni Şafak

Manşet: “ALNİMİZİN AKIYLA KAZANDIK”

“Kaptan Alex, Fenerbahçe’nin şampiyonluğu sonuna kadar hak ettiğini söyledi.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

6.2.14 9 Temmuz 2011

Sözcü

- Arşiv Kaydına Ulaşılamadı -

Hürriyet

Manşet: “300 SORU 220 ŞEKER”

“Savcı Berk, Aziz Yıldırım’ı tutuklanma istemiyle mahkemeye sevketti.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Zaman

Manşet: “SAVCILIK TUTUKLAMA İSTEDİ AZİZ YILDIRIM FENALAŞTI”

“Şike soruşturması kapsamında ifadesi alınmayan tek isim olan Fenerbahçe Başkanı Aziz Yıldırım, Beşiktaş Adliyesi’ndeki sorgusunun ardından “tutuklanma talebiyle” nöbetçi mahkemeye sevk edildi. Soruşturmayı yürüten özel yetkili Cumhuriyet Savcısı Mehmet Berk’e yaklaşık 11 saat ifade veren Yıldırım, kararın açıklanmasıyla yeniden rahatsızlanarak ambulansla hastaneye kaldırıldı.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Yeni Şafak

Manşet: “KOBE BRYANT NEDEN OLMASIN”

“NBA’deki lokavt kararından yararlanan Deron Williams ve Zaza Pachulia’yı renklerine katarak herkesi şaşırtan Beşiktaş, dev bir transfer daha yapmaya hazırlanıyor. Siyah-beyazlıların antrenörü Ergin Ataman, Sports Illustrated’a yaptığı açıklamada “Gelmek isterse Kobe’yle de masaya otururuz” dedi.”

Üst Manşet: “BU SEVDA BİTMEZ”

“Başkan Yardımcısı Refik Arkan, Forlan ve Reyes defterinin kapanmadığını söyledi.”

6.2.15 10 Temmuz 2011

Sözcü

- Arşiv Kaydına Ulaşılamadı -

Hürriyet

Manşet: “YARGISIZ İNFAZ VE LİNÇ”

“Sarı lacivertli yönetim kurulu ilk kez toplu olarak basının karşısına çıktı.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Zaman

Manşet: “TUTUKSUZ YARGILANMAK İSTEDİ”

“Şike soruşturması kapsamında önceki gün 11 saat sorgulanan Fenerbahçe Başkanı Aziz Yıldırım’ın, savcı ile ilginç diyaloglar yaşadığı ortaya çıktı. Sarı-lacivertli kulüp, internet sitesi aracılığı ile Yıldırım’ın savcıya verdiği ifadenin bir kısmını yayınladı. Sağlık sorunları nedeniyle tutuksuz yargılanmasını savcıdan talep eden Yıldırım, sözlerini “Darağacında Olsam Bile Son Sözüm Fenerbahçe Olacak.” Şeklinde sözlerini bitirmiş.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

Yeni Şafak

Manşet: “MEDYA FORLAN’LA UĞRAŞSIN, BİZ GÜÇLÜ BİR TAKIM KURDUK”

“Galatasaray Başkanı Ünal Aysal, yıldız transferi yapılamaması ile ilgili eleştirilere cevap verdi, “Cüzi bedeller ödeyerek iyi oyuncular aldık. Sadece futbolda değil, diğer branşlarda da iyi kadro kurduk” dedi.”

Üst Manşet: - Üst Manşet Yok -

7. Bulgular

7.1 26 Haziran 2011 – 3 Temmuz 2011 Arası Dönem

Türkiye'nin gündemini uzun bir süre elinde tutan 2011 Türk Futbolu Şike Davası'ndan önceki süreçte gazetelerde şike iddialarına ait herhangi bir açıklama bulunmamıştır. Araştırmada kaynak olarak kullanılan dört gazetenin de (Sözcü – Hürriyet – Zaman – Yeni Şafak) birinci sayfalarında dönemin bir numaralı gündemi olan 2011 genel seçimleri sonrasında yaşanan tutuklu vekiller krizi yer almaktadır. CHP ve o dönemki adı ile BDP çatıları altında seçilen vekillerin tutuklu olan vekillerin serbest bırakılmaması ile ilgili Meclis'i boykot etmek yemin etmemeleri ve dönemin iktidar partisi olan AKP'nin o dönemki genel başkanı bugünün Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın gerginliği tırmandıran açıklamaları 3 Temmuz sabahına kadar ülke gündeminde büyük bir yere sahip olmuştur.

Araştırmanın sebeplerinden biri olan, farklı siyasi düşüncelere sahip gazetelerin gerçekleri kendi düşünceleri doğrultusunda yansıtmaları bu manşetlerde de açık bir şekilde görülmektedir. Sözcü gazetesi, 26 Haziran 2011 tarihinde “İnşallah Sürmezler” manşetiyle Polisin PKK bayrağı açan göstericilere karşı yürürken elinde Türk bayrağı bulundurmasını haberleştirmiştir. Bu haberin başlığındaki “İnşallah Sürmezler” ifadesi, polisin Türk bayrağı taşımasının olumlu bir şey olduğunu ancak birilerinin bu durumu beğenmeyeceği anlamında yorumlanmaktadır. Ayrıca, gazetenin PKK bayrağını “PKK paçavrası” olarak nitelendirmiş olması da gazetenin terör örgütü karşıtı bir duruş sergilediğini gösterir niteliktedir. Buradaki paçavra ifadesi terör örgütünü küçümsemek amacıyla kullanılmıştır. Yine Sözcü gazetesinin aynı gün üst manşetten girdiği haberin başlığı “Ayıp Olmadı Mı Usta”dır. Bu ifadede kullanılan usta deyimini, o dönemde üst üste üçüncü kez tek başına iktidar olan AKP'nin bu dönemin ustalık dönemi olacağını ifade etmeleri, dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ise usta olarak nitelendirilmesi sebebiyle Erdoğan'a göndermedir. Haberde eleştirilen ise, demokrasi ve karşılıklı anlayış kavramlarından bahseden Erdoğan'ın Türkiye İhracatçılar Meclisi'nde konuşma yapmasının ardından, kendisinden sonra konuşan ana muhalefet partisi lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nu dinlemeden salondan ayrılmasıdır. Gazete bu durumu “demokrasi ve saygıdan bahsediyor ama kendisi muhalefete saygı göstermiyor olarak ifade etmiştir.

Hürriyet gazetesi, 26 Haziran 2011 tarihli manşetinde Erdoğan'ın TİM'de yaptığı konuşmayı haber yapmış ancak olanlara Sözcü gazetesine göre daha tarafsız ve uzlaşmacı bir açıdan bakmıştır. Hürriyet'in “Diğer %50'yi de Anlamaya Çalışıyorum” manşeti, başbakan Erdoğan'ın seçimden %50 oy oranıyla çıkmasının ardından bize oy vermeyenleri de anlamaya çalışıyorum açıklamasını haberleştirmiş ve Erdoğan'ın uzlaşmacı bir tavırda olacağını ifade etmeye çalışmıştır.

Zaman gazetesi, 26 Haziran 2011 tarihinde manşetinde dönemin cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün sözlerine yer vermiş ve bu açıklamaları “Çözüm Yeri Meclis'tir, Gelin Yeni Anayasa Yapın” başlığı ile duyurmuştur. Bu haberde cumhurbaşkanı Gül'ün tutuklu vekiller krizi için muhalefete çağrıda bulunduğu ve boykot düşüncesinden vazgeçerek yeni anayasa için çalışmalarına katılmaları gerektiğini düşündüğü vurgulanmıştır. Yeni Şafak gazetesi de tıpkı Zaman gazetesi gibi manşetinde cumhurbaşkanının açıklamalarına yer vermiş ve Gül'ün açıklamalarını “Sıfır Kilometrede Anayasa Yapalım” başlığı ile okuyucularına duyurmuştur. Bu benzer manşetlerde Zaman ve Yeni Şafak gazetelerinin siyasi açıdan farkları, manşetin

altında kullanılan metinlerde görülebilmektedir. Zaman gazetesi “cumhurbaşkanı partileri ve vekilleri yeni anayasa için meclise çağırıyor” derken uzlaşmacı bir dil kullanma çabasında olmuş, Yeni Şafak gazetesi “cumhurbaşkanı yeni anayasa ile meclisi adres gösterdi” diyerek daha kesin ve sert bir ifade kullanmıştır.

Sözcü gazetesi 27 Haziran 2011 tarihinde kullandığı manşet ve üst manşetle iktidarı eleştiren tavrını sürdürmüştür. Gazete “4 Yılda Ne Değişti?” manşetiyle yaptığı haberde, 2007 seçimlerinden sonra vekil seçilince serbest bırakılan tutukluların olduğunu ancak yargının 2011 yılında bunu uygulamadığını belirtmiştir. Gazete, bu konuda kanuni bir değişiklik yapılmadığını ancak yargının benzer bir karar uygulamadığını ifade ederek bunun iktidar kaynaklı olduğunu ifade etmiştir. Yine Sözcü gazetesinin “Apo’yu Bırakmadan Bizi Bırakmazlar” başlığıyla girmiş olduğu üst manşet haberde, Balyoz davası nedeniyle tutuklu olan dönemin MHP milletvekili Engin Alan’ın “bizi bırakmak için anayasada değişiklik yaptırmak istiyorlar, böylece terör örgütü lideri Abdullah Öcalan’ı da serbest bırakmak istiyorlar açıklamalarını okuyucularıyla paylaşan gazete Alan’ın biz böyle bir şeyi kabul etmeyiz dediğini de haberinde ifade etmiştir.

Hürriyet gazetesi, 27 Haziran 2011 tarihli manşetinde “İsrail 3 Kez Kıvırdı” ifadesini kullanmış, gündemdeki tutuklu vekiller krizinden uzaklaşarak Türkiye ile İsrail arasındaki gerginliği haber yapmıştır. Gazete, iki ülke arasında gerçekleşen gizli görüşmelerde İsrail’in 3 kez Türkiye’den resmi olarak özür dilemeye karar verdiğini ancak her seferinde bundan son anda vazgeçtiğini okuyucularına aktarmıştır.

Zaman gazetesi ve Yeni Şafak gazeteleri de 27 Haziran 2011 tarihli manşetlerinde tutuklu vekiller krizinden uzaklaşarak gündemdeki farklı konular hakkında haberler yapmışlardır. Zaman gazetesi “PKK’nın Fransa örgütlenmesi Deşifre Oldu” başlıklı haberinde terörle mücadele konusundaki gelişmelere dikkat çekmiştir. Yeni Şafak gazetesi de “Cinayetin Resmi” başlıklı haberinde, uçak kazasında hayatını kaybeden eski generallerden Eşref Bitlis’in ölümü ile ilgili yeni görüntülerin ortaya çıktığını okuyucularına duyurmuştur.

28 Haziran 2011 tarihinde, Sözcü gazetesi üst manşetten verdiği “Yemin Ederiz Böyle Rezalet Görmedik” başlıklı haberinde siyasi partilerin Meclis’teki yemin törenini boykot etmek zorunda kaldığı, çünkü seçilen vekillerin iktidar baskısı nedeniyle serbest bırakılmadığını ifade etmiştir. Sözcü’ye benzer, ancak daha merkeze yakın bir düşünceye sahip olan Hürriyet gazetesi de bu söylemi destekler bir manşet olan “Ben Olsam Bırakırdım” başlıklı haberinde HSYK 1. Daire Başkanı İbrahim Okur’un tutuklu vekillerle ilgili “davaya bakan ben olsam vekilleri serbest bırakırdım” söylemini birinci sayfasına taşıyor. Bu haber ve haberdeki ifadelerle Hürriyet gazetesi vekillerin serbest bırakılması düşüncesini destekleyen ancak gündeme tarafsız kalmaya çabalayan bir görüntü içerisindedir.

Yine 28 Haziran 2011 tarihinde, Zaman ve Yeni Şafak gazeteleri de manşetlerinde Meclis’i boykot edeceklerini açıklayan muhalefet partilerini eleştirmiştir. Zaman gazetesi “Geçmişten Ders Çıkarın, Meclis’e Girin” başlıklı manşetinde muhalefet partilerinin seçim sonuçlarına gölge düşürmeye çalıştığını ve geçmişten ders alarak boykottan vazgeçmeleri gerektiği düşüncesini okuyucuları ile paylaşmıştır. Yeni Şafak gazetesi de manşetinde “Kaosa Yatırım Yaptılar” başlığını atarak muhalefet partilerinin iktidarı, dolayısı ile halkın seçimini kabullenemedikleri için her türlü kaotik çözümü denediklerini okuyucularına aktarmıştır.

Sözcü gazetesi 29 Haziran 2011 tarihinde “Habur Talebi Başbakanandan Geldi” başlığıyla manşetten girdiği haberde PKK yöneticilerinden Murat Karayılan’ın PKK ile Devletin gizli görüşmelerinden bahsetmiş olmasını haber yapmıştır. Gazete bu haberinde iktidarın terör örgütü ile anlaşmaya çalıştığı ifade etmiş ve bu gelişmelerin yanlış olduğunu savunmuştur. Gazete, üst manşetten girdiği haberde tutuklu vekiller krizine değinmiş, CHP lideri Kılıçdaroğlu’nun “arkadaşlarımızı satmayacağız” ifadesini kullanarak CHP’nin boykota devam etmekte kararlı olduğunu ifade etmiştir. Hürriyet gazetesi, 29 Haziran’da üst manşetten girdiği haberi “Meclis’te 169 Eksikle Yemin” başlığıyla haberleştirmiştir. Gazete, üst manşetin altında yazdığı haberde meclisin ilk kez üçte birinin yemin etmediğini ifade etmiştir. Gazetenin haberde kullandığı ifadeler Sözcü gazetesine göre tarafsız bir görüntü oluşturmaktadır.

Zaman gazetesi, 29 Haziran tarihinde “Hem Milli İradeye Saygı Dediler Hem De Meclis’i Boykot Etiler” başlıklı manşetinde, seçimden önce milletin iradesine saygı duyacaklarını ifade eden muhalefetin bu sözünü tutmadığını ve meclisi boykot ettiğini ifade ederek muhalefeti eleştirmiştir. Gazete CHP’nin parti lideri Kılıçdaroğlu’nun tutuklu vekiller hakkında daha önce ifade ettiği “Karar mahkemenin” sözü ile çeliştiğini okuyucularına aktarmıştır. Yeni Şafak gazetesi de manşetinde meclisteki yemin krizine değinmiştir. Gazetenin “Yargıya Kapris” başlıklı haberi, tutuklu vekilleri serbest bırakılmayan CHP’nin Türkiye tarihinin temsil gücü en yüksek meclisine gölge düşürdüğü yönündedir. Bu haberlerde Sözcü gazetesinin iktidar karşıtlığı, Yeni Şafak gazetesinin ise CHP karşıtlığı net bir şekilde kullanılan ifadelerle görülebilmektedir.

Sözcü gazetesi 30 Haziran 2011’de CHP’li vekillerin açıklamalarını üst manşetten duyurmuş ve CHP’lilerin yargının intikam duygusu içerisinde olduğunu düşündüklerini okuyucuları ile paylaşmıştır. Burada, güçler ayrılığı ilkesi sebebiyle bağımsız olması gereken yargının iktidarla birlikte olduğu ve bir intikam planının parçası olduğu ifade edilmiştir. Hürriyet’in 30 Haziran 2011 tarihli “Boykota Köşk Daveti” başlıklı manşeti, tutuklu milletvekilleri krizine çözüm bulabilmek amacıyla dönemin Cumhurbaşkanı olan Abdullah Gül’ün yine dönemin başbakanı olan Erdoğan’la görüşükten sonra ana muhalefet CHP’nin lideri Kemal Kılıçdaroğlu, MHP lideri Devlet Bahçeli ve bağımsızları temsilen Ahmet Türk ile Tahir Elçi’yi köşke davet etmesini haber yaptığı görülmüştür. Bu haber Hürriyet’in Sözcü’ye göre görüş olarak merkeze daha yakın olduğunun bir örneğidir. Bu haber, bir yandan boykot sözcüğünü kullanarak muhalefet kanadına pozitif bir açıdan yaklaşmıştır (Yeni Şafak 3 Temmuz günü manşetten verdiği haberde CHP ve BDP’nin boykot adı altında “kepenk kardeşliği” olarak adlandırılan bir ittifak içerisinde olduğunu, CHP’nin terör örgütü PKK’ya yakın bir siyasi oluşumla birlik olarak iktidarı zorda bırakmaya çalıştığını iddia etmiştir). Bir diğer yandan da Cumhurbaşkanı ve Başbakan’ın krize bir çözüm yolu bulmaya çalıştığını, bu krize olayların dozunu arttırmak amacıyla değil tüm kamunun iyiliğine göre bir çözüm bulmaya çalıştıkları görüntüsünü aktarmak istemiştir. Bu da Hürriyet’in kendisini merkezde konumlandırmaya çalıştığını kanıtlamaktadır.

Haziran 26’sı ile Temmuz’un üçü arasındaki Spor Sayfalarına baktığımızda birinci sayfalarda olduğu gibi şike ile ilgili herhangi bir haberin bulunmadığı görülmüştür. Gazetelerin spor sayfalarında her yıl yaz döneminde olduğu gibi transfer haberlerine ağırlık verdiği görülmüştür. Dönemin spor basınının bir diğer gündemi de o dönemde Avrupa Kadınlar Basketbol Şampiyonası’na katılacak olan Kadınlar Basketbol Milli Takımı’dır. Türkiye bu

dönemde kupada ilk kez final oynamış ancak finalde Rusya'ya mağlup olarak gümüş madalyanın sahibi olmuştur.

NOT: Sözcü gazetesinin spor sayfalarına arşiv taramalarında ulaşılamamıştır.

7.2 4 Temmuz 2011

Türkiye, 3 Temmuz 2011 Pazar sabahına şike operasyonları ile başlamıştır. Neredeyse tüm televizyonlar ve radyolar olağan yayınlarını keserek bu olayla ilgili haberler yapmıştır. Gazeteler de internet siteleri aracılığıyla gelişmeleri okuyucularına aktarmıştır. Ancak baskı süreci nedeniyle gazetelerin bu konuyla ilgili ilk basılı haberleri 4 Temmuz Pazartesi günü gerçekleşebilmiştir.

Sözcü gazetesi 4 Temmuz 2011 tarihinde “Gündeme Yıldırım Düştü” başlıklı haberini manşetten vermiş ve Aziz Yıldırım'ın ve aralarında kulüp yöneticileri ve futbolcuların da bulunduğu 49 kişinin şike iddialarıyla gözaltına alındığını okuyucularına aktarmıştır. Haberin alt metninde soruşturmanın 2010 yılında başlatıldığı, 3 Temmuz 2011 günü Aziz Yıldırım'ın gözaltına alınması ve evinin aranması ile savcılığın süreci başlattığı aktarılmıştır. Manşetin altında yer alan fotoğrafta Aziz Yıldırım'ın Emniyete götürülürken çekilen görüntüleri paylaşılmıştır. Fotoğrafın altında bulunan “Emniyete böyle götürüldü... Avukatından siyasi kitap getirmesini istedi” başlıklı alt haberde kulüpteki başkanlık odasında ve evinde arama yapıldıktan sonra gözaltına alınan Fenerbahçe Başkanı Aziz Yıldırım emniyete böyle götürüldü. Yıldırım avukatından, şeker ilaçları ile gömlek, tişört ve siyasi içerikli kitap istedi.” ifadeleri kullanılmıştır. Yalnızca iddiaların var olduğu bir süreçte gazetenin bu istekleri haberleştirmesi, gazetenin okuyucularının Aziz Yıldırım'ın uzun bir süre gözaltında kalacağından emin olduğunu ve avukatından bu nedenle bazı özel isteklerde bulunduğunu düşünmesi şeklinde yorumlanabilir.

Hürriyet gazetesi de aynı gün yayınladığı manşetini “Liste Başı” olarak belirlemiştir. Haberde, Türkiye futbol camiasının ünlü isimlerinin “örgüt kurmak ve yönetmek” iddialarıyla gözaltına alındığını ifade etmiştir. Hürriyet gazetesi de sözcü gazetesi gibi manşetin alt metninde Aziz Yıldırım'ın avukatından istediklerini paylaşmıştır. Sözcü gazetesinin birinci sayfasında verdiği şike operasyonu haberlerinde Fenerbahçe kulübü ve Aziz Yıldırım'a ağırlık verdiği görülmüştür. Hürriyet gazetesinin ise birinci sayfasında Sözcü gazetesinin birinci sayfasında bulunmayan ve ilerleyen günlerde çok konuşulan Beşiktaş asbaşkanı Serdal Adalı ile futbolcu İbrahim Akın arasındaki telefon konuşması ve Trabzonspor'la ilgili teşvik primi iddialarının haberleştirilmiş olması iki gazetenin gelişmelere bakış açısını ortaya koyar niteliktedir. Sözcü gazetesi operasyonlara Fenerbahçe ve Aziz Yıldırım odaklı bakmayı tercih etmiştir. Hürriyet gazetesi ise gelişmelere daha geniş bir açıdan bakmaya çalışmıştır.

Zaman gazetesi, 4 Temmuz 2011 tarihli manşetini “Futbolda Şike Depremi” olarak belirlemiştir. Gazete, sekiz aydır büyük gizlilikle yürütülen bir soruşturma süreci kapsamında 11 ilde 60 merkeze operasyon düzenlendiğini belirtmiştir. Zaman gazetesi de Hürriyet gazetesi gibi olaylara geniş bir açıdan bakmaya çalışmıştır. Gazete, soruşturma kapsamında Fenerbahçe, Sivasspor, Trabzonspor ve Beşiktaş kulüplerinde arama yapıldığını okuyucularına aktarmıştır. Gazete, gelişmelerle ilgili yapılan dört yoruma da haberinde yer vermiştir. Dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın “Bu yargı kararıyla yapılmış bir

operasyondur” açıklaması bunun siyasi hırslarla yapılmış bir operasyon olmadığı ifade edilmeye çalışılmıştır. Türkiye’de mevcut iktidar partisi karşıtlarının her olumsuz gelişmeyle ilgili iktidarı suçladığı bir ortamda başbakanın bu açıklaması bir savunma olarak nitelendirilebilir. Zaman gazetesinin bu dönemde iktidarı destekler bir görüntüde olması ve bu söylemin yalnızca Zaman gazetesinde bulunması da Zaman gazetesinin gelişmelere geniş bir açıyla bakmaya çalışmasına rağmen iktidar kanadını da bu durumun dışında tutmaya çalıştığı şeklinde yorumlanabilir. Sözcü ve Hürriyet gazeteleri de başbakanın konu ile yorumunu “Temenni ederiz sıkıntılı bir durum çıkmaz. Konu yargıda” olarak aktarmıştır. Açıklamaya bu ifadelerle bakıldığında bu açıklama çok genel bir yorum olarak görülmektedir.

Yeni Şafak gazetesi de 4 Temmuz’da “Temiz Krampon Operasyonu” manşeti ile basılmıştır. Yeni Şafak gazetesinin de Sözcü gazetesi gibi Fenerbahçe odaklı bir bakış açısıyla gelişmeleri okuyucularına aktardığı görülmüştür. Gazete, şüpheliler Aziz Yıldırım ile Olgun Peker’in silahlı örgüt kurarak futbol karşılaşmalarına dışarıdan müdahale etme suçlarıyla gözaltına alındığını ifade etmiştir. Yeni Şafak, diğer üç gazeteden farklı olarak teknik takip sürecinde dinlenen telefon konuşmalarından örnekler yayınlamıştır. Gazetenin “çete üyelerinin şike ile ilgili olduğu iddia edilen görüşmelerde tespit edilen “tarla hazır mı, ürün ne oldu, buğdaylar büyüdü mü” şeklindeki ifadeler kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Tarla yeşillendi ifadesinin şikenin kesinleşmesi anlamında olduğu belirtildi.” şeklindeki haberinde o anda henüz iddia konumunda olan silahlı örgüt ve çete suçlamaları gerçekmiş gibi çete üyeleri ifadesinin kullanıldığı görülmüştür. Bu, gazetenin iddiaların gerçek olduğuna karar verdiği ve okuyucularına da gelişmeleri bu şekilde aktardığı olarak yorumlanabilir.

4 Temmuz 2011 tarihli spor sayfası manşetlerine bakıldığında ise, Hürriyet ve Zaman gazetelerinin şike davası ile ilgili ayrıca manşetler attığı ve operasyonla ilgili detaylara yer verdiği, Yeni Şafak gazetesinin ise spor sayfalarında şike ilgili haberlere hiç yer vermediği görülmüştür. Sözcü gazetesinin spor sayfalarına ise arşiv taramalarında ulaşılamamıştır.

7.3 5 Temmuz 2011

5 Temmuz 2011 tarihinde Sözcü gazetesi “Operasyon İçin Neden Seçim Beklendi?” manşeti ile yayınlanmıştır. Gazete, edindiği iddialara göre daha önceki bir tarihte yapılmasına karar verilen şike operasyonunun iktidar tarafından seçim sonuçlarını etkilememek adına erteleceğini okuyucularına aktarmıştır. Burada Sözcü gazetesinin mevcut iktidar karşıtı duruşunun bir örneği daha görülmektedir. Gazete, iktidar partisini kendi çıkarları için adaleti geciktirmekle suçlamıştır.

Zaman gazetesi, 5 Temmuz 2011 tarihli baskısında “Futbolcuları Manipüle Etmek İçin Menajerlik Şirketi Kurmuşlar” manşeti ile yayınlanmıştır. Gazetenin manşetin alt metninde kullandığı ifadeler, henüz ortada bir iddianame bile olmamasına rağmen gözaltına alınanların suçlu olduğunun kabul edildiği görüntüsündedir. Gazete, haberinde bir menajerlik şirketinin hissedarlarının şüpheliler arasında olduğunu aktardığı, bu menajerlik şirketi üzerinden FIFA’nın menajerlik lisansını alabilmek için geçilmesi gereken sınav sorularının para karşılığında ele geçirilerek satıldığı iddialarına yer vermiştir. Bu iddianın ise Vatan Gazetesinin Spor Müdürü tarafından ortaya atıldığını aktaran gazete, haberde kullandığı ifadelerle iddiaların doğru olduğu yönünde bir tavır takınmıştır.

Hürriyet ve Yeni Şafak gazeteleri ise bu konuya farklı iki açıdan yaklaşmıştır. Hürriyet gazetesi İstanbul Büyükşehir Belediyespor futbolcusu İbrahim Akın'ın şike parasını kabul etmeden önce bir müftüden fetva² istediğinin telefon kayıtlarında bulunduğunu okuyucularına aktarmıştır. Bu manşet ve haber metni, şüphelilerin şike için dini bile alet ettiği şeklinde yorumlanabilir. Yeni Şafak gazetesi de Fenerbahçe hisselerinin 1 günde kulübün 1 yıllık gelirinden daha büyük zarara uğradığını okuyucularına aktarmıştır. Gazete, iddiaların bile kulübü derinden etkilediğini ifade etmektedir.

7.4 6 Temmuz 2011 – 10 Temmuz 2011

6 Temmuz 2011 tarihinde Sözcü gazetesi manşetinde ya da üst manşetinde şike davası ile ilgili bir habere yer vermemiştir. Gazete 6 Temmuz tarihli ana gündemini Balyoz davası ve Tutuklu vekiller krizi olarak belirlemiştir. Gazetenin birinci sayfadan şike davasıyla ilgili verdiği tek haber, federasyon başkanı Aydınlar'ın adliyede savcı ile bir görüşme gerçekleştirdiği ve 15 Temmuz'a kadar federasyonun bir karar vermeye çalışacağı olmuştur. Hürriyet gazetesi de 6 Temmuz günü "Başkan Başka Fenerbahçe Başka" manşetiyle yayınlanmıştır. Burada Fenerbahçeli yöneticiler tarafından bu süreçte ilk kez kişilerle kurumların ayrılması gerektiği ifade edilmiştir.

Zaman Gazetesi 6 Temmuz tarihinde "Polis 8 Ay Boyunca Adım Adım İzledi" manşeti ile yayınlanmıştır. Gazetenin şike operasyonunun uzun bir geçmişi olduğunu okuyucularına aktardığı görülmüştür. Gazete savcılığın elindeki belgelerin olayın çok büyük bir boyutta olduğunu gösterdiğini aktaran bir ifade kullandığı görülmüştür. Bu ifadeler gazetenin belgelerin gerçekliğini kabul ettiği ve şüphelilerin suçlu olduğuna ikna olduğu yönünde yorumlanabilir. Gazete aynı gün üst manşetinden yayınladığı haberde ise Meclis'teki yemin krizine değinmiş, CHP'li ve BDP'li vekillerin 15 Temmuz'a kadar vakitlerinin kaldığını aksi halde vekilliklerinin düşeceğini ifade ettiği görülmüştür. Yeni Şafak gazetesi, 6 Temmuz günü "Aday Olmaya Ömrün Yetmez" manşetiyle yayınlanmıştır. Gazete, şüphelilerin eski federasyon başkanı Özgener'i Federasyon seçimlerine girmemesi yönünde ölümle tehdit ettiklerini okuyucularına aktarmıştır. Gazete, teknik takipte bu tehdidi yapan kişinin adını yayınlamamış, ancak Aziz Yıldırım'ın bir adamı olarak bu kişiyi tanımlayarak Aziz Yıldırım'ın suçlu olduğunu kabullenmiş bir görüntüde olmuştur. Burada önemli olan kişilerin suçlu olup olmamasından öte gazetelerin her iddiayı doğruymuş gibi okuyucularına aktarıyor olmasıdır.

Araştırmada kaynak olarak kullanılan gazetelerin 7 Temmuz Perşembe günü yayınlanan baskılarında manşetlerinde şike davası ile ilgili haberlere yer vermediği, dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın açıkladığı 61. Dönem Bakanlar Kurulu'nu haberleştirdiği görülmüştür. Yalnızca Hürriyet gazetesi üst manşetten "İçeride Sorgu Dışarıda Destek" başlığı ile yayınladığı haberde bir önceki gün ifadesi alınan 25 kişinin sorgulanması süresince adliye önünde toplanan bir grup Fenerbahçe taraftarının gözaltındaki yöneticileri lehine tezahüratlar yaptığını aktarmıştır.

² Türk Dil Kurumu'na göre "İslam hukukuyla alakalı bir sorunun dinî hukuka göre çözümünü tanımlayan, şeyhülislam veya müftü konumundaki kişiler tarafından verilebilen doküman" anlamındaki fetva, haberde bahsedildiği üzere telefonla alınabilecek bir onay değildir. Metinde fetva kelimesinin kullanılmasının amacı haberde yer alan ifadelerin değiştirilmeden sunulabilmesidir.

Sözcü gazetesi 8 Temmuz 2011 tarihinde “Yöneticiler Hapiste Fener Küme Düşebilir” manşetiyle yayınlanmıştır. Gazete, Fenerbahçe yöneticilerinden Şekip Mosturoğlu ve İlhan Ekşioğlu'nun mahkeme tarafından tutuklandığını, bu durumun federasyonun kararını etkileyebileceğini ve Fenerbahçe'nin bir alt lige düşürülebileceğini okuyucularına aktarmıştır. Hürriyet gazetesi ise “Yıldırım'a 12 Soru” manşetiyle yayınlanmış, Fenerbahçe başkanı Aziz Yıldırım'ın sorgusunda savcının kendisine 12 soru yönelttiğini ancak başkanın her seferinde susma hakkını kullanmayı tercih ettiğini aktarmıştır.

Zaman gazetesi 8 Temmuz 2011 tarihli manşetinde “Şikeyi İtiraf Edip Etkin Pişmanlık İstediler” ifadesini kullanmıştır. Gazete, bazı şüphelilerin şike yaptıklarını itiraf ettikleri yönündeki iddiaları okuyucularına aktarmıştır. Zaman gazetesi manşetinde kullandığı ifade ile iddiaları kabul eder bir görüntüde olmuş ancak manşetin altında yer alan haber metninde bunların öne sürülen iddialar olduğunu ifade etmiştir.

Yeni Şafak gazetesi de 8 Temmuz Cuma günü “Başkan'ın Kıbrıs Biletleri Yandı” manşetiyle yayınlanmıştır. Gazete haberinde Fenerbahçe başkanı Aziz Yıldırım'ın şike operasyonunu daha önceden öğrendiği, beraberindeki 20 kişiyle birlikte Kıbrıs'a kaçmaya hazırlanırken polisin operasyon yaparak bu kişileri gözaltına aldığını aktarmıştır. Yeni Şafak gazetesi ne manşetinde ne de manşetin altındaki haber metninde bunun bir iddia olduğunu belirtmemiştir. Bu Yeni Şafak'ın gözaltındaki isimlerin suçlu olduğunu kabul ettirmeye çalıştığı şeklinde yorumlanabilir.

Sözcü ve Yeni Şafak gazeteleri 9 Temmuz 2011 tarihinde manşetlerinde tutuklu vekiller krizine yer vermiştir. Hürriyet ve Zaman gazeteleri ise sorgusu tamamlanan Aziz Yıldırım'ın nöbetçi mahkemeye sevk edildiğini ancak rahatsızlanan Yıldırım'ın hastaneye kaldırıldığını okuyucularına aktarmıştır.

5 – 10 Temmuz arasındaki süreçte gazetelerin birinci sayfalarındaki manşetlerin şike ve tutuklu vekiller krizi olarak ikiye bölündüğü görülmüştür. Spor sayfalarında ise gazetelerin manşetlerinin tamamen şike davasına odaklandığı görülmüştür. Ancak bu durum Yeni Şafak gazetesi için geçerli değildir. Yeni Şafak gazetesi dönemin Fenerbahçe teknik sorumlusu Aykut Kocaman'ın iki, dönemin Fenerbahçe takım kaptanı Alex de Souza'nın bir ve Fenerbahçe Yönetim Kurulu'nun da bir adet olmak üzere dört basın toplantısı haberi dışında incelenen süreçte spor sayfalarında şike davası ile ilgili herhangi bir haber vermemiştir. Bu durum Yeni Şafak gazetesinin süreci mümkün olduğunca spordan uzak tutmaya çalıştığı olarak yorumlanabilir. Ancak incelenen süreçte olayın adli ve sportif olmak üzere iki ana başlığa ayrıldığı yapılan haberler ve manşetlerdeki ifadeler ile görülebilir. Bu durumdaki tek istisna Yeni Şafak Gazetesinin 5 Temmuz 2011 tarihli manşetinde haberleştirdiği şike iddialarının borsaya yansıyan ekonomik boyutudur. Sözcü gazetesinin spor sayfalarına ise arşiv taramalarında ulaşılammıştır.

8. Sonuç, Genel Değerlendirme ve Öneriler

Elde edilen verilerle çalışmanın akademik tabanını oluşturan bilgileri bir araya getirdiğimizde, göze çarpan bulguların bir bütün oluşturduğunu ve hipotezi geçerlilik yönünde desteklediğini söyleyebiliriz. Futbol ve medya ilişkisi açısından bakıldığında; medyanın sporu özellikle de vakaya ilişkin olarak futbolu yakından takip ettiğini futbol dünyasındaki gelişmeleri son

derece yakından takip ettiğini ve sürece etken olduğunu dahi söyleyebiliriz. Vaka özelinde örneklendirme yaptığımızda, ilk operasyonların gerçekleştiği 3 Temmuz 2011 Pazar sabahında yerel ya da ulusal yayın yapan pek çok medya kuruluşunun olağan yayınlarını durdurarak gelişmelerle ilgili özel yayınlar yaptığı görülmüştür. Medyanın futbola önem vermesindeki temel sebebin futbolun kitleleri yönlendirebilme ve bir klişe ile desteklemek gerekirse “farklı kültürlerden, farklı ekonomik sınıflardan insanları bir araya getirebilme” yeteneğinin medya için değerli olduğunu unutmamak gerekir.

Futbol ve medya ilişkisinden devam ettiğimizde, araştırmada kaynak olarak kullandığımız yayın türü olan gazetelerin 4 Temmuz Pazartesi sabah yayınlanan baskılarında gelişmeleri birinci sayfadan vermiş olması da medyanın futbolu önemseydiği düşüncesini desteklemektedir. Araştırmada kaynak olarak kullandığımız dört gazeteden üçünün gelişmeleri birinci sayfalarında tam sayfa olarak haberleştirmiş olması da bu durumu kanıtlar niteliktedir.

Ayrıca, medyanın kamuoyu oluşturma özelliğini spor üzerinde kullanması ve bir spor kamuoyu oluşturması da hem medya sektörünün hem de yine çalışmamızda değindiğimiz endüstrileşmiş sporun büyümesine yol açmıştır. Araştırmadaki kaynak gazetelerde de görüldüğü üzere; ortalama otuz ila otuz dört sayfa arasında yayınlanan gazeteler dört ila beş sayfayı spora ayırmaktadır. Bu veriyi yüzdelerle döktüğümüzde araştırmada kullandığımız gazetelerin inceleme yaptığımız dönemde yalnızca spor sayfalarının ortalama %12,5 ile %14,28 arasında spora yer verdiğini söyleyebiliriz. Elbette vakanın başlangıcından itibaren bu rakamların yükseldiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Futbol ve siyaset ilişkisine geçtiğimizde, göze çarpan ilk bulgunun Zaman gazetesinin 4 Temmuz Pazartesi günü birinci sayfasında dönemin başbakanı Erdoğan’ın sözlerine yer vermiş olması futbol ve siyaset ilişkisine bir örnektir. Erdoğan açıklamasında 3 Temmuz Pazar günü gerçekleşen operasyonların yargı kararıyla gerçekleştirilmiş olduğunu ifade etmiştir. Bu noktada Erdoğan’ın dönemin iktidar partisinin lideri olması, Zaman gazetesinin o dönemdeki iktidara yakın bir konumda olması ve bu açıklamanın yalnızca Zaman gazetesinde yer almış olması futbolun siyaset tarafından etkilenebileceğine dair kaygıların olduğunu göstermektedir. Ayrıca, medya ve siyaset açısından baktığımızda da, Zaman gazetesinin sahip olduğu dünya görüşünü temsil eden bir siyasi partiyi desteklemeye çalıştığı söylenebilir.

Futbol ve siyaset ilişkisinden devam ettiğimizde, 2012 yılında İstanbul’da düzenlenen UEFA Kongresi’nde konuşan dönemin UEFA başkanı Michel Platini’nin aktardığı “geçtiğimiz günlerde Türkiye başbakanı Erdoğan ile dava süreci hakkında konuştuk, kendisi bana kişilerle kurumların ayrı tutulması gerektiğini söyledi” ifadeleri siyasilerin futbol üzerinde etkin olmak istediklerini gösterir niteliktedir. Bunun dışında, çalışma vakamızın boyutlarını değiştiren bir etken olan 17-25 Aralık Operasyonları ve bu süreçten itibaren “Paralel Yapı” olarak adlandırılan yapılanmanın 3 Temmuz Şike Davası sürecini tasarladığı iddiaları siyasetin futbola olan etkisini gösterir niteliktedir. Bu durum aynı zamanda futbolun da siyaseti etkilediğini gösterir. Futbolun kitleleri etkileyebilme potansiyeli politikadaki iktidar savaşlarının futbol üzerinden yapılmaya çalışıldığı gibi bir görüntü ortaya çıkmaktadır. Elbette bu konuya bir başka araştırmada daha detaylı olarak değinmek gereklidir.

Medya ve siyaset ilişkisine geldiğimizde, özellikle araştırmadaki inceleme sürecinin ilk bölümünde de değindiğimiz üzere, politik olarak farklı görüşlere sahip medya organlarının

Kaynakça

Akademik Kaynaklar

Adamson, Garry; Warwick Jones ve Alan Tapp. "From CRM to FRM: Applying CRM in the football industry." *The Journal of Database Marketing & Customer Strategy Management* 13.2 (2006).

Afacan, Ersin. "Sosyolojik Açından Futbol ve Profesyonellik." *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7.2 (2014).

Afacan, Ersin; Bal, Hüseyin; Gümüüşdağ, Hayrettin ve Çobanoğlu, Gökhan. "Sosyolojik Açından Profesyonellik", *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2014).

Akkaya, Cihan. "Küreselleşme ve Futboldaki Dönüşüm." *ETHOS*, (2008).

Alemdar, Korkmaz. "DP Döneminde Resmi ve Özel İlanlar" İletişim ve Tarih içinde, Ankara, Ümit Yayınları, (2001).

Alkayış, Fatih. "Gazete Manşetlerinde Şike Haberlerinin Anlatım Dili." *Hütad*, (2012).

Altun, Fahrettin. "Medya Etiği ve Tarafsızlık Söylemi." *İş Ahlakı Dergisi*, (2011).

Alver, Füsün. "Kapitalist Üretim Sürecinde Irkçılık, Futbol ve Medya", (2008).

Arık, Bilal. "Top Ekranda", 1.Basım. İstanbul, Salyangoz Yayınları, (2004).

Armstrong, Gary ve Richard Giulianotti. "Entering The Field: New Perspectives on World Football", Berg Publisher Ltd, (1997).

Aslan, Mehmet Nizar. "Sosyal Medyada Algı Yönetimi."

Atasoy, Berkant ve Füsün Öztürk Kuter. "Küreselleşme ve Spor." *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2005).

Authier, Christian. *Futbol A.Ş.*, İstanbul, Kitap Yayınevi (2002).

Aydın, Berkay; Duygu Hatipoğlu ve Çağdaş Ceyhan. "Endüstriyel Futbol Çağında "Taraftarlık"." *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* (2008).

Barut, Basri. "Haber ve Yorum Düzleminde Türk Basınının Objektiflik Analizi". *Journal Of Social Science*, (2000)

Bayter, Mustafa ve Erdiñç Alaca. "Spor Yöneticiliğinde Bilgi Yönetiminin Önemi." *Electronic Turkish Studies*, (2014).

Bird, Peter. "The Demand for League Football." *Applied Economics*, (1982).

Boniface, P., "Futbol ve Küreselleşme", (2007).

Bourdieu, P. . "Televizyon Üzerine". İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, (1997).

Boyle, Raymond ve Richard Haynes. "The Football Industry and Public Relations." *Public Relations. Critical debates and Contemporary Practice*. Mahwah, NJ, London (2006).

Boyle, Raymond ve Richard Haynes. "Power Play: Sport, the Media and Popular Culture". *Edinburgh University Press*, (2009).

- Cangöz, İ. ."Medyanın Siyaseti Kimin Siyaseti", (2008).
- Clark, John M., T. Bettina Cornwell, ve Stephen W. Pruitt. "The Impact of Title Event Sponsorship Announcements on Shareholder Wealth". Marketing Letters (2009).
- Çaha, Ömer. "Spora Yaslanarak Bir Nefes Almak." Düşünen Siyaset Sayı 1, (1999).
- Çelenk, Sevilay. "Ayrımcılık ve Medya", (2010).
- Çelik, Hilal ve Halil Ekşi. "Söylem Analizi." Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi 27, (2008).
- Çimen, Zafer ve Erol, İlhan. "Spor Muhabirlerinin Türk Spor Medyasında Doğruluk Değeri Üzerine Düşünceler". Journal of Physical Education and Sport Sciences, (2007).
- Çoban, Barış. "Futbol ve Toplumsal Muhalefet.", (2008).
- Dalen, A. ."Structural Bias in Cross-National Perspective: How Political Systems and Journalism Cultures Influence Government Dominance in the News", The International Journal of Press/Politics, (2012).
- Devecioglu, Çakar ve Çoban, B. ."Yerel Gazetelerin Spor Kültürünün Yaygınlaştırılmasına Katkıları". Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, (2005).
- Döşyılmaz, E. ."Ülkemiz Spor Medyasının Toplum Üzerindeki Etkileri ve Sonuçları", Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, (1998).
- Duke, Vic. "The Sociology of Football: A Research Agenda for the 1990s". The Sociological Review, (1991).
- Durkheim, E. ."Professional Ethics and Civic Morals". Routledge, (1992).
- Ekmekçi, Aytül Yeter; Rıdvan Ekmekçi ve Ayşe İrmış. "Küreselleşme ve Spor Endüstrisi". Pamukkale Journal of Sport Sciences, (2013).
- Elliott, R. ."Discourse Analysis: Exploring Action, Function and Conflict in Social Texts". Marketing Intelligence & Planning, (1996).
- Erdoğan, İrfan. "Futbol ve Futbolu İnceleme Üzerine". İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, (2008).
- Erimhan, Ahmet. "Medya ve Değişim". Yeni Türkiye Dergisi Medya Özel Sayısı, (1996).
- Erten, Rıfat. "Türk Sporunun Yapısal Düzeni".
- Foer, Franklin. "How Soccer Explains The World". HarperCollins Publishers, (2004).
- Foucault, Michel. "Qu'est-ce qu'un auteur?", (1969).
- Giray, Caner ve Salman, Gülberk Gültekin. "Fenerbahçe Taraftarlarının Takımlarına Yönelik Psikolojik Bağlılıkları İle Saldırganlıkla İlgili Tutumları Arasındaki İlişki", (2008).
- Giulianotti, Richard ve Williams, John. "Game Without Frontiers: Football, Identity and Modernity". Arena, (1994).

- Gölcü, Abdülkadir. “Haber Söyleminde Medya- Siyaset İlişkisi: 29 Mart 2009 Yerel Seçimleri”, (2009).
- Gönensin, Ö. “Haber-Kapıcısı, Demokrasi, Özgürlük ve Basın”. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, (1997).
- Gören, Burak. “Spor Haberlerinin Spor Yönetimine Olan Etkilerinin İncelenmesi”.
- Giulianotti, Richard. “Football”. John Wiley&Sons Ltd, (2012).
- Guilianotti, Richard, “Football, Violence and Social Identity”. Routledge, (2013).
- Herman, E. ve Chomsky, N. . “Medya Halka Nasıl Evet Dedirtir”. İstanbul, Minerva Yayınları, (1999).
- Hoffstetter, Richard ve Terry, Buss. “Bias in Television News Coverage of Political Events: A methodological Analysis”. Journal of Broadcasting, (1978).
- İçli, Gönül. "Küreselleşme ve Kültür". CÜ Sosyal Bilimler Dergisi, (2001).
- İlhan, Erol ve Çimen, Zafer. “Spor Alanlarında Şiddet ve Spor Medyasının Etkileri: Spor Yazarlarının Algıları”, (2011).
- İnceoğlu, Y. . “Çeşitli Ülkelerde Medya”. Der Yayınları, İstanbul.
- Karademir, Tamer ve Çoban, Bilal. "Spor Alanında Örgütsel Adalet ve Duygusal Zeka". Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, (2011).
- Karademir, Tamer ve Çoban, Bilal. "Sporun Yönetimsel Yapısında Örgütsel Adalet Kuramına Bakış". Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, (2010).
- Katırcı, Hakan. “Sporda Halkla İlişkiler ve Medyanın Rolü”, Spor ve Medya İlişkisi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2656, (2012).
- Kaya, Raşit. “İktidar Yumağı: Medya-Sermaye-Devlet”. Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, (2009).
- Kellner, Douglas. "Sports, Media Culture and Race-Some Reflections on Michael Jordan". Sociology of Sport Journal, (1996).
- Kızar, Oktay; Mehmet Dalkılıç ve Metin Bayrak. "Futboldaki Şike Olayları Hakkında Spor Adamları ve Spor Yazarlarının Düşüncelerinin İncelenmesi", (2015).
- Kuper, Simon . “Futbol Asla Sadece Değildir”. İstanbul, Sabah Kitapları, (1996).
- Küçükgüngör, Erkan. "Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu", (1999).
- Machan, T. R. . “Objectivity: Recovering Determinate Reality in Philosophy, Science, and Everyday”, (2004).
- McManus, John. "Been There, Done That, Bought The T-Shirt: Beşiktaş Fans and The Commodification of Football in Turkey". International Journal of Middle East Studies, (2013).

- Mil, Halil İbrahim ve Şanlı, Savaş. "Sporda Şiddet ve Medya Etkisi: Bir Maçın Analizi", (2015).
- Mutlu, E. . "İletişim Sözlüğü". Ankara, Ark Yayınevi, (1994).
- Nash, Rex. "The sociology of English Football in the 1990s: Fandom, Business and Future Research". Football Studies, (2000).
- Okay, Cüneyd. "The Introduction, Early development and Historiography of Soccer in Turkey: 1890-1914", (2002).
- Özdağ, Selçuk; Savaş, Duman, ve Fişekçioğlu, Bülent. "Popüler Kültür: Futbol Mu "Putbol" Mu?". Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi, (2011).
- Özdemir, Murat. "Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma". Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (2010).
- Özsoy, Selami ve Doğu, Gazanfer. "Spor Gazeteciliğinin Bugünkü Durumu ve Mesleki Nitelikleri". İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, (2006).
- Özsoy, Selami, ve Yıldız, Kadir. "Türkiye'deki Spor Basımında Nefret Söylemi". International Journal of Social Science Research, (2014).
- Özsoy, Selami. "Spor Haberciliğinde Doğruluk ve Tarafsızlık". Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (2012).
- Özsoy, Selami. "Spor Hukukunda Tahkim". Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri, (2008).
- Özsoy, Selami. "Yazılı Spor Medyasından Okur Beklentileri", (2008).
- Öztürk, Füsün. "Toplumsal Boyutlarıyla Spor". Ankara, Bağırhan Yayınevi, (1998).
- Öztürk, Füsün. "Yerel Günlük Gazetelerde Sporun Yer Alışı". CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, (2014).
- Öztürk, Füsün; İnce, Gonca; Zülkadiroğlu, Zeynep ve Mehmet Şahin. "Günlük Gazetelerde Sporun Yer Alışı". Spor Bilimleri Dergisi: Hacettepe Üniversitesi (1996).
- Öztürk, Füsün. "Toplumsal Boyutlarıyla Spor". Ankara, Bağırhan Yayınevi, (1998).
- Potter, J. ve Wetherell, M. . "Discourse and Social Psychology: Beyond Attitudes and Behaviour". London, Sage, (1987).
- Rorty, R. . "Objectivity, Relativism, and Truth". Cambridge, Cambridge University Press, (1991).
- Santomier, James. "New Media, Branding and Global Sports Sponsorship", (2008).
- Semino, Elena ve Michela Masci. "Politics is Football: Metaphor in the Discourse of Silvio Berlusconi in Italy". Discourse & Society, (1996).
- Songül, Ercan ve Bakırlı, Özge Can. "Gazete Spor Yazılarında Gönderimsel Bağdaşıklığın Yaratılması: Erişebilirlik Kuramı Çerçevesinde Bir Uygulama". Zonguldak Karaelmas University Journal of Social Sciences, (2011).

- Sontag, S. . “Fotoğraf Üzerine”. İstanbul, Altıkırkbeş Yayınları, (1999).
- Soyer, Fikret; Can, Yusuf ve Akbulut, Kürşat. "Futbol Teknik Adamlarının Örgütsel Bağlılık Düzeyleri İle İş Tatmin Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, (2010).
- Sözen, E. . “Söylem: Belirsizlik, Mübadele, Bilgi, Güç ve Refleksivite”. İstanbul, Paradigma Yayınları, (1999).
- Stevenson, Nick. “Medya Kültürleri: Sosyal Teori ve Kitle İletişimi”. Ankara, Ütopya Yayınevi, (2008).
- Sugden, John ve Tomlinson, Alan. "Digging The Dirt And Staying Clean: Retrieving The Investigative Tradition For A Critical Sociology Of Sport". International Review for the Sociology of Sport, (1999).
- Şahan, Hasan ve Çınar, Vedat. “Kitle İletişim Araçlarının Spor Kamuoyu Üzerine Etkisi”. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (2004).
- Şahan, Hasan. “Türkiye de Spor Yazarlığı ve Futbol Kamuoyu Üzerine Etkileri”. Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, (2001).
- Şeker, Tülay Bektaş. "Türk Basımında Objektiflik Fazilet Partisi'nin Kapatılması Örneği", (2004).
- Şimşek, Sedat. “Medya-Siyaset-İktidar Üçgeninde Medya Gerçeği”, (2009).
- Talimciler, Ahmet. "Futbol Değil İş: Endüstriyel Futbol". İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, (2008).
- Talu, U. . “Dipsiz Medya”. İstanbul, İletişim Yayınları, (2000).
- Tanyıldızı, Nural İmik. "Kamuoyunun Bilgilendirilmesinde Yazlı Basının Haber Başlıkları: Bir Örnek Olay İncelemesi", (2009).
- Tomlinson, Alan ve Christopher Young. “National Identity and Global Sports Events: Culture, Politics and Spectacle in the Olympics and the Football World Cup”. SUNY Press, (2006).
- Tonkiss, K. . “Analysis Text and Speech: Content and Discourse Analysis”. Researching Society and Culture, (2006).
- Uzun, Ruhdan. “Medya-Siyaset İlişkileri: Türkiye’de Savunucu Gazetecilik Olgusunun İncelenmesi”. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, (2014).
- Ünlüer, Ayhan Oğuz. “Medyada Etik Söylem ve Medya Etiğini Biçimleyen Temel Belirleyiciler Üzerine Bir Değerlendirme”, (2006).
- Ünsal, Bahar ve Ramazanoğlu, Fikret. “Spor Medyasının Toplum Üzerindeki Sosyolojik Etkisi”, (2013).
- Voight, Dieter ve Atalay, Ayşe. “Spor Sosyolojisi”. Alkım Yayınları, (1998).

Weber, M. . “The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism”. Los Angeles, Calif. Roxbury Pub. Co., (2002).

White, Peter R. . “Telling Media Tales: The News Story as Rhetoric. Diss.”. University of Sydney, (1998).

White, Peter R. . "Media Objectivity and the Rhetoric of News Story Structure". Language in Performance, (2000).

Wigley, Shelley ve Meirick. Patrick. "Interactive Media and Sports Journalists: The Impact of Interactive Media on Sports Journalists". Journal of Sports Media, (2008).

Wood, L. A. ve Kroger, R. . “Doing Discourse Analysis: Methods for Studying Action in Talk and Text, (2000).

Yarar, Betül. "Hegemonic Struggle, the State and Popular Culture: The Case of Football in Turkey". European Journal of Cultural Studies, (2005).

Yavaş, Özdemir. "Sporun Ekonomi İçindeki Yeri ve Spor Pazarlama: Üç Büyük Spor Klübünde Uygulamalı Bir Araştırma", (2005).

Yaylagül, Levent ve Çiçek, Cengiz. "12 Haziran 2011 Seçimlerinin Gazetelerde Sunumu". Erciyes İletişim Dergisi, (2012).

Yetim, A. . “Sosyoloji ve Spor”. Ankara, Morpa Yayınları, (2005).

Yıldız-Ekin, Tuğba. "Spor Basınında Futbol Anlatım Dili: Manşet ve Başlıklar". Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (2005).

Yiannakis, Andrew ve Melnick, Merrill J. . “Contemporary Issues in Sociology of Sport”. Human Kinetics, (2001).

Yücesoy, Neslihan. “Futbolun Ekonomi-Politiği: 2008 Avrupa Futbol Şampiyonası”. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (2009).

Yüksel, Erkan. ““Kamuoyu Oluşturma” ve “Gündem Belirleme” Kavramları Nerede Kesişmekte, Nerede Ayrılmaktadır?”, (2007).

Zelyurt, Mert Kerem. "Türkiye’de Futbolun Tarihine Bir Bakış: Toplumsal Sonuçları Açısından Futbol ve Siyaset İlişkisi". Electronic Turkish Studies, (2014).

Akademik Olmayan Kaynaklar

17 – 25 Aralık Süreci - <http://goo.gl/JSE3Yi>

6222 sayılı kanunla birlikte Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun - <http://goo.gl/2Px7r>

Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) - <http://goo.gl/tkIEGV>

Beşiktaş Jimnastik Kulübü - <http://goo.gl/HF5AW7>

Fenerbahçe Spor Kulübü - <http://goo.gl/3GKzo2>

Fethullah Gülen Cemaati (Hizmet Hareketi) - <http://goo.gl/w2Zcw>

Kronolojik Olarak 3 Temmuz Süreci (Habertürk Gazetesi'nin Haberi) - <http://goo.gl/vsDi6e>

Trabzonspor Kulübü - <http://goo.gl/hshX7v>

Türkiye Futbol Federasyonu - <http://goo.gl/bqVNzL>

Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) - <http://goo.gl/jpBt8B>

